

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จะแบ่งพิจารณาออกเป็น 5 ส่วนด้วยกัน คือ

1. ลักษณะข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง
2. ลักษณะของการย้ายถิ่นระยะสั้น
3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อพยพระยะสั้นและผู้อพยพระยะยาว
4. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อพยพระยะสั้นระหว่างก่อนและหลังการย้ายถิ่น
5. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยใช้สมการถดถอย

1. ลักษณะข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ดังได้กล่าวไว้ในตอนท้ายของบทที่ 2 เกี่ยวกับการกลุ่มตัวอย่างว่า การศึกษาเรื่อง "การย้ายถิ่นระยะสั้นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรชนบทในเขตพื้นที่ภาคจนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากประชากรในท้องที่ต่าง ๆ ของจังหวัดสกลนคร ขอนแก่น และสุรินทร์ จำนวน 1,135 ราย เป็นประชากรที่เคยมีการย้ายถิ่นระยะสั้น 748 ราย ไม่เคยย้ายถิ่นเลย 387 ราย ในจำนวนนี้เป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายที่รัฐบาลมีโครงการจะเร่งรัดพัฒนา 479 ราย นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย 656 ราย ซึ่งประชากรกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะพื้นฐานพอสรุปได้ดังนี้

เพศ ประชากรในหมู่บ้านที่มีการย้ายถิ่นระยะสั้นส่วนใหญ่จะเป็นชายเกือบถึง 3 ใน 4 ของผู้อพยพระยะสั้นทั้งหมด คือ มากกว่าร้อยละ 70 ของผู้อพยพระยะสั้นทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย สัดส่วนของผู้อพยพระยะสั้นที่เป็นชายและหญิงในทั้ง 2 เขตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับผู้อพยพระยะสั้นที่ใช้เขตที่อยู่อาศัยในการเปรียบเทียบก็จะมีลักษณะในทำนองเดียวกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อพยพระยะสั้นแล้วจะพบว่า

ผู้บวชชั้นระยะสั้นเป็นชายสูงกว่าผู้ไม่ เคยบวชชั้น ทั้งในเขตหมู่บ้านเป้าหมายและนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายอย่างเห็นได้ชัด (ดูตารางที่ 1) ประกอบ)

อายุ อายุของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา พบว่าในกลุ่มของผู้บวชชั้น ทั้งในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในระหว่าง 20-29 ปี ประมาณร้อยละ 42 รองลงไปคือ 30-39 ปีร้อยละ 27 และต่ำกว่า 20 ปีลงมาร้อยละ 14 ส่วนผู้ไม่บวชชั้นที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ปรากฏว่าประชากรที่มีอายุอยู่ในระหว่าง 20-29 ปี 30-39 ปี และ 40-49 ปี มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในระหว่าง ร้อยละ 29-30 ทุกกลุ่ม สำหรับผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในระหว่าง 30-39 ปีร้อยละ 33 รองลงไปคือกลุ่มอายุ 20-29 ปี และ 40-49 ปีที่มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 27 และร้อยละ 26 ตามลำดับ แต่ก็ไม่ได้แตกต่างจากผู้ไม่บวชชั้นที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญ พิจารณาอย่างกว้างจะพบว่าผู้บวชชั้นระยะสั้นมีอายุโดยเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ไม่ เคยบวชชั้น ซึ่งพอจะทำให้มองเห็นแนวโน้มว่าผู้บวชชั้นส่วนใหญ่จะบวชชั้นในช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี และมีแนวโน้มที่จะลดลงเมื่ออายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป

เกี่ยวกับสถานภาพการสมรสนั้น ทั้งผู้บวชชั้นระยะสั้นและผู้ไม่ เคยบวชชั้นส่วนใหญ่จะแต่งงานแล้วในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เมื่อพิจารณาถึงเพศของผู้บวชชั้นพบว่าผู้ไม่ เคยบวชชั้นจะมีผู้แต่งงานแล้วสูงกว่าผู้บวชชั้นระยะสั้น กล่าวคือ ผู้ไม่ เคยบวชชั้นแต่งงานและอยู่ด้วยกันระหว่างร้อยละ 82-83 ในทั้ง 2 เขต ในขณะที่ผู้บวชชั้นระยะสั้นมีผู้แต่งงานแล้วร้อยละ 60-62 ในทั้ง 2 เขตเท่านั้น

ด้านสถานภาพภายในครอบครัว พบว่าในกลุ่มผู้บวชชั้นระยะสั้นที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายจะเป็นลูกและหัวหน้าครัวเรือนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 40 และ 41 ตามลำดับ ที่เหลือเป็นคู่สมรสประมาณร้อยละ 11 นอกนั้นเป็นลูกเขย ลูกสะใภ้ หรือญาติ ส่วนผู้บวชชั้นระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายจะเป็นลูกมากที่สุดร้อยละ 43 รองลงไปเป็นหัวหน้าครอบครัวร้อยละ 37 และคู่สมรสร้อยละ 8 ซึ่งไม่แตกต่างจากผู้บวชชั้นระยะสั้นที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญ ในกลุ่มของผู้ไม่ เคยบวชชั้นประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นหัวหน้าครอบครัว

ตารางที่ 1. เพศ อายุ สถานภาพการสมรส และสถานภาพในครอบครัวของผู้ขายที่ดินระยะสั้น และผู้ไม่เคยขายที่ดิน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ผู้ขายที่ดิน		ผู้ไม่เคยขายที่ดิน		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้ขายที่ดิน	ผู้ไม่เคยขายที่ดิน
1. เพศ						
ชาย	72.5	70.8	47.6	43.8	71.5	45.2
หญิง	27.5	29.2	52.4	56.2	28.5	54.8
2. อายุ						
ต่ำกว่า 20 ปี	14.7	14.3	2.7	3.7	14.4	3.4
20-29 ปี	42.0	42.1	30.3	27.3	42.0	28.4
30-39 ปี	27.9	27.3	29.0	33.0	27.5	31.5
40-49 ปี	13.5	11.3	29.7	26.0	12.3	27.4
50 ปีขึ้นไป	1.9	5.0	8.3	9.9	3.7	9.3
3. สถานภาพการสมรส						
โสด	34.4	37.0	12.4	9.9	35.8	10.9
แต่งงานและอยู่ด้วยกัน	62.9	60.1	83.4	82.2	61.4	82.7
อื่น ๆ	2.7	2.9	4.2	7.9	2.8	6.5
4. สถานภาพในครอบครัว						
หัวหน้าครอบครัว	41.9	37.2	40.7	38.8	39.3	39.5
คู่สมรส	11.4	8.2	35.9	41.3	9.6	39.3
ลูก	40.4	43.2	16.6	14.9	42.0	15.5
ลูกเขย/ลูกสะใภ้	5.7	9.2	5.5	2.9	7.6	3.9
ญาติ/ญาติอาศัย	0.6	2.2	1.3	2.1	1.5	1.8
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(จำนวนแต่ละรายการ)	(334)	(414)	(145)	(242)	(748)	(387)

ครัวและकुสมรส รองลงไปได้แก่ ลูก ซึ่งไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทั้ง 2 เขต ซึ่งจาก
ข้อมูลในตารางที่ 1 จะพบว่า ผู้ขายดินระยะสั้นและผู้ไม่เคยขายดินมีความแตกต่างกันในลักษณะ
ข้อมูลพื้นฐานในเรื่องเพศ อายุ สถานภาพการสมรส และสถานภาพในครอบครัว แต่ถ้าเปรียบเทียบ
เทียบกับเขตที่อยู่อาศัยของแต่ละกลุ่มแล้ว จะพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาถึงขนาดของสมาชิกในครอบครัว พบว่าทั้งผู้ขายดิน
ระยะสั้นและผู้ไม่เคยขายดินที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย มีขนาด
ครอบครัวที่ค่อนข้างใหญ่ เมื่อพิจารณาถึงขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ยพบว่า ผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่ใน
เขตหมู่บ้านเป้าหมายเมื่ออยู่ 6.5 คน ผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย 6.6 คน
โดยทั้ง 2 กลุ่มมีขนาดสมาชิกมากกว่า 7 คนขึ้นไปถึงร้อยละ 47 ส่วนผู้ไม่เคยขายดินในเขตหมู่บ้าน
เป้าหมายมีขนาดครอบครัว 6.0 คน ผู้ไม่เคยขายดินที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย 5.8
คน ซึ่งส่วนใหญ่มีขนาดครอบครัวระหว่าง 5-6 คนขึ้นไปทั้งสิ้น ครอบครัวที่มีขนาดตั้งแต่ 4 คน
ลงมาอยู่ในระหว่างร้อยละ 19-31 เท่านั้น

สำหรับในกลุ่มผู้แต่งงานแล้ว พบว่าผู้ขายดินระยะสั้นทั้งในเขตหมู่บ้านเป้าหมายและ
นอกเขตเริ่มแต่งงานสูงสุดในช่วงอายุ 19-21 ปี ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 35 และ
34 ตามลำดับ รองลงไปได้แก่ ช่วงอายุ 22-24 ปี ร้อยละ 25 และ 27 ตามลำดับ สำหรับ
ระดับอายุที่มีการแต่งงานมากเป็นลำดับ 3 ในกลุ่มผู้ขายดินระยะสั้น คือ ช่วงอายุ 25-27 ปี ใน
กลุ่มผู้ไม่เคยขายดินจะมีลักษณะในทำนองเดียวกัน เพียงแต่ในลำดับที่ 3 จะมีการเริ่มแต่งงาน
ในช่วงระดับอายุ 16-18 ปี สำหรับการเริ่มแต่งงานเมื่ออายุยังไม่ถึง 16 ปี ไม่น่ามากในทุกกลุ่ม คือ
ไม่ถึงร้อยละ 3

จำนวนบุตรเกิดรอดของประชากรที่มีการขายดินระยะสั้นจะอยู่ในระหว่าง 1-3 คน
ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันระหว่างร้อยละ 17-24 สำหรับผู้ไม่เคยขายดินมีบุตรเกิดรอดมากกว่า 6
คนและ 2 คนสูงสุดร้อยละ 21-22 เมื่อพิจารณาในชั้นเขตที่อยู่อาศัย พบว่าในกลุ่มผู้ขายดิน
ระยะสั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับในกลุ่มผู้ไม่เคยขายดินก็มีลักษณะในทำนอง
เดียวกัน

ตารางที่ 2. ขนาดครอบครัว อายุเมื่อเริ่มแต่งงาน และจำนวนบุตรเกิดรอดของผู้ชายถิ่นระ
 สันและผู้ไม่เคยย้ายถิ่น จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ผู้ย้ายถิ่น		ผู้ไม่ย้ายถิ่น		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้ย้ายถิ่น	ผู้ไม่ย้ายถิ่น
1. ขนาดครอบครัว						
1-2 คน	1.3	1.3	2.0	2.5	1.3	2.3
3-4 คน	18.6	18.4	22.1	28.9	18.4	26.4
5-6 คน	32.4	33.3	40.0	34.7	33.0	36.7
7 คนขึ้นไป	47.7	47.0	35.9	36.8	47.3	34.6
ขนาดครอบครัวเฉลี่ย	6.5	6.6	6.0	5.8	6.5	5.9
(จำนวน)	(334)	(414)	(145)	(242)	(748)	(387)
2. อายุเมื่อเริ่มแต่งงาน						
ต่ำกว่า 16 ปี	2.3	1.9	2.3	2.3	2.1	2.3
16-18 ปี	15.0	10.7	21.9	19.6	12.7	20.5
19-21 ปี	35.0	34.1	32.8	38.4	34.5	36.3
22-24 ปี	25.0	27.2	24.2	14.2	26.2	17.9
25-27 ปี	14.5	18.0	11.7	15.1	16.4	13.8
28 ปีขึ้นไป	8.2	8.1	7.0	10.3	8.1	9.2
(จำนวน)	(220)	(261)	(128)	(219)	(481)	(347)

ตารางที่ 2. (ต่อ)

รายการ	ผู้ขายดิน		ผู้ไม่ขายดิน		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้ขายดิน	ผู้ไม่ขายดิน
3. จำนวนบุตรเกิดรอด						
ไม่มีบุตร	5.9	9.9	2.3	4.1	8.1	3.5
1 คน	17.4	21.7	12.5	12.4	19.7	12.4
2 คน	23.7	19.0	19.5	22.0	21.2	21.1
3 คน	18.3	17.5	11.7	15.6	17.8	14.2
4 คน	12.8	11.4	18.0	15.1	12.0	16.2
5 คน	6.8	8.7	12.5	9.2	7.9	10.4
6 คนขึ้นไป	15.1	11.8	23.5	21.6	13.3	22.2
(จำนวน)	(220)	(261)	(128)	(219)	(481)	(347)
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาของผู้ขายดินระดับต้นและผู้ไม่ขายดินในตารางที่ 3 จะพบว่า ผู้ขายดินระดับต้นมีอัตราส่วนของผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เลยไม่ถึงร้อยละ 1 ทั้งที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ในขณะที่ผู้ไม่ขายดินในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีอยู่ถึงร้อยละ 3.4 และร้อยละ 4.1 สำหรับผู้ไม่ขายดินที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย แต่ทั้งผู้ขายดินระดับต้นและผู้ไม่ขายดินส่วนใหญ่ก็จบการศึกษาในระดับภาคบังคับ คือ ป.4 กันเป็นส่วนใหญ่ ในทั้งสองกลุ่ม คือ อยู่ในระหว่างร้อยละ 73-82 ของทุกกลุ่มซึ่งไม่แตกต่างจากกันอย่างเด่นชัด สำหรับผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้น ป.4 ขึ้นไปนั้น พบว่าผู้ขายดินระดับต้นที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีอัตราส่วนที่สูงกว่าผู้ไม่ขายดิน กล่าวคือ ผู้ขายดินระดับต้นที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมาย

ตารางที่ 3. ระดับการศึกษา อาชีพหลัก และอาชีพรอง ของผู้ขายดินระดับชั้นและผู้ไม่เคยขาย
ดิน จำแนกตามเขตห้วยภาค

รายการ	ผู้ขายดิน		ผู้ไม่ขายดิน		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้ขายดิน	ผู้ไม่ขายดิน
ระดับการศึกษา						
อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	0.5	0.9	3.4	4.1	0.7	3.9
ไม่จบชั้น ป.4	4.8	3.9	2.8	7.9	4.3	5.9
จบชั้น ป.4	73.4	76.1	82.1	78.1	74.9	79.6
ป.5-ป.6	16.5	13.7	6.2	3.2	15.0	4.4
สูงกว่า ป.6	4.8	5.4	5.5	6.6	5.1	6.3
อาชีพหลัก						
เกษตรกรรม	98.2	96.4	94.5	90.9	97.2	92.2
รับจ้าง	1.5	1.4	1.4	2.4	1.4	2.0
อื่น ๆ	0.3	2.2	4.1	6.7	1.4	5.8
อาชีพรอง						
ไม่มี	28.1	23.9	42.8	43.0	25.8	42.9
รับจ้างงานเกษตรกรรม	19.5	26.1	10.3	7.4	23.1	8.5
รับจ้างงานนอกเกษตรกรรม	21.6	19.8	9.7	9.5	20.6	9.6
รับจ้างงานทั่วไป	21.9	17.9	9.7	4.5	19.7	6.5
อุตสาหกรรมในครัวเรือน	5.7	7.5	15.9	24.8	6.7	21.4
ค้าขาย	2.7	2.7	5.5	5.8	2.7	5.7
อื่น ๆ	1.5	3.1	7.2	5.0	2.4	5.4
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(จำนวนแต่ละรายการ)	(334)	(414)	(145)	(242)	(748)	(387)

พามาเมื่อรอบละ 21.3 ยูโม เคยขายดินในเขตเดียวกันมีเพียงรอบละ 11.7 ยูขายดินระยะสั้น
ที่อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้านเปาพามาเมื่อรอบละ 19.1 ในขณะที่ยูโม เคยขายดินในเขตเดียวกันมีอยู่
รอบละ 9.8 แสดงว่าระดับการศึกษาอาจจะ เป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่อง
การขายดินหรือไม่ขายดินก็ได้

เมื่อพิจารณาถึงอาชีพหลัก พบว่าในทุกกลุ่มมากกว่าร้อยละ 90 ขึ้นไปที่มีอาชีพในการ
ทำเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนา ที่มีอาชีพหลักในการรับจ้างไม่ เกินร้อยละ 3 ในทุกกลุ่ม
นอกนั้นเป็นอาชีพอื่น ๆ เช่น ค้าขาย หัตถกรรม ขี่ปลา เป็นต้น

ในเรื่องอาชีพรอง พบว่าในกลุ่มยูโม เคยขายดินไม่มีอาชีพรอง เกือบครึ่งหนึ่งของครัว-
เรือนในเขตที่อยู่อาศัยทั้ง 2 ประเภท คือ มากกว่าร้อยละ 42 ขึ้นไป ในขณะที่ยูขายดินระยะสั้น
ไม่มีอาชีพรองประมาณ 1 ใน 4 คืออยู่ร้อยละ 28 ของยูขายดินระยะสั้นที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้าน
เปาพามา และ ร้อยละ 23.9 ของยูขายดินระยะสั้นที่อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้านเปาพามา อาชีพ
รองในกลุ่มของยูขายดินระยะสั้นส่วนใหญ่จะเป็นงานรับจ้างซึ่งมีอยู่ถึงร้อยละ 63-64 ของยูขายดิน
ระยะสั้นในเขตที่อยู่อาศัยทั้งสองประเภท อาชีพรองที่ยูขายดินระยะสั้นมีอยู่รองลงมา คือ อุตสาห-
กรรมในครัวเรือนอยู่ในระหว่างร้อยละ 5-7 การกวาดขยะไม่มากนักไม่ถึงร้อยละ 3 สำหรับยูโม
เคยขายดินที่อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้านเปาพามา อาชีพรองที่สำคัญคือ อุตสาหกรรมในครัวเรือน
ร้อยละ 24.8 รองลงมาก็คือ อาชีพรับจ้าง 21.4 ส่วนยูโม เคยขายดินที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เปาพามา
อาชีพรองที่สำคัญคือ งาน รับจ้าง ร้อยละ 29.7 รองลงมาคือ อุตสาหกรรมในครัวเรือน ร้อยละ
15.9 การประกอบอาชีพค้าขายในทั้งสองเขตมีสูงว่ายูขายดินระยะสั้น คือ มีมากกว่าร้อยละ 5
จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่าง เกี่ยวกับอาชีพรองในกลุ่มยูขายดินระยะสั้นกับยูโม เคยขายดินอย่างมาก โดยเฉพาะ
เฉพาะในเรื่องงานรับจ้างทั่ว ๆ ไปกับงานรับจ้างนอก เกษตรกรรมที่ยูขายดินระยะสั้นมีอยู่สูงกว่ายู
โม เคยขายดินอย่างเห็นได้ชัดใน เขตที่อยู่อาศัยทั้งสองประเภท

สำหรับขนาดที่ดินของครอบครัวและสถานภาพในการถือครองที่ดิน (ตารางที่ 4)
จะพบว่าทั้งยูโม เคยขายดินและ ยูขายดิน ระยะสั้นที่มีที่ดินถือครอง เลี้ยงนมน้อยมากไม่ถึง ร้อยละ 3
ในกลุ่มของยูขายดินระยะสั้นที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้าน เปาพามา มีขนาดที่ดินถือครองมากที่สุดระหว่าง

ตารางที่ 4. ขนาดที่ดินถือครองและสถานภาพการถือครองที่ดินของผู้อยู่อาศัยในละแวกบ้านและหมู่บ้าน
บ้านบ้าน บ้านบ้าน บ้านบ้าน บ้านบ้าน บ้านบ้าน บ้านบ้าน บ้านบ้าน บ้านบ้าน บ้านบ้าน บ้านบ้าน

รายการ	ผู้อยู่อาศัย		ผู้อยู่อาศัย		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้อยู่อาศัย	ผู้อยู่อาศัย
ขนาดที่ดินถือครอง						
ไม่มีที่ดิน	0.9	-	-	2.1	0.4	1.2
น้อยกว่า 10 ไร่	18.0	16.9	13.1	15.3	17.4	14.5
11-20 ไร่	31.7	26.6	25.5	29.3	28.9	27.9
21-30 ไร่	22.8	20.0	27.6	18.6	21.3	22.0
31-40 ไร่	11.1	16.4	12.4	12.8	14.0	12.6
41-50 ไร่	8.1	5.8	6.8	8.3	6.8	7.8
51 ไร่ขึ้นไป	7.5	14.3	14.6	13.7	11.2	14.0
(จำนวน)	(334)	(414)	(145)	(242)	(748)	(387)
สถานภาพการถือครองที่ดิน						
เจ้าของ	66.9	72.9	77.2	81.4	70.2	79.8
เช่า	6.0	3.9	2.8	5.9	4.8	4.7
ทำประโยชน์ฟรี	17.8	18.4	13.8	10.5	18.1	11.8
เจ้าของและเช่า	8.1	4.8	3.4	2.1	6.3	2.6
อื่น ๆ	1.2	-	2.8	-	0.6	1.1
(จำนวน)	(332)	(414)	(145)	(235)	(746)	(382)
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

๑๕

๑๖

๑๗

๑๘

๑๙

๑ ๑๑๑๑

11-20 ไร่รอบละ 31.7 รองลงไปคือ 21-30 ไร่ และที่ดินต่ำกว่า 10 ไร่เป็นอันดับ 3 ส่วน
ดูบายนดินระบะสันที่อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้านเป่าหมายมีลักษณะในทำนองเดียวกัน แต่มีการกระจาย
ของอัตราส่วนที่ต่ำกว่าในทุกขนาดของที่ดิน ยกเว้นขนาดที่ดินระหว่าง 31-40 ไร่ และมากกว่า
51 ไร่ขึ้นไปมีแนวโน้มสูงกว่าดูบายนดินระบะสันที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป่าหมาย ในกลุ่มของดูไม่เคบ
บายนดินที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป่าหมาย มีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากดูบายนดินระบะสัน
เท่าใดนัก แต่มีแนวโน้มที่แสดงให้เห็นว่าดูไม่เคบบายนดินจะมีสัดส่วนของการถือครองที่ดินในขนาดที่
มากกว่า 30 ไร่ขึ้นไปสูงกว่าดูบายนดินระบะสัน โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านเป่าหมาย

เกี่ยวกับสถานการณ์การถือครองที่ดินนั้น พบว่าส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินเองสูงในทุก
กลุ่มและทุกเขตที่อยู่อาศัย การเป็นดูเขามไม่สูงนัก การทำประโยชน์ที่ดินพืชซึ่งมีมาก เป็นอันดับ
รองลงไปนั้นส่วนใหญ่จะเป็นที่ ๆ พอมเมแบ่งให้ทำประโยชน์แต่ยังไม่ไคดำ เน้นการโสนกรรมสิทธิ์ให้
ตามกฎหมาย ซึ่งเป็นลักษณะทั่ว ๆ ไปของทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ถือปฏิบัติกันมา แต่
ในอนาคตก็จะตกเป็นของลูกขุนคนข้างแน่นอน ดังนั้นถ้ารวมลักษณะนี้เข้าเป็นลักษณะของการเป็น
เจ้าของเองแล้วจะมีลักษณะของการเป็นเจ้าของที่ดินสูงไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ในทุก ๆ กลุ่ม
สำหรับการถือครองที่ดินในลักษณะอื่น ๆ พบถึงกรณีของการทำประโยชน์ในลักษณะหรือปลูกเบิก
จับจองในที่ดินของรัฐไม่มากนักไม่ถึงร้อยละ 3 และมีอยู่เฉพาะในเขตหมู่บ้านเป่าหมายเท่านั้น

เมื่อพิจารณาถึงประสบการณ์ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการ
ไปทำงานหรือการย้ายดินระบะสันในตารางที่ 5 เกี่ยวกับการเดินทางเข้าไปยังตัวเมืองหรือตัว
จังหวัดที่มีมูลค่า เน่า พบว่าดูบายนดินระบะสันที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป่าหมายมีการเดินทางเข้าตัว
จังหวัดในสัดส่วนที่สูงกว่าดูบายนดินระบะสันที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป่าหมายและดูไม่เคบบายนดินในทั้งสอง
เขต กล่าวคือ ดูบายนดินระบะสันที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป่าหมายมีการเดินทางเข้าตัวจังหวัดร้อยละ
83.3 ในขณะที่ดูบายนดินระบะสันในเขตหมู่บ้านเป่าหมายและดูไม่เคบบายนดินมีการเดินทางเข้าตัว
จังหวัดประมาณร้อยละ 70-72 เท่านั้น ซึ่งแสดงว่าดูบายนดินระบะสันและดูไม่เคบบายนดินมีการเดิน
ทางเข้าไปยังตัวจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ดูบายนดินระบะสันซึ่งอาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้านเป่าหมาย
มีแนวโน้มของการเคบเดินทางเข้าตัวจังหวัดในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ หากพิจารณาถึงความถ

ตารางที่ 5. การเดินทางเข้าตัวจังหวัด ความถี่และวัตถุประสงค์หลักในการเข้าตัวจังหวัดของ
ผู้ขายดิน ระบายสันและผู้อยู่ไม่ขายดิน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ผู้ขายดิน		ผู้อยู่ไม่ขายดิน		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้ขายดิน	ผู้อยู่ไม่ขายดิน
การเดินทางเข้าตัวจังหวัด						
ไม่ เคย	29.6	16.7	28.3	29.3	22.5	28.9
เคย	70.4	83.3	71.7	70.7	77.5	71.1
(จำนวน)	(334)	(414)	(145)	(242)	(748)	(387)
ความถี่ในการเข้าตัวจังหวัด						
ทุกสัปดาห์	1.7	8.4	3.8	9.9	5.7	7.6
สองสัปดาห์ต่อครั้ง	2.6	5.2	1.0	5.3	4.1	3.6
สามสัปดาห์ต่อครั้ง	0.9	2.0	1.0	1.2	1.6	1.1
เดือนละครั้ง	8.9	15.7	7.7	14.0	12.9	11.7
นาน ๆ ครั้ง	86.0	68.7	86.5	69.6	75.7	76.0
(จำนวน)	(235)	(345)	(104)	(171)	(580)	(275)
วัตถุประสงค์หลักในการเข้าตัวจังหวัด						
เพื่อซื้อหา	29.8	42.6	27.9	33.3	37.4	31.3
เพื่อเบี่ยงญาติ/คนรู้จัก	14.0	8.4	11.5	9.9	10.7	10.5
เพื่อเที่ยวเตร่	23.0	14.2	13.5	7.0	17.8	9.5
เพื่อขายของและซื้อของ	5.5	11.9	2.9	10.5	9.3	7.6
เพื่อการรักษาพยาบาล	9.4	6.1	24.0	16.4	7.4	19.3
ติดต่อบุคลากร	4.7	3.2	11.5	10.5	3.8	10.9
ทำงานทำ	6.4	4.1	1.0	2.3	5.0	1.8
อื่น ๆ	7.2	9.5	7.7	10.1	8.6	9.1
(จำนวน)	(235)	(345)	(104)	(171)	(580)	(275)
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ของการเดินทางเข้าตัวจังหวัดแล้ว จะพบว่าทุกกลุ่มจะ เคยเดินทางเข้าตัวจังหวัดไม่บ่อยครั้งนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการเข้าไปแบบนาน ๆ ครั้ง ส่วนการเข้าไปในตัวจังหวัดในลักษณะที่บ่อยครั้งกว่า เช่น เดือนละครั้ง ปักยะครั้ง หรือสัปดาห์ละครั้ง ทั้งผู้ขายดิน ระบายสี และผู้ไม่ เคยขายดินมี ลักษณะคล้ายกันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายแนวโน้ม ของความถี่ในการเข้าเมืองหรือตัวจังหวัดสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายทั้งผู้ขายดิน ระบายสี และผู้ไม่ เคยขายดิน

สำหรับวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางเข้าไปยังตัวเมืองหรือตัวจังหวัดนั้น พบว่าในทุกกลุ่ม เข้าไปยังตัวจังหวัดเพื่อการซื้อของมาใช้ในการบริโภคหรืออุปโภคในครัวเรือนสูงสุดในทุกกลุ่ม โดยที่ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ทั้งผู้ขายดิน ระบายสี และผู้ไม่ เคยขายดิน วัตถุประสงค์รองลงไปในกลุ่มของผู้ขายดิน ระบายสี คือ การเดินทางเข้าไปเที่ยวเตร่หาความสำราญ ซึ่งผู้ขายดิน ระบายสีที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมาย มีอยู่ร้อยละ 23 ส่วนผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีอยู่ร้อยละ 14.2 อันที่สาม เป็นการไปเยี่ยมญาติและคนรู้จัก อันแสดงถึงความสัมพันธ์แบบปิตุภูมิของชาวชนบทที่ยังคงยึดมั่นกันอยู่ร้อยละ 14.0 และ 8.4 ของผู้ขายดิน ระบายสีที่อยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายตามลำดับ ส่วนวัตถุประสงค์สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การเข้าไปเพื่อรับการรักษายาบาลหรือพาคนเจ็บไปหาหมอ ในตัวจังหวัดมีอยู่ร้อยละ 9.4 และ 6.1 ตามลำดับ สำหรับผู้ไม่ เคยขายดินนั้นการเดินทางเข้าไปยังตัวจังหวัดก็เป็นวัตถุประสงค์สำคัญเป็นอันดับที่สอง คือ การเข้าไปเกี่ยวกับการรักษายาบาลซึ่งมีอยู่ถึงร้อยละ 24 และ 16.4 ของผู้ไม่ เคยขายดินที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายตามลำดับ รองลงไปคือ การไปเที่ยวเตร่หาความสำราญและการไปเยี่ยมญาติหรือคนรู้จักตามลำดับ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับผู้ขายดิน ระบายสี แต่มีสัดส่วนที่ต่ำกว่าในทั้งสองเขต การเข้าไปในตัวจังหวัดเพื่อมุ่งหางานทำในกลุ่มของผู้ขายดิน ระบายสีมีอยู่บ้างถึงแม้จะไม่มากนักกระหว่างร้อยละ 4-6 แต่ก็มีแนวโน้มที่สูงกว่าผู้ไม่ เคยขายดินในทั้งสองเขตซึ่งมีไม่ เกินร้อยละ 2 การเข้าไปเพื่อติดต่อกับทางราชการไม่ค่อยมีสูงเท่าไรนัก เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่มั่นใจที่เชื่อว่า การติดต่อยาการควรเป็นหน้าที่ของกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน จากประสบการณ์ของคณะผู้ทำวิจัยพบว่า ชาวบ้านในชนบทมักจะ

ไม่ชอบคิดพิจารณาการควยตนเอง ยกเว้นแต่เรื่องที่เลี่ยงไม่ได้ เช่น การเกณฑ์ทหาร การทำบัตรประจำตัว ส่วนเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายให้กำหนดหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นส่วนใหญ่

ถ้าพิจารณาต่อไปถึงการเดินทางออกนอกตัวจังหวัดที่มีภูมิลำเนาอยู่ โดยไม่เกี่ยวข้องกับ การไปทำงานทำในตารางที่ 6 พบว่า ผู้ไม่เคยขายดินมีแนวโน้มของการเคยเดินทางออกนอก จังหวัดที่ไม่เกี่ยวข้องกับ การทำงานทำหรือการประกอบอาชีพสูงกว่าผู้ขายดินระยะสั้นเล็กน้อย แต่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่ผู้ไม่เคยขายดินในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการเดินทางออกไปสูงที่สุดร้อยละ 50.3 ผู้ไม่เคยขายดินนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายร้อยละ 47.5 สำหรับผู้ขายดินระยะสั้นร้อยละ 44.6 และ 43.5 ของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ซึ่งก็แสดงว่าประชากร ตัวอย่างเกือบทั้งหมดที่เคยเดินทางออกนอกตัวจังหวัดที่ตนเองมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ สำหรับสถานที่ ๆ ไปพบว่า ในทุกกลุ่มจะเดินทางอยู่ภายในจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มากกว่าร้อยละ 60 ขึ้นไปในทุก ๆ กลุ่ม รองลงไปคือ กรุงเทพมหานคร ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคเหนือ และภาคใต้ซึ่งน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากระยะทางที่ไกลและต้องใช้เวลาในการเดินทางควยก็เป็นได้ สำหรับเหตุผลของการเดินทางที่สำคัญจากการสอบถามและพูดคุยกับประชากรในหมู่บ้านต่าง ๆ พบว่ามีอยู่ 2 ประการ คือ การไปเป็นญาติหรือคนรู้จักกับการไปเที่ยว ซึ่งเมื่อพิจารณาจากจังหวัดต่าง ๆ ที่เดินทางไป พบว่าเป็นจังหวัดที่มีงานประจำปี หรือเทศกาลงานพิธีสำคัญทางศาสนา หรือความเชื่อเป็นส่วนใหญ่ เช่น ไปจังหวัดนครพนมในช่วงเดือน 3 ที่งานนมัสการพระธาตุพนม ชาวชนบทในภาคอีสานจะมีการร่ววงแหวนหรือมีการจัดนำเที่ยวในรูปของการทัศนอาจรไปยังวัดพระธาตุพนมกันเป็นจำนวนมากในทุก ๆ ปี จังหวัดบึงสธ มีการเดินทางไปเที่ยวกันในช่วงเทศกาลบุญบั้งไฟประมาณเดือน 6 และในช่วงเดือน 8 งานเทศกาลแห่เทียนเข้าพรรษาที่อุบลราชธานี เป็นต้น ซึ่งการไปเที่ยวก็อาจจะถือว่าได้ไปทำบุญทางศาสนา รวมอยู่ควยก็ได้ สำหรับการเดินทางไปยังจังหวัดนอกภาคอีสาน เช่น กรุงเทพฯ เป็นเรื่องของความอยาก รวยอยากเห็นสภาพของกรุงเทพฯ มากกว่าสาเหตุอื่น จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไปเที่ยวมาก คือ จันทบุรี ระยอง และชลบุรี ซึ่งมักจะไปในช่วงที่เป็นฤดูผลไม้ แต่ก็มีอยู่บ้างที่เดินทางไปดู

ตารางที่ 6. การเดินทางออกนอกจังหวัด และภาคที่เคยไปบ่อยที่สุดหรือนานที่สุด ของผู้ขายดิน
ระดับชั้นและผู้ไม่ เคยขายดิน จำแนกตาม เขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ผู้ขายดิน		ผู้ไม่ขายดิน		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้ขายดิน	ผู้ไม่ขายดิน
<u>การเดินทางออกนอกจังหวัด</u>						
ไม่ เคย	55.4	56.5	49.7	52.5	56.0	51.4
เคย	44.6	43.5	50.3	47.5	44.0	48.6
(จำนวน)	(334)	(414)	(145)	(242)	(748)	(387)
<u>ภาคที่เคยไปบ่อยที่สุดหรือนานที่สุด</u>						
กรุงเทพมหานคร	11.5	13.8	16.4	19.1	12.8	18.1
ภาคกลาง	4.1	4.4	4.1	1.7	4.3	2.7
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	60.1	63.0	61.6	66.1	61.7	64.4
ภาคตะวันออก	11.5	10.5	5.5	7.0	10.9	6.4
ภาคตะวันตก	4.1	2.8	5.5	0.9	3.3	2.7
ภาคเหนือ	8.1	4.4	1.4	3.5	6.1	2.7
ภาคใต้	0.7	1.1	5.5	1.7	0.9	3.2
(จำนวน)	(148)	(181)	(73)	(115)	(329)	(188)
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ลาดเลาของการทำงาน เช่น ไปติดต่อคนรู้จักเอาไว้ หรือไปติดต่อกับนายหนาเจ้าของบริษัทว่า
จะมีงานทำเมื่อไร และถือโอกาสเที่ยวไปด้วย โดยเฉพาะผู้ที่เดินทางไปยังจังหวัดในภาคตะวันออก
และภาคเหนือ

เมื่อพิจารณาถึงการสนใจเกี่ยวกับการรับทราบข่าวสารต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ วิทยุ
หรือโทรทัศน์นั้น จากตารางที่ 7 จะพบว่า เกี่ยวกับการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน ระยะสั้นมีการอ่าน
หนังสือพิมพ์ประมาณร้อยละ 68 ในขณะที่ผู้ไม่ เคยขายดินมีการอ่านเพียงร้อยละ 50.6 เท่านั้น
เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับเขตที่อยู่อาศัยพบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ใน เขตหมู่บ้าน เป้าหมายทั้งผู้ที่ย้ายดินระยะสั้น
และผู้ไม่ เคยขายดิน มีแนวโน้มของการอ่านหนังสือพิมพ์สูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย
แม้ว่าจะ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญก็ตาม สำหรับลักษณะการอ่านส่วนใหญ่จะเป็นแบบนาน ๆ
ครั้งมากที่สุด การอ่านเป็นประจำทุกวันหรือ 2-3 วันครั้งมีค่อนข้างน้อยในทุกกลุ่ม

เกี่ยวกับการฟังวิทยุซึ่งเป็นเครื่องมือสื่อสารที่แทบจะกล่าวได้ว่าใกล้ชิดกับชาวชนบท
มากกว่าเครื่องมือประเภทอื่น ๆ นั้น หากพิจารณาดังรายการที่แนบมาซึ่งเป็นประจำกันเป็นจำนวน
มากแล้ว รายการประเภทบันเทิง คือ เพลงและหมอลำ มีการนิยมฟังประจำกันมาก รายการ
เพลงมักจะ เป็นที่นิยมของผู้ที่อยู่ในวัยรุ่น ส่วนหมอลำเป็นที่นิยมของบุคคลในกลุ่มสูงอายุของทางภาค
นี้ค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นศิลปะประจำท้องถิ่น ชาวต่าง ๆ เช่น ชาวไทประเทศ ชาวต่าง-
ประเทศ เป็นรายการที่ชาวชนบทไม่มีโอกาสเลือก เนื่องจากรัฐบาลออกกระจายเสียงพร้อมกัน
หมดทุกสถานีในช่วงเวลาเดียวกัน แต่ก็มีชาวชนบทจำนวนไม่น้อยที่ให้ความสนใจรับฟังเป็นประจำ
อีกจากชาวต่าง ๆ ลงมากก็เป็นรายการประเภทละครหรือนวนิยาย นอกนั้นเป็นรายการอื่น ๆ
เช่น การถ่ายทอดรายการพิเศษต่าง ๆ ชาวกีฬา รายการธรรมะ เป็นต้น ทั้งผู้ขายดินระยะสั้น
และผู้ไม่ เคยขายดินมีลักษณะของการรับฟังรายการประจำต่าง ๆ ในทำนองเดียวกัน โดยที่ผู้ขาย
ดินระยะสั้นมีแนวโน้มของการสนใจรับฟังประจำมากกว่าผู้ไม่ เคยขายดิน

การดูโทรทัศน์นั้น ในหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้แล้วจะมีโทรทัศน์กันหลายหลังคาเรือน แต่ใน
หมู่บ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้หลายหมู่บ้านอาศัยการดูโทรทัศน์จากไฟแบคเตอร์ซึ่งมีจำนวน ไม่มากนัก
ลักษณะของการดูโทรทัศน์ก็เช่น เกี่ยวกับการอ่านหนังสือพิมพ์และฟังวิทยุ ผู้ขายดินระยะสั้นมีแนว-

ตารางที่ 7. การรับฟังข่าวสารประเภทหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ของผู้ขายดินระยะสั้นและผู้ไม่เคบขายดิน จำแนกตามเขตทอญอาศัย

รายการ	ผู้ขายดิน		ผู้ไม่ขายดิน		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้ขายดิน	ผู้ไม่ขายดิน
<u>การอ่านหนังสือพิมพ์</u>						
ไม่เคบอ่านเลย	33.8	30.4	47.6	50.4	32.0	49.4
อ่านทุกวัน	3.0	6.3	4.1	3.7	4.8	3.9
2-3 วันต่อครั้ง	3.6	6.8	2.8	4.1	5.3	3.6
สัปดาห์ละครั้ง	4.2	5.8	1.4	4.5	5.1	3.4
นาน ๆ ครั้ง	55.4	51.7	44.1	37.3	52.8	39.7
<u>รายการวิทยุที่ฟังประจำ</u>						
เพลง	59.3	59.7	44.1	38.0	59.5	40.3
เพลงด้า	55.1	54.8	44.8	36.0	54.9	39.3
ข่าวในประเทศ	46.1	44.4	44.1	36.4	45.2	39.3
ข่าวต่างประเทศ	43.4	40.1	40.7	33.9	41.6	36.4
ข่าวเศรษฐกิจ	38.9	37.7	35.2	31.4	38.2	32.8
ข่าวการเมือง	35.6	36.7	34.5	31.4	36.2	32.6
นวนิยาย	24.4	23.9	23.4	20.2	24.6	21.4
อื่น ๆ	24.6	18.4	18.6	18.2	17.1	18.3
<u>การดูโทรทัศน์</u>						
ไม่เคบดู	17.4	11.4	22.1	19.8	14.0	20.7
ดูทุกวัน	17.7	24.9	17.2	28.1	21.0	24.0
เฉพาะวันหยุด	8.7	8.5	9.0	6.2	8.6	7.2
แล้วแต่โอกาส	56.3	55.3	51.7	45.9	55.7	48.1
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(จำนวนแต่ละรายการ)	(334)	(414)	(145)	(242)	(748)	(387)

นิยมของการดูที่สูงกว่าผู้ไม่ เคยย้ายถิ่นแม้จะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญก็ตาม การดูส่วนใหญ่จะดู ความความสะดวกหรือلاءแต่โอกาสหรือดูในขณะที่มีเวลาว่าง รายการที่ชาวชนบทในภาคอีสานนิยม ดูกันมากที่สุดคือ วิถีชีวิตประจำวัน คือ รายการถ่ายทอดการชมมวยในวันเสาร์และอาทิตย์ ซึ่ง ชาวชนบทจะรับทำงานให้เสร็จสิ้นหรือหยุดการะกิจต่าง ๆ ไว้ก่อนมาดูการชมมวย นอกจากรายการ ชมมวยแล้วรายการที่ชาวชนบทให้ความสนใจ คือ ข่าวประจำวันต่าง ๆ รองลงไปได้แก่ ภาพยนตร์ ทุกประเภท รายการกีฬาประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะฟุตบอล รายการบันเทิงภาพยนตร์ต่าง ๆ รวมทั้งการประกวดโฉมหน้าของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการถ่ายทอดรายการพิเศษต่าง ๆ

จากลักษณะข้อมูลทั่วไปของประชากรตัวอย่าง จะพบว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นและผู้ไม่ เคยย้ายถิ่นมีความแตกต่างกันค่อนข้างมากในเรื่องเพศ สถานภาพการสมรส และสถานภาพในครอบครัว การรับข่าวสารต่าง ๆ มาก ส่วนลักษณะอื่นไม่แตกต่างกันมากนัก สำหรับเขตที่อยู่อาศัยนั้น ส่วนใหญ่ไม่เคยมิความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเท่าใดนัก

2. ลักษณะของการย้ายถิ่นระยะสั้น

ในส่วนนี้จะพิจารณารูปแบบของการย้ายถิ่นระยะสั้นที่ได้จากประชากรที่ใช้เป็นตัว-
อย่างในการศึกษา โดยพิจารณาถึงความถี่หรือจำนวนครั้งในการย้ายถิ่น ความยาวนานของการ
ย้ายถิ่นโดยเฉลี่ย ระยะเวลาที่เริ่มย้ายถิ่นออก สถานที่ ๆ ย้ายถิ่นไปทำงาน ลักษณะของงานที่
ทำเมื่อย้ายถิ่น บุคคลที่รวมย้ายถิ่นไปทวย สาเหตุสำคัญที่ทำให้ย้ายถิ่นระยะสั้นและไม่ย้ายถิ่น แนว
ความคิดในการย้ายถิ่นในอนาคต ตลอดจนทัศนคติเกี่ยวกับข้อได้เปรียบและเสียเปรียบที่เกิดขึ้นจาก
การย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่น ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดของข้อมูลในตารางที่ 8-13 ต่อไป

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นส่วนใหญ่มีการย้ายถิ่นเพียงครั้งเดียวสูงสุด
รองลงไปคือ ย้ายถิ่น 2 ครั้งและ 3 ครั้งตามลำดับ มีผู้ที่ย้ายถิ่นมากกว่า 6 ครั้งขึ้นไปประมาณ
ร้อยละ 10 ทั้งผู้ที่อยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ซึ่งแสดงว่าเขตที่อยู่อาศัยไม่มีความ
สัมพันธ์กับความถี่ในการย้ายถิ่น ระยะเวลาในการย้ายถิ่นส่วนใหญ่จะอยู่ประมาณ 3 เดือนสูงสุด
โดยผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่อาศัยอยู่นอกเขตมีอยู่ร้อยละ 32.1 ผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีร้อยละ

ตารางที่ 8. ความถี่ของการขายดิน ระยะเวลาในการขายดินโดยเฉลี่ย และเดือนที่เริ่มขาย
ออก ของผู้ขายที่ดินระยะสั้น จำแนกตามเขตหอบูชาภัย

รายการ	ในเขต	นอกเขต	รวม
<u>ความถี่ของการขายดิน</u>			
1 ครั้ง	30.8	35.7	33.6
2 ครั้ง	27.8	23.2	25.3
3 ครั้ง	15.0	15.0	15.0
4 ครั้ง	8.4	8.0	8.2
5 ครั้ง	7.8	8.0	7.9
6 ครั้งขึ้นไป	10.2	10.0	10.0
<u>ระยะเวลาในการขายดินโดยเฉลี่ย</u>			
1 เดือน	19.5	13.3	16.0
2 เดือน	20.1	20.3	20.2
3 เดือน	22.2	32.1	27.7
4 เดือน	16.8	13.8	15.1
5 เดือน	8.7	11.8	10.4
6 เดือนขึ้นไป	12.9	8.7	10.6
<u>เดือนที่เริ่มขายออก</u>			
มกราคม	22.8	26.3	24.7
กุมภาพันธ์	11.1	9.2	10.0
มีนาคม	9.3	11.1	10.3
เมษายน	9.3	8.9	9.1
พฤษภาคม	5.4	4.6	4.9

ตารางที่ 8. (ต่อ)

รายการ	ในเขต	นอกเขต	รวม
มิถุนายน	6.3	4.3	5.2
กรกฎาคม	6.0	3.4	4.5
สิงหาคม	3.9	2.4	3.1
กันยายน	3.9	4.3	4.1
ตุลาคม	4.5	4.3	4.4
พฤศจิกายน	3.3	3.4	3.3
ธันวาคม	14.4	17.6	16.2
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0
(จำนวนแต่ละรายการ)	(334)	(414)	(748)

22.2 รองลงไปคือ อยู่ประมาณ 2 เดือน ร้อยละ 20 เติบโตใกล้เคียงกัน อันที่สามคือ อยู่โดยเฉลี่ยประมาณ 1 เดือน หมายความว่าระยะสั้นที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีแนวโน้มที่สูงกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตเล็กน้อย คือ มีอยู่ร้อยละ 19.5 และ 13.3 ตามลำดับ ระยะเวลาที่อยู่นานรองมาเป็นอันดับสี่คือ อยู่นานเฉลี่ยประมาณ 4 เดือน ร้อยละ 16.8 ของผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมาย ซึ่งมีแนวโน้มสูงกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายเล็กน้อย ผู้ที่ย้ายถิ่นอยู่นานกว่า 4 เดือนขึ้นไปมีไม่มากนัก ซึ่งพอจะสรุปได้ว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นส่วนใหญ่จะใช้เวลาในการย้ายถิ่นแต่ละครั้งโดยเฉลี่ยระหว่าง 1-4 เดือน และโดยเฉพาะจะสูงมากในช่วงเวลา 3 เดือน

เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาที่เริ่มตนย้ายถิ่นออก จะพบว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นมีการย้ายถิ่นออกตลอดทั้งปี แต่เดือนที่มีการย้ายถิ่นออกสูงจะเริ่มต้นตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน โดยเฉพาะจะสูงมากในช่วงเดือนมกราคม เพิ่มขึ้นทั้งสองกลุ่ม ซึ่งระยะเวลาที่เริ่มย้ายออกดังกล่าว

จะตรงกับช่วงที่ชาวชนบทเริ่มว่างจากภาระกิจในไร่นาแล้ว และในช่วง เดือนมกราคม เป็นเดือนที่
โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เริ่มเปิดทำการขึ้นน้อย ในบริเวณเขตเกษตรกรรมที่
มีการปลูกพืชต้องการแรงงานจากภาคตะวันออก เฉียงเหนือเป็นจำนวนมาก มีการส่งมอบบรรทุก
รับคนงานตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในช่วงปลายเดือนธันวาคมถึงต้นเดือนมกราคมของทุก ๆ ปี ดังนั้น
ระยะเวลาที่ผู้ขายเดินระยะสั้นอยู่ทำงานจึงอยู่ในช่วงระหว่างปลายเดือนธันวาคมถึงต้นเดือนพฤษภาคม
ก็จะเดินทางกลับมาทำการเกษตรกรรมในไร่นาของครอบครัว ซึ่งเริ่มฤดูกาลเพาะปลูกปีใหม่พอดี
อย่างไรก็ตามอาจมีการลาขาดหรือเร็วกว่าช่วงเวลาดังกล่าวได้ ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ เป็น
สำคัญ

สำหรับลักษณะของการเดินทางของผู้ขายเดินระยะสั้นที่ไม่ทำงานในที่ต่าง ๆ มีใครร่วม
เดินทางไปด้วยหรือไม่ ในตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ผู้ขายเดินระยะสั้นส่วนใหญ่จะไม่ครอบ-
ครัวละ 1 คนเหมือนกันทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ในและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย คือ มีอยู่ร้อยละ 62.6 และ
67.6 ตามลำดับ ที่รองลงมาคือ ไปกับพี่หรือน้องประมาณร้อยละ 11 นอกนั้นไปกับคู่สมรสหรือไป
กับลูกซึ่งไม่เกินร้อยละ 7 สำหรับที่ขายเดินไปทั้งครอบครัวมีอยู่ในระหว่างร้อยละ 3-5 ซึ่งไม่มาก
นัก ลักษณะของผู้ร่วมเดินทางภายในครอบครัวเดียวกันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้งในเขตและ
นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย

ส่วนผู้ร่วมเดินทางนอกเหนือจากสมาชิกภายในครอบครัวแล้ว จะพบว่าไปกับเพื่อน-
บ้านสูงสุดร้อยละ 41.3 และ 46.1 ในกลุ่มของผู้ขายเดินระยะสั้นที่อยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้าน
เป้าหมายตามลำดับ รองลงไปคือ การเดินทางไปกับนายจ้าง สำหรับผู้ขายเดินระยะสั้นที่อยู่นอก
เขตหมู่บ้านเป้าหมายมีอยู่ร้อยละ 17.9 ส่วนการเดินทางไปคนเดียวหรือไปกับญาติ และไปกับ
ญาติและเพื่อนบ้านอยู่ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ระหว่างร้อยละ 10-11 สำหรับผู้ขายเดินระยะสั้น
ที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมาย จะไปกับญาติและเพื่อนบ้านรองลงมาร้อยละ 18.3 ส่วนการ
เดินทางไปคนเดียว ไปกับนายจ้าง และไปกับญาติ มีสัดส่วนไม่แตกต่างกันอยู่ในระหว่างร้อยละ
12-13.5

ตารางที่ 9. ผู้รวมเดินทางของผู้ชายในวัยผู้ใหญ่ จำแนกตาม เขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ในเขต	นอกเขต	รวม
<u>สมาชิกในครอบครัวที่อาศัยอยู่รวมกัน</u>			
ไปคนเดียว	62.6	67.6	65.4
ไปกับพี่น้อง	11.7	12.1	11.9
ไปกับคุณสมรส	7.2	5.8	6.4
ไปกับลูก	6.0	5.1	5.5
ไปทั้งครอบครัว	5.7	3.1	4.3
ไปกับคุณสมรสและลูก	5.4	2.9	4.0
อื่น ๆ	1.4	3.4	2.5
<u>บุคคลอื่นนอกจากสมาชิกในครอบครัวที่ไปด้วย</u>			
ไปคนเดียว	13.5	11.8	12.6
ไปกับเพื่อนบ้าน	41.3	46.1	44.0
ไปกับนายจ้าง	12.0	17.9	15.2
ไปกับญาติ	12.6	10.1	11.2
ไปกับญาติและเพื่อนบ้าน	18.3	10.1	13.8
ไปกับเพื่อน	2.3	3.9	3.2
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0
(จำนวนแต่ละรายการ)	(334)	(414)	(748)

จากลักษณะดังกล่าวจะพบว่า ผู้ขายดิน ระยะสั้นมีประมาณไม่เกินร้อยละ 14 ที่เดินทางไปคนเดียว นอกนั้นจะมีผู้รวมเดินทางไปด้วย โดยเฉพาะการไปกับเพื่อนบ้านที่มีสัดส่วนสูง เพราะในหลาย ๆ หมู่บ้านจะมีหัวหน้าสาย หรือผู้ทำหน้าที่แทนนายจ้าง คอยรวบรวมผู้ที่ประสงค์จะไปทำงานและพาไปทำงานยังสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะใน เขตเกษตรกรรมที่การปลูกออกลกันเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นนายจ้างหรือเจ้าของไร่นาหรือโรงงานรับคนงานในหมู่บ้านเพื่อไปทำงานควบคุมเองอีกหลายราย การเดินทางจึงไปรวมกันกับเพื่อนบ้านในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงสูง

ในตารางที่ 10 แสดงให้เห็นถึงสถานที่ขายดินไปทำงานบ่อยครั้งหรือนานที่สุด และอาชีพหรือลักษณะงานที่ทำในขณะขายดิน พบว่าสถานที่ที่ผู้ขายดิน ระยะสั้นนิยมไปกันมากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร และบริเวณชานเมืองรอบกรุงเทพฯ แถบสำโรง พระประแดง นนทบุรี เป็นต้น ซึ่งมีอยู่ร้อยละ 35.5 ของผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย และร้อยละ 29.0 ของผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ส่วนสถานที่อื่น ๆ นั้นในกลุ่มของผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายจะกระจายไปตามจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันอยู่ในระหว่างร้อยละ 17.7-19.2 ที่เหลือเป็นจังหวัดในภาคกลาง ร้อยละ 9.6 ภาคเหนือร้อยละ 5.4 และภาคใต้ไม่ถึงร้อยละ 2 ส่วนผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายนั้น นอกจากกรุงเทพมหานครแล้ว จังหวัดในภาคตะวันตกเป็นสถานที่ ๆ ผู้ขายดินระยะสั้นไปกันมากเป็นอันดับสอง ร้อยละ 19.1 รองลงไม่เป็นที่จังหวัดในภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือใกล้เคียงกันร้อยละ 14-15.7 จังหวัดในภาคกลาง ร้อยละ 7 ในภาคเหนือ ร้อยละ 5.6 และภาคใต้ร้อยละ 3.1

จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้ขายดินระยะสั้นนิยมไปทำงานมาก ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีโรงงานทอกระสอบตั้งอยู่ท่ามกลางสัตว์ และการทำนาในไร่ในเขตท้องที่อำเภอปากช่อง รองลงไม่คือ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีโรงงานน้ำตาลและมีกาปลูกอ้อยมากพอสมควร นอกนั้นเป็นจังหวัดเลย กาฬสินธุ์ และสกลนคร ส่วนใหญ่จะไปรับจ้างเลื่อยไม้ในป่า

ตารางที่ 10. สถานที่ย้ายถิ่นไปทำงาน และอาชีพที่ทำ เมื่อย้ายถิ่น ของผู้ย้ายถิ่นระยะสั้น จำนวน
ตาม เขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ในเขต	นอกเขต	รวม
<u>สถานที่ย้ายถิ่นไปทำงาน</u>			
กรุงเทพมหานคร	29.0	35.5	32.6
ภาคกลาง	9.6	7.0	8.2
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	19.2	14.0	16.3
ภาคตะวันออก	17.7	15.7	16.6
ภาคตะวันตก	17.7	19.1	18.4
ภาคเหนือ	5.4	5.6	5.5
ภาคใต้	1.4	3.1	2.4
<u>อาชีพที่ทำ เมื่อย้ายถิ่น</u>			
ทำงานในไร่	26.9	32.4	29.9
ทำงานในไม้ล้มลุก	15.0	5.1	9.5
ทำงานในไร่ข้าวโพด	4.1	1.6	2.9
รับจ้างก่อสร้างทั่วไป	19.2	22.7	21.1
ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม	10.5	15.2	13.1
งานบ้าน	3.9	6.3	5.2
งานบริการตามร้านอาหารภัตตาคาร	5.1	4.6	4.8
อื่น ๆ	15.3	12.1	13.5
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0
(จำนวนแต่ละรายการ)	(334)	(414)	(748)

จังหวัดในภาคตะวันตกที่ไปส่วนใหญ่จะเป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตเกษตรกรรม มีไร่อ้อยเป็นจำนวนมาก ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และนครปฐม

จังหวัดในภาคตะวันออกที่ไปกันมาก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และจันทบุรี ซึ่งจะไปทำงานในไร่อ้อย มันสำปะหลัง และสวนผลไม้

จังหวัดในภาคกลางที่ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นไปทำงาน ได้แก่ จังหวัดลพบุรี สระบุรี ซึ่งมักจะทำงานในไร่อ้อยเป็นหลักเป็นส่วนใหญ่ มีบางกลุ่มที่ไปทำงาน เป็นลูกจ้างทำการเก็บในฟาร์มที่อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

สำหรับจังหวัดในภาคเหนือจังหวัดที่ผู้ย้ายถิ่นนิยมไป ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นเขตเกษตรกรรมมาก ปลูกอ้อยกันมาก นอกนั้นได้แก่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ไปรับจ้างทำสวนผักหรือเลี้ยงไหม

ลักษณะการเดินทางไปทำงานส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะเฉพาะเขต ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากความผูกพันหรือตัวแทนในแต่ละกลุ่ม จากตัวอย่างที่ได้จากการศึกษาพบว่า ผู้ย้ายถิ่นที่ไปทำงานในเขตเกษตรกรรมจะไปกันเป็นกลุ่ม ๆ ในสถานที่ต่าง ๆ กัน เช่น ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นจากจังหวัดสกลนครจะไปทำงานในจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นส่วนใหญ่ ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นจากอำเภอรอบแคว จังหวัดขอนแก่น จะไปทำงานในเขตจังหวัดกาญจนบุรีและกำแพงเพชร จากอำเภอพลและบ้านไผ่จะไปทำงานในจังหวัดชลบุรีเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้น

สำหรับอาชีพที่ทำเมื่อย้ายถิ่นนั้น พบว่าส่วนใหญ่จะทำงานรับจ้างเกี่ยวกับงานเกษตรกรรมสูงที่สุด คือ งานรับจ้างตัดแยกขนและปลูกอ้อย งานรับจ้างในไร่มันสำปะหลัง ไร่อ้อย ไร่ข้าวโพด รวมกันแล้วผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นจากในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีอยู่เกือบทั้งหมดร้อยละ 46 เป็นการทำงานในไร่อ้อยมากที่สุดร้อยละ 26.9 และไร่มันสำปะหลังร้อยละ 15.0 ส่วนผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายรับจ้างงานเกษตรกรรมทั้งสามประเภทกล่าวข้างตนร้อยละ 39.1 เป็นงานในไร่อ้อยร้อยละ 32.4 งานที่ทำเป็นอันดับรองลงมาคือ การรับจ้างก่อสร้างหรือซ่อมแซมงานโดยทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร สำหรับผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่อยู่ในเขต

หมู่บ้านเป้าหมายร้อยละ 19.2 ผู้อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายร้อยละ 22.7 การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีมากเป็นอันดับสามคือ ร้อยละ 10.5 และ 15.2 ในกลุ่มของผู้อยู่ในละแวกที่อยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายตามลำดับ งานที่ทำประเภทงานบ้าน งานบริการอาหารหรือภัตตาคารมีไม่มากนัก สำหรับงานอื่น ๆ ได้แก่ งานประเภทค้าขาย การรับจ้าง การเจียรไนพลอย การเป็นลูกจ้างในเรือประมง เป็นต้น โดยสรุปผู้อยู่ในละแวกที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายส่วนใหญ่จะทำงานเกี่ยวกับการรับจ้างในงานเกษตรกรรมที่สูงกว่าผู้อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ซึ่งผู้อยู่ในละแวกกลุ่มนี้จะมีการทำงานประเภทรับจ้างทั่วไปนอกเกษตรกรรม และงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่สูงกว่า ส่วนงานประเภทอื่น ๆ เช่น งานบ้าน งานบริการในร้านอาหารและภัตตาคารไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการย้ายถิ่นระยะสั้นในตารางที่ 11 พบว่า สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นระยะสั้นสืบเนื่องมาจากปัจจัยภายในสังคม เป็นสาเหตุที่ผลักดัน (Push factor) โดยเฉพาะปัจจัยทางความเศรษฐกิจ ซึ่งตรงกับที่ De Jong และ Fawcett (1981) ได้สรุปไว้ว่า ในสังคมที่กำลังพัฒนาหรือกึ่งพัฒนา การย้ายถิ่นมีสาเหตุสำคัญจากปัจจัยหรืออิทธิพลทางเศรษฐกิจสูงมาก จากการศึกษานี้ครั้งพบว่าผู้อยู่ในละแวกที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายย้ายถิ่นเพราะต้องการหารายได้เพิ่มร้อยละ 40.1 เนื่องจากว่างงานในไถนาร้อยละ 23.4 และเพราะความแห้งแล้งกันดารร้อยละ 20.1 ซึ่งทั้งสามสาเหตุเป็นปัจจัยทางความเศรษฐกิจซึ่งถ้ารวมเข้าด้วยกันจะมีถึงร้อยละ 83.6 ส่วนสาเหตุของปัจจัยทางสังคม เกี่ยวกับการอยากได้ความรู้ ประสบการณ์ร้อยละ 10.2 ในกลุ่มของผู้อยู่ในละแวกที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายก็เช่นเดียวกัน คือ ย้ายเพราะอยากได้รายได้เพิ่มร้อยละ 38.4 ว่างงาน 32.6 และความแห้งแล้ง 15.5 ซึ่งเมื่อรวมปัจจัยทางเศรษฐกิจเข้าด้วยกันจะมีถึงร้อยละ 86.5 สูงกว่าผู้อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายเล็กน้อยแต่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ สาเหตุจากปัจจัยทางสังคมมีอยู่เพียงร้อยละ 7.7 เท่านั้น โดยสรุปสาเหตุสำคัญซึ่งก่อให้เกิดการย้ายถิ่นของผู้อยู่ในละแวกที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายยังคงเป็นสาเหตุจากปัจจัยทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกับรายงานการวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่ผ่านมาแล้ว โดยเฉพาะการว่างงานและอยากหารายได้เพิ่ม ซึ่งมีลักษณะเป็นไปในทำนองเดียวกันทั้งผู้อยู่ในละแวกที่อยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย

ตารางที่ 11. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ขายดินหรือไม่ขายดิน และความคิดที่จะขายดินในอนาคตของ
ประชากรตัวอย่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ในเขต	นอกเขต	รวม
<u>สาเหตุสำคัญที่ทำให้ขายดินระยะสั้น</u>			
ต้องการรายได้เพิ่ม	40.1	38.4	39.2
ว่างจากงานในไรนา	23.4	32.6	28.5
ความแห้งแล้งเกินการ	20.1	15.5	17.5
อยากได้ความรู้ ประสบการณ์	10.2	7.7	8.8
อื่น ๆ	6.2	5.8	6.0
(จำนวน)	(334)	(414)	(748)
<u>สาเหตุที่ทำให้ไม่ขายดิน</u>			
ไม่มีใครอยู่ดูแลทางบ้าน	38.6	39.7	39.3
มีงานทำอยู่แล้ว	40.7	32.2	35.4
หวงบ้านและมีงานทำอยู่แล้ว	6.2	8.3	7.5
ไม่กล้าเสี่ยง	9.0	9.5	9.3
ไม่ออกไป	2.8	5.8	4.7
อื่น ๆ	2.7	4.6	3.9
(จำนวน)	(145)	(242)	(387)
<u>ความคิดที่จะขายดินระยะสั้นในอนาคตของผู้ไม่ขายดิน</u>			
ไม่ขาย	60.0	50.8	54.3
ขาย	30.3	41.3	37.2
ไม่แน่ใจ	9.7	7.9	8.5
(จำนวน)	(145)	(242)	(387)
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0

เมื่อพิจารณาคนที่ไม่มีที่ดินว่ามีเหตุผลสำคัญอะไรบ้าง พบว่าผู้ไม่เคຍบยที่ดินในเขต
หมู่บ้าน เป้าหมายให้เหตุผลว่า มีงานทำอยู่แล้วร้อยละ 40.7 และขาดคนดูแลทางบ้านใกล้เคียง
กันร้อยละ 38.6 ซึ่งแสดงว่าปัจจัยทางสังคมมีความสำคัญต่อการไม่เคຍบยที่ดินอย่างมาก เหตุผลรอง
ลงไปคือ ไม่กล้าเสี่ยง เนื่องจากกลัวผิดหวัง กลัวลำบาก กลัวจะอยู่ไม่ได้ ร้อยละ 9.0 ที่ไม่
อยากไปจริง ๆ มีอยู่ไม่ถึงร้อยละ 3 ส่วนเหตุผลอื่น ๆ คือ ไม่มีเงิน ไม่มีเพื่อน สุขภาพไม่
แข็งแรง มีอยู่ประมาณร้อยละ 2.7 สำหรับผู้ไม่เคຍบยที่ดินอยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีลักษณะ
คล้ายกันแต่สลับกันตรงสาเหตุสำคัญประการแรก ส่วนใหญ่เนื่องมาจากภาระทางบ้านร้อยละ 39.7
และมีงานทำอยู่แล้วร้อยละ 32.2 ส่วนเหตุผลของการไม่อยากไป ไม่กล้าเสี่ยง และเหตุผล
อื่น ๆ ไม่แตกต่างจากผู้ไม่เคຍบยที่ดินอยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญ จะพบว่าปัจจัยที่สำคัญ
คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการมีงานทำ และปัจจัยทางสังคมเกี่ยวกับภาระทางครอบครัวเป็น
ปัจจัยสำคัญทำให้ไม่เคຍบยที่ดินในทั้งสองกลุ่ม โดยผู้ไม่เคຍบยที่ดินในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีปัจจัยทาง
เศรษฐกิจเป็นเหตุผลหลักแนวโน้มนៃของความสำคัญสูงกว่าผู้ไม่เคຍบยที่ดินอยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย

เกี่ยวกับแนวความคิดที่จะขายที่ดินในอนาคตของผู้ไม่เคຍบยที่ดิน พบว่าส่วนใหญ่มีความ
คิดเห็นยืนยันว่าจะไม่ขาย โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายยืนยันว่าจะไม่ขายถึงร้อยละ 60
ในขณะที่ผู้ไม่เคຍบยที่ดินนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีผู้ไม่คิดจะขายประมาณครึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ
50.8 และมีผู้คิดจะขายร้อยละ 30.3 และ 41.3 ของผู้ไม่เคຍบยที่ดินในเขตและนอกเขตหมู่บ้าน
เป้าหมายตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของผู้ไม่เคຍบยที่ดินนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีความ
ต้องการที่จะขายที่ดินสูง

ถ้าจะเปรียบเทียบประโยชน์หรือข้อดีจากการขายที่ดินระยะสั้นแล้ว จากตารางที่ 12
จะพบว่าประโยชน์ขายที่ดินระยะสั้นเห็นว้าสำคัญที่สุด คือ การมีรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับผู้ที่อยู่ในเขต
หมู่บ้านเป้าหมายมีอยู่ร้อยละ 70.3 สูงกว่าผู้นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายที่ให้เหตุผลในเรื่องเดียวกัน
ร้อยละ 64.4 แต่ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ รองลงไปคือ การมีรายได้เพิ่มขึ้นและได้ประสบ-
การในชีวิตร้อยละ 15.6 และ 21.5 ของผู้ขายที่ดินระยะสั้นที่อยู่ในและนอกเขตตามลำดับ เห็นว้า
ก่อให้เกิดประสบการณ์ในชีวิตเพียงอย่างเดียวร้อยละ 7.8 และ 9.7 นอกนั้นเป็นการได้ประ-

ตารางที่ 12. เปรียบเทียบการได้รับประโยชน์จากการย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นของประชากรตัวอย่าง
จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ในเขต	นอกเขต	รวม
<u>ประโยชน์จากการย้ายถิ่น</u>			
ไม่ได้ประโยชน์อะไร	3.9	2.2	2.9
มีรายได้เพิ่มขึ้น	70.3	64.4	67.1
ได้ประสบการณ์	7.8	9.7	8.8
มีรายได้และประสบการณ์	15.6	21.5	18.9
ได้ท่องเที่ยวสนุกสนาน	2.4	2.2	2.3
(จำนวน)	(334)	(414)	(748)
<u>ประโยชน์จากการไม่ย้ายถิ่น</u>			
ไม่ได้ประโยชน์อะไร	4.8	10.7	8.5
ได้ทำงานของคนอย่างเต็มที่	54.5	38.4	44.4
ได้ทำงานและอยู่กับครอบครัว	19.3	21.9	20.9
ได้อยู่กับและมีความอบอุ่นในครอบครัว	10.3	13.6	12.4
หางานทำในหมู่บ้านได้	7.6	13.2	11.1
มีรายได้เพียงพอ	3.4	2.2	2.7
(จำนวน)	(145)	(242)	(387)
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0

โทษจากการทอ เทวสุนุกสนาน ที่มีความเห็นว่าการย้ายถิ่นระยะสั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไรเลยมีไม่มากนักร้อยละ 3.9 และ 2.2 ของผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่อยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายตามลำดับ จากลักษณะดังกล่าวจะพบว่าประโยชน์ที่สำคัญที่สุดคือ การมีรายได้เพิ่มขึ้นที่ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นมีความเห็นพ้องกันเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นแนวโน้มที่ว่า การย้ายถิ่นระยะสั้นคงจะดำเนินต่อไปอีกนานถ้ารัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหการว่างงานหรือการมีรายได้ต่ำของชาวชนบทได้ และการเพิ่มพูนประสบการณ์ในชีวิต เช่น การมีความรู้ในด้านต่าง ๆ จากการประกอบอาชีพในขณะที่ย้ายถิ่น เช่น การขับรถรับจ้างได้ การมีความรู้เกี่ยวกับช่างไม้ ช่างปูน จากการทำงานก่อสร้าง และการได้เห็นสภาพความเป็นอยู่และลักษณะของสังคมต่าง ๆ ที่แตกต่างไปจากหมู่บ้านของตนเอง ล้วนเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการย้ายถิ่นระยะสั้นให้ดำเนินต่อไปทั้งสิ้น

ส่วนผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่นนั้นให้ความเห็นว่า ประโยชน์ที่ได้รับสูงสุดคือ การได้ทำงานของตนเอง อย่างเต็มที่ ในกลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายเมื่อร้อยละ 54.5 สูงกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายเพียงร้อยละ 38.4 เหตุผลประการต่อมาที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญและเป็นอันดับสองเหมือนกันในทั้งสองกลุ่ม คือ การได้ทำงานของตนเองและได้ขอบคุณแลครอบครัวที่ยู่อยู่ในระหว่างร้อยละ 19.3-21.9 การได้ขอบคุณแลบ้านและมีความอบอุ่นในครอบครัวเป็นเหตุผลในลำดับที่ 3 ร้อยละ 10.3 และ 13.6 ของผู้ไม่เคยย้ายถิ่นที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายตามลำดับ เหตุผลประการต่อมา คือ พอดีหางานทำในหมู่บ้านได้เนื่องจากผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นออกไปทำงานนอกหมู่บ้านกันมากเมื่ออยู่ระหว่างร้อยละ 7.6-13.2 การมีรายได้เพียงพอมีไม่ เกินร้อยละ 3.4 และผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีความเห็นว่า การไม่ย้ายถิ่นไม่ได้ออกให้เกิดประโยชน์อะไรร้อยละ 10.7 สูงกว่าผู้ไม่เคยย้ายถิ่นที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมาย เหตุผลดังกล่าวเพียงร้อยละ 4.8 จะพบว่าเหตุผลส่วนใหญ่ยังคงเป็นเรื่องของปัจจัยทางเศรษฐกิจ คือ การทำงาน ต่อมาคือ ปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวกับภรรยา รับผิดชอบและความผูกพันของสมาชิกในครัวเรือน เป็นปัจจัยสนับสนุน

หากจะพิจารณาข้อเสียเปรียบหรือผลเสียของการย้ายถิ่นและไม่ย้ายถิ่นในการวันที่ 13 แล้วจะพบว่า มีความสอดคล้องกันคือ ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นส่วนใหญ่เห็นว่า การย้ายถิ่นระยะสั้นไม่ก่อให้เกิด

ตารางที่ 13. เปรียบเทียบผลเสียจากการขายดินและ ไม่ขายดินของประชากรตัวอย่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ในเขต	นอกเขต	รวม
<u>ผลเสียจากการขายดินระยะสั้น</u>			
ไม่มี	56.9	61.1	59.2
เสียงานทางบ้าน	23.1	16.4	19.4
ทางบ้าน ไม่มีคนดูแลทางบ้าน	9.3	9.9	9.6
คิดถึงบ้าน	4.8	7.7	6.4
ค่าแรงงานทำงานหนัก	3.3	3.1	3.2
อื่น ๆ	2.6	1.8	2.2
(จำนวน)	(334)	(414)	(748)
<u>ผลเสียจากการไม่ขายดิน</u>			
ไม่มี	55.2	59.1	57.6
ขาดรายได้เพิ่ม	35.8	28.5	31.3
ขาดประสบการณ์	3.4	7.5	5.9
อื่น ๆ	5.6	4.9	5.2
(จำนวน)	(145)	(242)	(387)
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0

เกิดผลเสียอะไรร้อยละ 56.9 สำหรับผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมาย และร้อยละ 61.1 ของผู้ขายที่ดินระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย สำหรับผลเสียที่ผู้ขายที่ดินระยะสั้นเห็นว่ามีผลกระทบต่อน้อยที่สุด คือ การเสียงานทางบ้านซึ่งหมายถึง ไม่มีคนทำงานทางบ้าน หรือมีคนทำงานอยู่แต่ทำไม่ได้เต็มทีร้อยละ 23.1 และ 16.4 ในกลุ่มของผู้ขายที่ดินระยะสั้นที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายตามลำดับ รองลงมา เป็นปัจจัยที่แสดงถึงความผูกพันทางสังคม ได้แก่ การห่วงงานเพราะไม่มีคนคอยดูแลและการคิดถึงบ้าน เนื่องจากตนเองมาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่และไม่คุ้นเคย ผลเสียด้านอื่นที่เกี่ยวกับค่าแรงค่าจ้างหนัก หรือเหตุผลอื่น ๆ เช่น ถูกโกง ไม่สบาย มีหนี้มากเกินไป ทั้งนี้เนื่องจากผู้ขายที่ดินระยะสั้นไปกันเป็นกลุ่มมีการติดต่อยุติหรือญาติหรือญาติที่นั่นเป็นตัวแทนของบริษัท ตลอดจนนายจ้างมารับไปทำงานซึ่งทราบรายละเอียดของลักษณะงานที่จะทำและค่าจ้างอยู่แล้ว ปัญหานี้จึงไม่ค่อยเกิดขึ้น

สำหรับผู้ไม่ขายที่ดินนั้นให้เหตุผลว่า การไม่ขายที่ดินไม่ก่อให้เกิดผลเสียอะไรร้อยละ 55.2 ในกลุ่มของผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมาย และร้อยละ 59.1 สำหรับผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งผู้ขายที่ดินระยะสั้นและผู้ไม่ขายที่ดินเห็นว่า การที่จะขายที่ดินหรือไม่ขายที่ดินนั้น ไม่ก่อให้เกิดผลเสียอะไรสูงที่สุด สำหรับผู้ไม่ขายที่ดินที่เห็นว่าตนเองเสียเปรียบนั้น ข้อเสียเปรียบมากที่สุดคือการไม่มีรายได้เพิ่มในกลุ่มของผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายเมื่ออยู่สูงถึงร้อยละ 35.8 ผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีสัดส่วนแนวโน้มต่ำกว่า คือ ร้อยละ 28.5 เหตุผลรองลงไปคือ การขาดประสบการณ์หรือความรู้ร้อยละ 3.4 และ 7.5 ในกลุ่มของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายตามลำดับ นอกนั้นเป็นเหตุผลอื่น ๆ เช่น ไม่ได้อะไรเห็น ไม่ได้เห็นสถานที่ใหม่ ๆ แปลก ๆ ขาดกำไรในชีวิต เป็นต้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวถ้ารัฐบาลไม่สามารถกระจายรายได้ให้กับชาวบ้านทั่ว ๆ ไปอย่างเสมอภาคได้ ผู้ไม่ขายที่ดินอาจจะกลายมาเป็นผู้ขายที่ดินในอนาคตก็ได้ ถ้าหากเกิดปัญหาขาดแคลนรายได้อื่นเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ผลผลิตน้อย หรือเกิดภาวะแห้งแล้ง ราคาผลผลิตต่ำ เป็นต้น

3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนและผู้อยู่อาศัยในชุมชน

ในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนและผู้อยู่อาศัยในชุมชน คณะผู้วิจัยได้อาศัยแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบของคุณค่าที่พึงปรารถนาไว้ Value-Expectancy Model หรือ V-E Model ว่าจะได้รับจากการย้ายถิ่นที่ De Jong และ Fawcett (1981) ได้สรุปจากแนวความคิดของนักวิชาการหลาย ๆ ท่านว่า ผู้อยู่อาศัยจะมีการตั้งเป้าหมายว่าตนเองจะได้รับอะไรบางอย่างจากการย้ายถิ่นเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับการย้ายถิ่น ซึ่งพฤติกรรมการย้ายถิ่นส่วนใหญ่จะเป็นไปเพื่อสนองความต้องการในการปรับปรุงหรือรักษาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยเหล่านั้นให้ดีขึ้นหรือคงสภาพเดิมไว้

คณะผู้วิจัยได้วางแนวในการศึกษาเพื่อที่จะทราบว่า ผู้อยู่อาศัยในชุมชนและผู้อยู่อาศัยในชุมชนแล้วได้มีการปรับปรุงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของตนเองในด้านต่าง ๆ อย่างไร โดยเปรียบเทียบกับผู้ไม่ย้ายถิ่น ซึ่งจะพิจารณาเกี่ยวกับ

- 3.1 ลักษณะของการวางแผนครอบครัว
- 3.2 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความมั่งคั่ง
- 3.3 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถานภาพ
- 3.4 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพ
- 3.5 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความสะดวกสบายในบ้านเรือน
- 3.6 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความสะดวกในการเดินทาง
- 3.7 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความเป็นอิสระ
- 3.8 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ

3.1 ลักษณะของการวางแผนครอบครัว เมื่อพิจารณาถึงการทราบเรื่องราวเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวในตารางที่ 14 จะพบว่าทั้งผู้อยู่อาศัยในชุมชนและผู้อยู่อาศัยในชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาลนครขอนแก่นเป้าหมายเกือบทั้งหมด คือ มากกว่าร้อยละ 91.8 ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ทั้งนี้จะเป็นเพราะการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวได้เริ่มดำเนิน

ตารางที่ 14. การทราบเรื่องการวางแผนครอบครัว แหล่งข่าว สถานที่ทราบข่าว และระยะเวลา
ที่ทราบของผู้ชายชั้นระยะต้นและผู้ไม่เคยชายชั้น จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ผู้ชายชั้น		ผู้ไม่เคยชายชั้น		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้ชายชั้น	ผู้ไม่เคยชายชั้น
การทราบเรื่องการวางแผนครอบครัว						
ไม่ทราบ	5.7	8.2	4.1	3.7	7.1	3.9
ทราบ	94.3	91.8	95.9	96.3	92.9	96.1
(จำนวน)	(334)	(414)	(145)	(242)	(748)	(387)
แหล่งข่าวที่ให้ข้อมูล						
แพทย์/พยาบาล	5.7	2.6	2.9	9.4	4.0	7.0
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	34.6	26.3	50.4	36.1	30.1	41.4
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	3.5	4.2	1.4	3.4	3.9	2.7
เพื่อนบ้าน	3.5	8.9	4.3	6.4	6.5	5.6
สื่อมวลชนต่าง ๆ	14.0	21.6	12.2	10.3	18.1	11.0
ทราบจากหลายแหล่งข่าว	35.9	34.2	27.3	32.2	35.0	30.4
อื่น ๆ	2.4	2.2	1.5	2.2	2.4	1.9
(จำนวน)	(315)	(380)	(139)	(233)	(695)	(372)
สถานที่ที่ทราบข่าว						
ในหมู่บ้าน	87.9	90.3	87.8	81.5	89.2	83.9
นอกหมู่บ้าน	10.2	8.4	12.2	18.5	9.2	16.1
สถานที่ชายชั้นระยะต้นไป						
ทำงาน	1.9	1.3	—	—	1.6	—
(จำนวน)	(315)	(380)	(139)	(233)	(695)	(372)

ตารางที่ 14. (ต่อ)

รายการ	ผู้ขายดิน		ผู้ไม่ขายดิน		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้ขายดิน	ผู้ไม่ขายดิน
ระยะเวลาที่ทราบ						
น้อยกว่า 1 ปี	4.8	2.9	5.8	1.8	3.7	3.2
1 ปี	6.0	7.7	2.2	6.4	6.9	4.9
2 ปี	17.5	11.1	8.7	6.9	14.0	7.5
3 ปี	15.2	18.7	15.9	11.6	17.1	13.2
4 ปี	9.5	11.6	8.0	10.7	10.7	9.7
5 ปีขึ้นไป	46.9	48.0	59.4	62.6	47.5	61.5
(จำนวน)	(315)	(380)	(139)	(233)	(695)	(372)
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

การมากกว่า 10 ปีแล้ว และมีหน่วยงานทั้งของราชการและเอกชนทำหน้าที่เผยแพร่และใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ส่งข่าวไปยังประชากรในชุมชนต่าง ๆ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในแผนพัฒนาฉบับที่ 5 ที่เน้นการลดอัตราการเพิ่มประชากรให้ลงมาเหลือเพียงร้อยละ 1.5 และหน่วยงานของกระทรวงมหาดไทยได้ออกเป็นนโยบายที่ส่งเสริมพัฒนาาร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข จึงทำให้ประชากรเกือบทั้งหมดทราบข่าว เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

แหล่งข่าวที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวที่สำคัญ คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งมีหน้าที่โดยตรง ซึ่งในเขตหมู่บ้านเป้าหมายเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีบทบาทอย่างสำคัญสูงกว่าพื้นที่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายอย่างเห็นได้ชัดทั้งในกลุ่มของผู้ขายดิน ระยะเวลาและผู้ไม่ขายดิน กล่าวคือ ผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายทราบข่าวจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร้อยละ 34.6 ผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายทราบข่าวจากแหล่งข่าวเดียวกันร้อยละ 26.3 ส่วนผู้ไม่ขาย

ถิ่นในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายทราบร้อยละ 50.4 ผู้อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายทราบร้อยละ 36.1 แหล่งข่าวที่ทราบรองลงไปคือ การทราบจากหลายแหล่งข่าวทั้งตัวบุคคลและสื่อประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นไม่มีความแตกต่างกันทั้งที่อยู่ใน เขตและนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมาย คือ อยู่ระหว่างร้อยละ 34.2-35.9 ส่วนผู้ไม่ เคยย้ายถิ่นอยู่นอกเขตมีแนวโน้มที่สูงกว่าผู้ที่อยู่ใน เขตหมู่บ้าน เป้าหมายเล็กน้อย คือ ทราบจากหลายแหล่งข่าวร้อยละ 32.2 ผู้ไม่ เคยย้ายถิ่นในเขต ทราบร้อยละ 27.3 แหล่งข่าวที่สำคัญรองลงมาก็คือ สื่อมวลชน โดยเฉพาะวิทยุ ในกลุ่มผู้ย้ายถิ่นที่ อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายร้อยละ 21.6 สูงกว่าผู้ที่อยู่ใน เขตหมู่บ้าน เป้าหมายเพียงร้อยละ 14.0 แต่ทั้งสองกลุ่มก็ยังมีแนวโน้มที่สูงกว่าผู้ไม่ เคยย้ายถิ่นในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายร้อยละ 12.2 และนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายร้อยละ 10.3 ส่วนแหล่งข่าวอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับตัวบุคคลอื่น ๆ เช่น แพทย์ พยาบาล ผู้นำท้องถิ่น เพื่อนบ้าน มีไม่มากนัก และแหล่งข่าวอื่น ๆ หมายถึงการทราบ จากโรงเรียน จากวิทยุภาคประชาคมในโครงการต่าง ๆ เช่น ลูกเสือชาวบ้าน ไทยอาสา ป้องกันชาติ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นและผู้ไม่ เคยย้ายถิ่นได้รับข่าวสารจากแหล่ง ข่าวที่แตกต่างกัน และเจ้าหน้าที่ทางสาธารณสุขมีบทบาทในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายสูงกว่าหมู่บ้านที่อยู่ใน นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมาย

เกี่ยวกับสถานที่ยุติธรรมข่าว ส่วนใหญ่จะทราบข่าวภายในหมู่บ้านของตนเอง ผู้ย้ายถิ่น ระยะสั้นและผู้ไม่ เคยย้ายถิ่นในเขตหมู่บ้าน เป้าหมาย มีลักษณะของการทราบข่าวที่ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ไม่ เคยย้ายถิ่นนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีสัดส่วนของการทราบข่าวภายในหมู่บ้านต่ำกว่าผู้ย้ายถิ่น ระยะสั้นที่อยู่ใน เขตเดียวกัน การทราบข่าวจากสถานที่ยุติธรรมมีอยู่ในกลุ่มของผู้ไม่ เคยย้าย ถิ่นที่อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมาย คือ ร้อยละ 18.5 ส่วนสถานที่ ๆ ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นไปทำ งานนั้นมีบทบาทเกี่ยวกับเรื่องน้อยมาก

สำหรับระยะเวลาที่ทราบเรื่องเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวนั้น ทั้งผู้ย้ายถิ่นระยะ สั้นและผู้ไม่ เคยย้ายถิ่นมีการทราบข่าวมา เป็นเวลานานกว่า 5 ปีขึ้นไปสูงสุดทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ในเขต และนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมาย โดยที่ผู้ไม่ เคยย้ายถิ่นมีสัดส่วนของการทราบสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะ สั้นอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่ทราบเรื่องการวางแผนครอบครัวมากกว่า 5 ปีขึ้นไป

ไปในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายเมื่อร้อยละ 46.9 แต่ผู้ไม่ เคยขายดินในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายทราบใน ลักษณะดังกล่าวร้อยละ 59.4 ผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายทราบร้อยละ 48.0 แต่ผู้ไม่ เคยขายดินที่อยู่นอกเขตเช่นเดียวกันทราบมานานกว่า 5 ปีถึงร้อยละ 62.6 ส่วนการ ทราบเรื่องการวางแผนครอบครัวนั้นตั้งแต่ 4 ปีลงมาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้งผู้ขาย ดินระยะสั้นและผู้ไม่ เคยขายดิน รวมทั้งเขตที่อยู่อาศัยทั้งสองประเภท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการวางแผน ครอบครัวได้ดำเนินมาเป็นเวลานานแล้ว และการที่ผู้ไม่ เคยขายดินมีระยะเวลาที่ทราบนาน กว่า 5 ปีในอัตราที่สูงกว่าผู้ขายดินระยะสั้น อาจเนื่องมาจากกลุ่มประชากรที่อายุมีอายุสูงกว่า และส่วนใหญ่แต่งงานแล้วก็อาจเป็นได้

ถ้าพิจารณาถึงลักษณะของการยอมรับวิธีการวางแผนครอบครัวในกลุ่มของผู้แต่งงาน แล้ว จากตารางที่ 15 จะพบว่า ผู้ขายดินระยะสั้นและผู้ไม่ เคยขายดินทั้งที่อยู่ในเขตและนอกเขต หมู่บ้านเป้าหมายมีสัดส่วนของการที่ยังไม่ เคยใช้วิธีการวางแผนครอบครัวที่ใกล้เคียงกัน คือ อยู่ใน ระหว่างร้อยละ 39.7-44.2 ส่วนผู้ที่กำลังใช้วิธีการดังกล่าวพบว่าผู้ขายดินระยะสั้นมีแนวโน้มของ การปฏิบัติในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ไม่ เคยขายดินแต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญนัก สำหรับผู้ที่เคยใช้ แต่เลิกไปแล้วในกลุ่มผู้ไม่ เคยขายดินมีแนวโน้มของสัดส่วนที่สูงกว่าเล็กน้อย การที่ผู้ขายดินระยะสั้น มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวที่สูงกว่าผู้ไม่ เคยขายดิน อาจจะเนื่องจากการ เล็งเห็นความจำเป็นและความสะดวกในการเคลื่อนย้ายหรือเดินทางไปทำงานในช่วงเวลาต่าง ๆ ที่ต้องเตรียมพร้อมและไม่มีการทำให้เกิดปัญหาที่เป็นได้

สำหรับประเภทของวิธีที่ใช้ ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้วิธีแบบชั่วคราวสูงกว่าแบบถาวร ในทุกกลุ่มและทุกเขตที่อยู่อาศัย โดยมีการใช้วิธีวางแผนครอบครัวแบบชั่วคราวอยู่ในระหว่างร้อยละ 66-69 ชนิดของวิธีการแบบชั่วคราวที่นิยมกันมากที่สุด คือ ยาเม็ดคุมกำเนิด รองลงไปคือ ห่วง อนามัย การฉีดยาคุมกำเนิด และวิธีการแบบอื่น ๆ เช่น การใช้ถุงยางอนามัย หรือหมวกครอบ ปากเพศผู้ซึ่งมีไม่มากนัก ผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีสัดส่วนการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดสูงกว่าทุกกลุ่ม คือ ร้อยละ 74.4 ผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด ร้อยละ 55.7 ส่วนผู้ไม่ เคยขายดินซึ่งอยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีการใช้ยาเม็ดคุม

ตารางที่ 15. การยอมรับวิธีการวางแผนครอบครัว ประเภทของวิธีที่ใช้ และระยะเวลาที่ใช้
ของผู้อยู่อาศัย ะยะสั้นและผู้อยู่อาศัยไม่ โดยผู้อยู่อาศัย จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ผู้อยู่อาศัย		ผู้อยู่อาศัยไม่		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้อยู่อาศัย	ผู้อยู่อาศัยไม่
การยอมรับวิธีการวางแผนครอบครัว						
ไม่ใช้	39.7	43.0	41.8	44.2	41.5	43.4
ใช้	53.1	51.8	44.3	47.5	52.4	46.3
เคยใช้แต่เลิกใช้	7.1	5.2	13.9	8.3	6.1	10.3
(จำนวน)	(224)	(251)	(122)	(217)	(475)	(339)
ประเภทของวิธีที่ใช้						
ชั่วคราว	67.2	69.0	68.5	66.0	68.1	66.9
ถาวร	32.8	31.0	31.5	34.0	31.9	33.1
(จำนวน)	(118)	(130)	(54)	(103)	(248)	(157)
วิธีการชั่วคราวที่ใช้						
ยาเม็ดคุมกำเนิด	55.7	74.4	64.9	58.0	65.7	60.4
ห่วงอนามัย	25.3	14.4	13.5	17.5	19.5	16.0
ฉีดคุมกำเนิด	13.9	6.7	13.5	18.8	10.1	17.0
อื่น ๆ	5.1	4.5	8.1	5.7	4.7	6.6
(จำนวน)	(79)	(90)	(37)	(69)	(169)	(106)
ระยะเวลาที่ใช้						
น้อยกว่า 1 ปี	12.7	7.8	5.6	3.9	10.2	4.5
1 ปี	14.4	17.2	20.4	15.5	15.9	17.2
2 ปี	25.4	18.8	20.4	10.7	22.0	14.0

ตารางที่ 15. (ต่อ)

รายการ	ผู้ขายดิน		ผู้ไม่ขายดิน		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้ขายดิน	ผู้ไม่ขายดิน
3 ปี	16.1	11.7	14.8	19.4	13.8	17.8
4 ปี	6.8	10.2	7.4	6.8	8.5	7.0
5 ปีขึ้นไป	24.6	34.3	31.5	43.7	29.6	39.5
(จำนวน)	(118)	(130)	(54)	(103)	(248)	(157)
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

กำเนิดร้อยละ 64.9 และ 58.0 ตามลำดับ วิธีการที่รองลงมาในกลุ่มผู้ขายดินระยะสั้น คือ การใช้ห่วงอนามัยร้อยละ 25.3 สำหรับผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายสูงกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายที่มีเพียงร้อยละ 14.4 และการใช้วิธีการฉีดวัคซีนกำเนิดสำหรับผู้ขายดินระยะสั้นในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีอยู่ร้อยละ 13.9 สูงกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายที่มีอยู่ร้อยละ 6.7 แสดงให้เห็นแนวโน้มว่าผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวที่ทันสมัยกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ส่วนผู้ไม่ขายดินนั้นการใช้ห่วงอนามัยและการฉีดวัคซีนกำเนิดมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันทั้งสองชนิด คือ ผู้ไม่ขายดินที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการใช้วิธีการคุมกำเนิดแต่ละชนิดเท่ากันร้อยละ 13.5 ผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการใช้ห่วงอนามัยและการฉีดวัคซีนกำเนิดร้อยละ 17.5 และ 18.8 ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มที่สูงกว่ามีลักษณะที่คล้ายกันกับผู้ขายดินระยะสั้น

หากจะพิจารณาถึงระยะเวลาที่ใช้การวางแผนครอบครัวมาเป็นเวลานานเท่าใดนั้น พบว่าผู้ขายดินระยะสั้นที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีระยะเวลาที่ใช้มาสูงที่สุดในช่วง 2 ปี และระยะเวลานานกว่า 5 ปีขึ้นไปใกล้เคียงกัน คือ มีสัดส่วนอยู่ร้อยละ 25.4 และ 24.6 ตามลำดับ รองลงไปคือ ใช้นานประมาณ 3 ปีร้อยละ 16.1 ซึ่งคล้ายกับผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายที่มีการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวนานกว่า 5 ปีสูงสุดร้อยละ 34.3 สูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน

เป้าหมาย รองลงไปอยู่ในระหว่าง 1-2 ปีใกล้เคียงกันระหว่างร้อยละ 17.2-18.8 ในกลุ่มของ
ผู้ไม่ เคยขายที่ดินพบว่า ผู้ที่อยู่ในนอกเขตมีการยอมรับวิธีการมานานกว่า 5 ปีสูงถึงร้อยละ 43.7 สูง
กว่าผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายที่มีอยู่เพียงร้อยละ 31.5 และสูงกว่าผู้ขายที่ดินระยะสั้นในเขต
อยู่อาศัยทั้งสองประเภท รองลงไปคือ การยอมรับมานานในระหว่าง 1-2 ปีร้อยละ 20.4 สำหรับ
ผู้ไม่ เคยขายที่ดินที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายและผู้ที่อยู่ในนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีสัดส่วนรองลงไป
คือ การยอมรับนาน 3 ปีร้อยละ 19.4 โดยสรุปผู้ไม่ เคยขายที่ดินมีการยอมรับวิธีการวางแผนครอบ-
ครวในเวลาที่ยาวนานกว่า 5 ปีขึ้นไปในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ขายที่ดินระยะสั้น

เมื่อศึกษาถึงความคิดในการจะใช้วิธีการวางแผนครอบครวในอนาคตของผู้ที่ยังเป็น
โสดหรือแต่งงานแล้วแต่ยังไม่ เคยใช้วิธีการดังกล่าวมาก่อน จากตารางที่ 16 พบว่า ผู้ขายที่ดินระยะ
สั้นส่วนใหญ่มีแนวความคิดที่จะยอมรับวิธีการวางแผนครอบครวร้อยละ 69.6 และ 70.4 ในเขต
และนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายตามลำดับ ซึ่งไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับ
ผู้ไม่ เคยขายที่ดินในทั้งสองเขต พบว่าผู้ไม่ เคยขายที่ดินมีแนวโน้มในการยอมรับวิธีการวางแผนครอบ-
ครวที่ต่ำกว่าผู้ขายที่ดินระยะสั้นในทั้งสองเขต คือ ผู้ไม่ เคยขายที่ดินมีการยอมรับร้อยละ 48.1 และ
43.1 สำหรับผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายตามลำดับ ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็น
เห็นว่าคุณขายที่ดินมีแนวความคิดในการยอมรับการวางแผนครอบครวที่ทันสมัยกว่าผู้ไม่ เคยขายที่ดิน ซึ่ง
เมื่อพิจารณาถึงวิธีการที่คิดจะใช้ พบว่ามีลักษณะที่แตกต่างกันในทุกกลุ่ม คือ ผู้ขายที่ดินระยะสั้น
ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายยอมรับวิธีการประเภทชั่วคราวมากกว่าถาวรในสัดส่วนร้อยละ 56.3 ต่อ
43.7 ส่วนผู้ที่อยู่ในนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายยอมรับทั้งสองประเภทในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ
50 หรือ 1:1 ส่วนผู้ไม่ขายที่ดินในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีลักษณะที่กลับกันกับผู้ขายที่ดินระยะสั้น คือ
ยอมรับวิธีการชั่วคราวต่ำกว่าวิธีการประเภทถาวรในสัดส่วนร้อยละ 43.2 ต่อ 56.8 พอมาถึงผู้
อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีลักษณะกลับไปเหมือนผู้ขายที่ดินระยะสั้นในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายอีก
คือ มีการยอมรับวิธีการแบบชั่วคราวสูงกว่าแบบถาวรในสัดส่วนร้อยละ 64.2 ต่อ 35.8 แต่ถา
มองในภาพรวมโดยไม่พิจารณาเขตอยู่อาศัยแล้ว จะพบว่าผู้ไม่ เคยขายที่ดินจะมีแนวโน้มของการ
ยอมรับวิธีการวางแผนครอบครวที่ต่ำกว่าผู้ขายที่ดินระยะสั้น แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 16. ความคิดที่จะวางแผนครอบครัวในอนาคต วิธีการที่จะใช้ และเวลาที่เริ่มใช้ของ
 ผู้ชายชั้น ระบุชั้นและผู้ไม่ เคยมีบาบดินซึ่ง เป็นโสดและผู้ที่ไม่ เคยใช้การวางแผน
 ครอบครัวมากจน จำแนกตาม เขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ชาย		ผู้ไม่		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ชาย	ผู้ไม่
					ชาย	ผู้ไม่
ความคิดที่จะวางแผนครอบครัวในอนาคต						
ไม่ใช้	25.0	21.3	45.5	51.2	22.9	49.0
ใช้	69.6	70.4	48.1	43.1	70.1	45.0
ไม่แน่ใจ	5.4	8.3	6.5	5.7	7.1	6.0
(จำนวน)	(204)	(277)	(77)	(123)	(481)	(200)
วิธีการที่จะใช้						
ชั่วคราว	56.3	50.0	43.2	64.2	52.7	55.6
ถาวร	43.7	50.0	56.8	35.8	47.3	44.4
(จำนวน)	(142)	(195)	(37)	(53)	(537)	(90)
ระบุ เวลาที่จะเริ่มใช้						
ก่อนมีบุตรคนแรก	5.7	7.2	7.9	7.1	6.6	7.4
หลังจากมีบุตรแล้ว 1 คน	10.7	8.2	13.2	12.5	9.2	12.8
หลังจากมีบุตรแล้ว 2 คน	35.7	32.3	36.8	33.9	33.7	35.1
หลังจากมีบุตรแล้ว 3 คน	30.7	28.2	15.8	17.9	29.3	17.0
หลังจากมีบุตรแล้ว 4 คน	10.7	15.4	18.4	25.0	13.4	22.3
หลังจากมีบุตรแล้ว 5 คน	4.3	5.1	5.3	1.8	4.8	3.2
ระหว่างการมีบุตรแต่ละคน	2.2	3.6	2.6	1.8	3.0	2.1
(จำนวน)	(142)	(195)	(37)	(53)	(337)	(90)
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 17. ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนบุตรที่เหมาะสมและ ระยะเวลา ของบุตรแต่ละคน ของผู้ยาย
ถิ่นระยองและผู้ไม่เคຍย้ายถิ่น จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ผู้ย้ายถิ่น		ผู้ไม่ย้ายถิ่น		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้ย้ายถิ่น	ผู้ไม่ย้ายถิ่น
ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนบุตรที่เหมาะสม						
1 คน	0.9	0.5	—	2.0	0.6	1.3
2 คน	27.5	28.5	22.8	21.5	28.1	22.0
3 คน	35.6	39.1	26.2	36.0	37.6	32.3
4 คน	24.0	24.2	33.1	27.7	24.1	29.7
5 คนขึ้นไป	12.0	7.7	17.9	12.8	9.6	14.7
จำนวนบุตรเฉลี่ย	3.2	3.1	3.5	3.3	3.1	3.4
ความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาของบุตรแต่ละคน						
ไม่แน่ใจ/ไม่ทราบ	1.8	0.7	—	2.1	1.2	1.3
น้อยกว่า 1 ปี	2.1	2.9	4.1	1.7	2.5	2.6
1 ปี	3.0	1.9	2.1	0.8	2.4	1.3
2 ปี	28.7	34.8	23.4	21.5	32.1	22.2
3 ปี	43.7	41.5	42.1	44.6	42.5	43.7
4 ปี	12.6	10.1	17.2	19.0	11.2	18.3
5 ปีขึ้นไป	8.1	7.9	11.0	10.3	8.0	10.6
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(จำนวนแต่ละรายการ)	(334)	(414)	(145)	(242)	(748)	(387)

เมื่อศึกษาถึงระยะเวลาที่จะเริ่มใช้วิธีการวางแผนครอบครัว พบว่าส่วนใหญ่จะใช้เมื่อมีบุตรแล้ว 2 คน สูงสุดในทุกกลุ่มในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกัน คือ อยู่ในระหว่างร้อยละ 32.3-36.8 ที่รองลงไป เป็นอันดับสอง คือ ผู้ชายถึงระยะสันติจะใช้วิธีการวางแผนครอบครัวเมื่อมีบุตรครบ 3 คน ร้อยละ 30.7 และ 28.2 สำหรับผู้ที่อยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายตามลำดับ แต่ผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่นจะใช้วิธีการวางแผนครอบครัวเมื่อมีบุตรแล้ว 4 คน เป็นอันดับสองในเขตที่อยู่อาศัยทั้งสองประเภท โดยผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีแนวโน้มที่สูงกว่า คือ มีร้อยละ 25.0 ส่วนผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีร้อยละ 18.4 ซึ่งพอสรุปแนวโน้มได้ว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสันติส่วนใหญ่จะนิยมการมีบุตรน้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่น

ซึ่งเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับจำนวนบุตรที่เหมาะสมในตารางที่ 17 จะพบว่า ผู้ไม่เคยย้ายถิ่นในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีความต้องการบุตรโดยเฉลี่ย 3.5 คน สูงกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายต้องการบุตรโดยเฉลี่ย 3.3 คน และสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสันติที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายซึ่งมีความต้องการบุตรโดยเฉลี่ย 3.2 และ 3.1 ตามลำดับ ซึ่งจะพบว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสันติมีแนวโน้มของการต้องการมีบุตรที่มีจำนวนน้อยลง

สำหรับระยะห่างของการมีบุตรแต่ละคนนั้น ทุกกลุ่มมีความเห็นตรงกันในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ควรมีอายุห่างกันประมาณ 3 ปี สูงสุดอยู่ในระหว่างร้อยละ 41.5-44.6 ของทุกกลุ่ม รองลงไปคือ มีอายุห่างกันประมาณ 2 ปี ซึ่งผู้ย้ายถิ่นระยะสันติมีอยู่ร้อยละ 28.7 และ 34.8 ของผู้ที่อยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายตามลำดับ สูงกว่าผู้ไม่เคยย้ายถิ่นที่มีอยู่ร้อยละ 23.4 และ 21.5 ของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมาย ส่วนลำดับที่ 3 เห็นว่าบุตรแต่ละคนควรมีอายุห่างกันประมาณ 4 ปี ซึ่งผู้ไม่เคยย้ายถิ่นมีอยู่สูงกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสันติในเขตที่อยู่อาศัยทั้งสองประเภท แสดงให้เห็นแนวโน้มที่ว่า ผู้ไม่เคยย้ายถิ่นมีแนวโน้มของการมีบุตรแต่ละคนที่มีอายุห่างกันมากกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสันติ

เมื่อศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดที่ว่า ใครควรเป็นผู้คุมกำเนิดหรือวิธีของการวางแผนครอบครัว จากตารางที่ 18 พบว่า ทุกกลุ่มมีความเห็นว่า หญิงควรเป็นผู้คุมกำเนิดสูงสุดในสัดส่วนระหว่างร้อยละ 76.0-78.7 ที่คิดว่าใครทำก็ได้มีอยู่ในระหว่างร้อยละ 9.7-13.3 ของ

ตารางที่ 18. ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ควบคุมกำเนิดและ เหตุผล ของผู้ขายถิ่นระยะสั้นและผู้ไม่ขายถิ่น จำแนกตามเขตท้องถิ่น

รายการ	ผู้ขายถิ่น		ผู้ไม่ขายถิ่น		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้ขายถิ่น	ผู้ไม่ขายถิ่น
<u>ผู้ควบคุมกำเนิด</u>						
ชาย	8.4	11.6	11.0	10.7	10.2	10.9
หญิง	78.7	78.7	77.2	76.0	78.7	76.5
ใครก็ได้	12.9	9.7	11.7	13.3	11.1	12.6
(จำนวน)	(334)	(414)	(145)	(242)	(748)	(387)
<u>เหตุผลที่คิดว่าชายควบคุมกำเนิด</u>						
ผู้นำของครอบครัว	7.1	12.5	25.0	11.5	10.5	16.7
อันตรายนอกภรรยาหญิง	17.9	35.4	31.3	53.8	28.9	45.2
กระทำผิดระแวดระวัง	71.4	31.3	37.5	26.9	46.1	31.0
แข็งแรงกว่า	3.6	4.2	—	—	3.9	—
หญิงไม่กล้าทำ	—	6.3	6.3	3.8	3.9	4.8
ป้องกันหญิงมีความสัมพันธ์กับคนอื่น	—	10.4	—	3.8	6.6	2.4
(จำนวน)	(28)	(48)	(16)	(26)	(76)	(42)
<u>เหตุผลที่คิดว่าหญิงควบคุมกำเนิด</u>						
ชายทำงานหนักหาเลี้ยง						
ครอบครัว	72.6	75.8	76.8	70.7	74.4	73.0
อันตรายนอกภรรยาชาย	6.8	5.5	3.6	4.9	6.1	4.4
หญิงเป็นผู้คลอดบุตร	9.5	9.5	11.6	11.4	9.5	11.5

ตารางที่ 18. (ต่อ)

รายการ	ผู้ขายถิ่น		ผู้ไม่ขายถิ่น		รวม	
	ในเขต	นอกเขต	ในเขต	นอกเขต	ผู้ขายถิ่น	ผู้ไม่ขายถิ่น
ผู้ขายไม่ชอบทำ หญิงทำไถหลายวิธีมาก	4.9	5.8	6.3	7.6	5.4	7.1
กวาด	2.7	1.5	—	1.1	2.0	0.7
ส่วนใหญ่หญิงนิยมทำ	0.8	1.5	1.8	3.8	1.2	3.0
ป้องกันชายมีความสัมพันธ์ กับหญิงอื่น	2.7	0.3	—	0.5	1.4	0.3
(จำนวน)	(263)	(326)	(112)	(184)	(589)	(296)
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ทุกกลุ่ม ที่เห็นมีความเห็นว่าเป็นหน้าที่ของผู้ชาย ซึ่งทุกกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เหตุผลสำคัญที่คิดว่า การคุมกำเนิดควร เป็นหน้าที่ของหญิงนั้น เนื่องจากมีความเชื่อว่า ผู้ชายต้องทำงานหนักหาเลี้ยงครอบครัวมากกว่าร้อยละ 70.7 ในทุกกลุ่ม โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้ขายถิ่นระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีความเชื่อในเหตุผลดังกล่าว ร้อยละ 75.8 และผู้ไม่ขายถิ่นที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายร้อยละ 76.8 แต่ทุกกลุ่มก็ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สาเหตุที่เป็น เช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากความเชื่อที่ได้รับการบอกเล่าในทางที่ผิดที่ว่า เมื่อผู้ชายใช้วิธีการคุมกำเนิดหรือวางแผนครอบครัวแล้วจะทำให้ร่างกายอ่อนแอลง ทำงานหนักเหมือนเดิมไม่ได้ เหตุผลรองลงมาที่เชื่อว่าเป็นหน้าที่ของหญิง คือ เห็นว่าหญิงเป็นบุคคลครอบครัวจึงควรเป็นผู้ทำการคุมกำเนิดอยู่ในระหว่างร้อยละ 9.5—11.6 ของทุกกลุ่ม ส่วนเหตุผลอื่น ๆ เช่น อันตรายเกิดขึ้นน้อยกว่าชาย หรือเป็นค่านิยมที่เชื่อว่าส่วนใหญ่หญิงนิยมทำ การป้องกันฝ่ายชายจะไม่สูงนักและไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในกลุ่มของผู้ที่มีความคิดว่าการคุมกำเนิดควร เป็นหน้าที่ของผู้ชายนั้น ในกลุ่มของผู้ชาย
ดินระดับชั้น เห็นว่าการกระทำไคสะควกรวดเร็วใช้เวลาไม่นานสูงถึง ร้อยละ 71.4 สูงที่สุดในกลุ่ม
ผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมาย ส่วนผู้ไม่ เคยขายดินที่อยู่ในเขตเดียวกัน เห็นว่าการกระทำไคสะควกรวด-
เร็วและมีอันตรายน้อยกว่าใหญ่หนึ่งทำในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 37.5 และ 31.3 ตาม
ลำดับ ลักษณะดังกล่าวจะตรงกันข้ามกับผู้ที่ย้ายออกจากเขตหมู่บ้าน เป้าหมายและไม่เคยขายดินที่เชื่อว่า
มีอันตรายน้อยกว่าใหญ่หนึ่งทำ ร้อยละ 53.8 สูงกว่าการกระทำไคสะควกรวดเร็วกว่าที่มีย้ายเพียง ร้อยละ
26.9 ซึ่งแตกต่างกันอย่างสำคัญ แต่ในกลุ่มผู้ขายดินระดับชั้นที่ย้ายออกจากเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีลักษณะ
ในทำนองเดียวกัน แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ เชื่อว่ามีอันตรายน้อยกว่าใหญ่หนึ่งทำ
ร้อยละ 35.4 และผู้ชายกระทำไคสะควกรวดเร็วกว่าร้อยละ 31.3 แต่ถาพิจาณาโดยไม่ใช้
เขตที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยประกอบ จะพบว่า ในกลุ่มผู้ขายดินระดับชั้นมีความเชื่อว่าผู้ชายกระทำไค
สะควกรวดเร็วกว่า เป็นเหตุผลสูงสุด รองลงไปคือ อันตรายที่เกิดขึ้นน้อยกว่าการใหญ่หนึ่งทำ
ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ไม่ เคยขายดินที่ เห็นว่า ถ้าผู้ชายเป็นฝ่ายใช้วิธีการวางแผนครอบครัว อันตราย
ที่จะ เกิดขึ้นน้อยกว่าใหญ่หนึ่งทำเป็น เหตุผลสูงสุด และการกระทำไคสะควกรวดเร็ว ส่วนเหตุผลอื่นที่สำคัญ
ได้แก่ ชายเป็นผู้นำครอบครัวมีอยู่สูงในกลุ่มผู้ไม่ เคยขายดินที่อยู่ใน เขตหมู่บ้าน เป้าหมายร้อยละ 25
เหตุผลในเรื่องการป้องกันภรรยาของฝ่ายหญิงมี เฉพาะ ในกลุ่มของผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้า-
หมาย โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้ขายดินระดับชั้นมีอยู่ร้อยละ 10.4 เหตุผลอื่น ๆ เช่น ผู้ชายแข็งแรง-
แรงกว่าหรือใหญ่หนึ่งไม่กล้าทำมีไม่มากนัก

3.2 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความมั่งคั่ง ในเรื่อง ของความมั่งคั่งนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้
ปัจจัยที่สำคัญอยู่ 4 ประการในการวัดความเปลี่ยนแปลง คือ เรื่องที่ดิน บ้านเรือน สัตว์เลี้ยง
หรือสัตว์ใช้งาน และรายได้ เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวเป็น เรื่องที่แสดงฐานะทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้าง
สำคัญในชนบท จากประสบการณ์ของคณะผู้วิจัยในท้องถิ่นพบว่า ชาวชนบทในภาคนี้ถ้ามียาไรได้
หรือเงินทองเพิ่มขึ้นจะนำมาใช้ในการปรับปรุงซ่อมแซมหรือสร้างบ้านใหม่ขึ้นมาอีกอันหนึ่ง เหลือ
จากนั้นจึงนำไปใช้ในการซื้อที่ดินหรือสัตว์เลี้ยงและสัตว์ใช้งานต่อไป การที่ชาวชนบทเห็นความ
สำคัญในการปลูกบ้านหรือสร้างบ้านใหม่นั้น อาจเนื่องมาจาก ระบบของครอบครัวที่มีภรรยาแยกครอบครัว

ครัวของลูกที่แต่งงานใหม่มาอยู่ทางหาก ซึ่งอาจจะสร้างบ้านอยู่แบบชั่วคราวในระยะหนึ่ง แล้ว
คอบหาเงินค่อเติมหรือสร้างใหม่ในภายหลัง นอกจากนั้นอาจจะเกี่ยวเนื่องกับประเพณีที่หมู่บ้าน
ต่าง ๆ มีงานเทศกาลพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อแบบ ๆ ในรอบปี ซึ่งบรรดาผู้รู้จักญาติพี่น้อง
ที่อยู่ในหมู่บ้านอื่น ๆ จะมาร่วมในงานพิธีกรรมเหล่านั้น ซึ่งเจ้าของบ้านจะต้องให้การต้อนรับและ
จัดที่พักให้ควมในบางโอกาส ทำให้ชาวชนบทในภาคอีสาน เน้นการพยายามสร้างบ้านที่มีขนาด
ใหญ่มากกว่าเรื่องอื่น จากรายงานการวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับผลกระทบของผู้อพยพกลับ (ภาควิชา
สังคมศาสตร์, 2521) ได้สรุปให้เห็นว่า ผู้อพยพกลับมักนำเงินที่ได้จากการไปทำงานมาใช้ใน
การปลูกสร้างบ้านเรือนใหม่ที่มีขนาดใหญ่และแข็งแรงกว่าเดิม ผู้อพยพออกไปทำงานในต่าง-
ประเทศแถบตะวันออกกลางเป็นตัวอย่างที่ชัดเจน ที่เมื่อทำงานส่งเงินมาให้ทางบ้าน ทางบ้าน
จะนำไปใช้หนี้ที่ขอไปใช้จ่ายเพื่อการเดินทาง ที่เหลือก็จะนำมาสร้างบ้านสมัยใหม่แบบในตัว-
เมืองแข่งขันกัน และซื้อที่ดินเพิ่มขึ้น มีให้เห็นอยู่ทั่วไปในหมู่บ้านที่มีการขายที่ดินออกไปทำงาน
ตะวันออกกลาง หรือพจนช่วงของกรเก็บเกี่ยวผลผลิตชาวเกษตรกรรมมีการขายผลผลิตได้ก็จะนำ
เงินมาใช้ปลูกสร้างบ้านใหม่ขึ้น

จากลักษณะดังกล่าวในตารางที่ 19 ได้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้อพยพ
ระยะสั้นระหว่างก่อนและหลังการขายที่ดิน และผู้อพยพในระยะเวลาเกิน 5 ปีขึ้นไป
กับในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงเช่นไร โดยทั่วไปจะใช้เรียกเป็นระยะเวลา
เปรียบเทียบก่อนและหลังได้เหมือนกันทั้งสองกลุ่ม เพื่อความสะดวกในการอธิบาย จากข้อมูลที่ได้
พบว่าในเรื่องการขายที่ดินในช่วงระยะเวลาก่อนการขายที่ดินนั้น ผู้อพยพในเขตหมู่บ้านเป้าหมายทั้งที่
ขายที่ดินระยะสั้นและผู้อพยพระยะยาวได้ขายที่ดินในสัดส่วนที่ต่ำกว่าผู้อพยพนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย
ในช่วงหลังการขายที่ดินมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้นในทุกกลุ่ม แต่ก็ยังมีลักษณะความแตกต่าง
เป็นแบบเดิม คือ ผู้อพยพในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีสัดส่วนของการขายที่ดินในช่วงระยะหลังการขายที่ดิน
ต่ำกว่าผู้อพยพนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ทั้งผู้อพยพระยะสั้นและผู้อพยพระยะยาว ดังนั้นการเปลี่ยนแปลง
ที่เพิ่มขึ้นในแต่ละกลุ่มเกี่ยวกับเรื่องนี้จะพบว่า ผู้อพยพในเขตหมู่บ้านเป้าหมายเปลี่ยนแปลง
มากกว่ากลุ่มอื่น คือ เปลี่ยนจากร้อยละ 13.8 เป็นร้อยละ 21.4 มีผลทางประมาณร้อยละ

ตารางที่ 19. เปรียบเทียบความมั่งคั่งในด้านต่าง ๆ ของผู้ขายดิน ระบายสันและผู้อยู่อาศัย
ระหว่างก่อนและหลังการขายดิน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ความมั่งคั่ง	ผู้ขายดิน				ผู้อยู่อาศัย			
	ในเขต		นอกเขต		ในเขต		นอกเขต	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1. การมีส่วนร่วมในการซื้อที่ดิน เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง	5.4	11.1	10.1	15.7	13.8	21.4	16.9	22.7
2. การซื้อหรือสร้างบ้านหลังใหม่	10.8	26.6	13.8	26.8	16.6	42.8	28.1	37.2
3. การซื้อที่ดินโดย สักวาใช้งาน	13.8	31.7	17.1	31.9	27.6	48.3	33.5	39.3
4. การมีรายได้จากรายการขายที่ดิน ตลอดทั้ง	12.0	86.2	17.4	82.9	22.8	73.1	26.0	70.7
(จำนวนแต่ละรายการ)	(334)	(334)	(414)	(414)	(145)	(145)	(242)	(242)

7.6 แต่กลุ่มอื่นก็มีการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนที่ไม่ต่ำกว่ากันมากนัก อยู่ในระหว่างร้อยละ 5.6-5.8

การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับซื้อหรือสร้างบ้านหลังใหม่พบว่า ในกลุ่มผู้อยู่อาศัยที่อยู่ในเขต มีการเปลี่ยนแปลงจากร้อยละ 16.6 เป็นร้อยละ 42.8 สูงที่สุดคือ มีการเปลี่ยนแปลงประมาณร้อยละ 26.2 ผู้ขายดินระบายสันที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเปาพามีการเปลี่ยนแปลงรองลงมา คือ จากร้อยละ 10.8 เป็นร้อยละ 26.6 ซึ่งเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 15.8 สำหรับผู้อยู่อาศัยนอกเขตหมู่บ้าน เปาพานั้นผู้ขายดินระบายสันมีการเปลี่ยนแปลงที่แนวโน้มสูงกว่าผู้อยู่อาศัยในเขต แต่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับการซื้อที่ดินโดย สักวาใช้งานก็มีลักษณะ เช่นเดียวกัน คือ ในช่วงก่อนการขายดินผู้อยู่อาศัย มีการซื้อที่ดินในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้อยู่อาศัยระบายสัน แต่เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลง

แปลงพบว่า ผู้ไม่เคຍบยดินในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงที่สูงสุดประมาณร้อยละ 20.7 ใกล้เคียงกับผู้ขายดินระยะสั้นในเขตเดียวกันที่เปลี่ยนแปลงประมาณร้อยละ 17.9 ส่วนผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายผู้ขายดินระยะสั้นมีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่สูงกว่าผู้ไม่เคຍบยดิน แต่การไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงจะพบว่า ผู้ไม่เคຍบยดินมีส่วนของการซื้อที่ดินแปลงและที่ดินใช้งานสูงกว่าผู้ขายดินระยะสั้นทั้งในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย

เกี่ยวกับการมีรายได้จ้บจ่ายใช้สอยในทั้ง 2 ช่วงเวลา จะพบว่ามีลักษณะคล้ายกัน คือ ก่อนการขายดิน ผู้ไม่เคຍบยดินมีส่วนของการมีรายได้จ้บจ่ายใช้สอยที่มีแนวโน้มสูงกว่าผู้ขายดินระยะสั้นในเขตที่อยู่อาศัยทั้งสองประเภท แต่ในระยะหลังจากการขายดินแล้วผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่เขตหมู่บ้านเป้าหมายและนอกเขตมีส่วนของการมีรายได้จ้บจ่ายใช้สอยที่ลดลงตัวสูงกว่าผู้ไม่เคຍบยดิน โดยเฉพาะผู้ขายดินระยะสั้นในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องสูง คือ เปลี่ยนจากร้อยละ 12.0 เป็น 86.2 หรือมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 74.2 ผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงจากร้อยละ 17.4 เป็นร้อยละ 82.9 หรือประมาณ 65.5 ส่วนผู้ไม่เคຍบยดินมีการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 43.3-50.2 ของผู้ที่อยู่นอกเขตและในเขตหมู่บ้านเป้าหมาย

โดยสรุปในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความมั่งคั่งจะพบว่า ในช่วงก่อนการขายดินผู้ไม่เคຍบยดินมีส่วนของการมีความมั่งคั่งในเรื่องของการซื้อที่ดิน บ้าน สักวาใช้งาน และมีรายได้เพียงพอกับการใช้จ่าย สูงกว่าผู้ขายดินระยะสั้นทั้งในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ในช่วงระยะหลังการขายดิน ผู้ไม่เคຍบยดินก็ยังมีส่วนในเรื่องต่าง ๆ สูงกว่าเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นการมีรายได้จ้บจ่ายใช้สอยที่ลดลงตัวผู้ขายดินระยะสั้นมีอยู่สูงกว่า เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในแต่ละกลุ่มจะพบว่า ในเรื่องการซื้อที่ดิน ใช้งาน การสร้างบ้าน และที่ดิน ผู้ไม่เคຍบยดินในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ และผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเรื่องรายได้พบว่า ผู้ขายดินระยะสั้นมีการเปลี่ยนแปลงที่สูงกว่าผู้ไม่เคຍบยดิน และผู้ขายดินระยะสั้นที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายอัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูงกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ

3.3 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถานภาพ ในเรื่องนี้จะพิจารณาจากกรณีสถานภาพทางสังคมที่เพิ่มขึ้น โดยดูจากการเข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ การเป็นผู้นำหรือคณะผู้บริหารในกลุ่มนั้น ๆ ตลอดจนการได้รับความรู้ความชำนาญพิเศษ จากตารางที่ 20 พบว่าในช่วงก่อนการเข้าถิ่น ผู้ชายถิ่นระยะสั้นทั้งในเขตและนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีการเข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มหรือรวมเป็นผู้นำและบริหารกลุ่มต่าง ๆ ไม่มากนัก และไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยทั่วไปไม่มีการเข้าร่วมอยู่ไม่ เกินร้อยละ 8.1 ยกเว้นกรณีความรู้หรือความชำนาญพิเศษที่ชายถิ่นระยะสั้นในเขตอยู่ร้อยละ 12.6 และผู้ที่อยู่นอกเขตอยู่ร้อยละ 20.8 ซึ่ง เมื่อเทียบกับผู้ไม่ เคยเข้าถิ่นในช่วงเวลาเดียวกัน จะพบว่าส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน หรือกลุ่มโห่บาสฯป้องกันชาติ กลุ่มเกษตร กลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มอื่น ผู้ไม่ เคยเข้าถิ่นมีสัดส่วนที่สูงกว่าและไม่แตกต่างกันมากนัก เมื่อเทียบกับในช่วง ระยะเวลาหลังการ เปลี่ยนแปลงก็คง เป็นไปในลักษณะเดิม ถ้าพิจารณาถึงอัตราของการเปลี่ยนแปลงในระหว่าง ก่อนและหลังการเข้าถิ่นของแต่ละกลุ่ม พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด ยกเว้นในเรื่อง การมีความรู้ความชำนาญพิเศษในกลุ่มของผู้ชายถิ่นระยะสั้นที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าผู้ไม่ เคยเข้าถิ่นในเขตที่อยู่อาศัยทั้งสองประเภท กล่าวคือ ผู้ชายถิ่นระยะสั้นที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายเปลี่ยนแปลง เพิ่มขึ้นร้อยละ 23.0 นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายเปลี่ยนแปลงร้อยละ 15.4 ในขณะที่ผู้ไม่ เคยเข้าถิ่นในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 11.7 และนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 5.8 โดยสภาพทั่ว ๆ ไปการเปลี่ยนแปลงในเรื่องสถานภาพเกี่ยวกับการเข้าร่วมในกลุ่มต่าง ๆ ของชาวชนบทในระยะ ก่อนค่อนข้างต่ำมาก คือ มีอยู่โดยเฉลี่ยไม่ เกินร้อยละ 20 ในแต่ละ เรื่อง แม้ว่าในช่วงภายหลังการเข้าถิ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางสูงขึ้น แต่ก็สูงที่สุดไม่ เกินร้อยละ 35 ซึ่งแสดงว่าสถานภาพของชาวชนบทยังต่ำมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจจะ เนื่องมาจากลักษณะของชาวชนบทที่มีความเป็นปัจเจกชนนิยม หรือคือ ความสละสลวยของตนเองเป็นใหญ่ ทำให้ไม่ชอบเข้าร่วมกลุ่มหรืออยู่ในองค์การที่มี ระเบียบต่าง ๆ อย่างเป็นทางการมากนักก็เป็นได้

ตารางที่ 20. เปรียบเทียบสถานภาพของผู้อายัดเงิน ระยะสั้นและ ผู้อายัดเงิน ระยะยาวก่อนและ หลัง การขายเงิน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

สถานภาพ	ผู้อายัดเงิน				ผู้อายัดเงิน			
	ในเขต		นอกเขต		ในเขต		นอกเขต	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1. การเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน	4.2	15.3	6.5	15.0	11.0	18.6	12.0	22.3
2. สมาชิกกลุ่ม ทสปช./ลูกเสือ ชาวบ้าน	8.1	22.2	6.3	22.2	10.3	20.7	5.4	14.5
3. สมาชิกกลุ่มเกษตรกร	3.0	12.0	5.6	16.2	2.8	15.2	7.0	15.3
4. สมาชิกกลุ่ม เครดิต	2.7	6.6	4.1	9.2	7.6	13.1	5.8	14.6
5. สมาชิกกลุ่มอื่น ๆ	2.7	12.6	3.9	15.7	8.3	13.1	5.0	15.7
6. เป็นผู้นำ/ผู้บริหารกลุ่ม	2.4	8.1	4.3	11.1	5.5	11.7	6.2	14.9
7. ภาวมีความรู้ความชำนาญพิเศษ	12.6	35.0	20.8	36.2	14.5	26.2	16.9	22.7
(จำนวนแต่ละรายการ)	(334)	(334)	(414)	(414)	(145)	(145)	(242)	(242)

3.4 การเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพ

ในเรื่องนี้ จะศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ว่ามีการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ทันสมัยอำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพมากน้อยเพียงใด ปัจจุบันที่ใช้ในการพิจารณา ได้แก่ การใช้รถแทรกเตอร์ช่วยในการประกอบอาชีพ จะเป็นเจ้าของเองหรือเช่าก็ได้ การปรับปรุงที่ดิน เช่น จัดระบบชลประทาน ปรับระดับพื้นที่ การใช้ปุ๋ยเคมี การใช้พันธุ์พืชชนิดใหม่ และใช้รถยนต์บรรทุกขนผลผลิตจากไร่นาเข้ามาถึงหมู่บ้าน จากตารางที่ 21 พบว่าในเรื่อง การใช้รถแทรกเตอร์ช่วยในการประกอบอาชีพนั้น ในช่วงก่อนการขายเงินทั้งผู้อายัดเงิน ระยะสั้นและ

ตารางที่ 21. เปรียบเทียบความสละควสบายในการประกอบอาชีพของผู้อยู่อาศัยระดับชั้นและผู้อยู่อาศัยระหว่างก่อนและหลังการย้ายถิ่น จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ความสละควสบายในการประกอบอาชีพ	ผู้อยู่อาศัย				ผู้อยู่อาศัย			
	ในเขต		นอกเขต		ในเขต		นอกเขต	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1. ใช้รถแทรกเตอร์ในการเตรียมดิน/ประกอบอาชีพ	5.1	9.6	4.8	10.1	4.1	10.3	5.8	11.6
2. ปรับปรุงที่ดินเพื่อการเพาะปลูก	50.0	54.2	51.0	56.8	49.0	59.3	50.8	57.9
3. ใช้ปุ๋ยเคมีในการเพาะปลูก	55.1	83.5	52.7	83.8	55.2	89.7	56.2	84.3
4. ใช้พันธุ์พืชชนิดใหม่ในการเพาะปลูก	19.8	53.6	21.7	54.6	22.1	60.7	22.7	48.8
5. ใช้รถยนต์/รถบรรทุกขนผลผลิตจากไรนา	46.1	79.6	38.9	66.4	49.7	87.6	35.5	66.5
จำนวนแต่ละรายการ	(334)	(334)	(414)	(414)	(145)	(145)	(242)	(242)

ผู้ไม่เคยขายดินมีใช้กันอย่างมาก และอยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันทุกกลุ่ม คือ ระหว่างร้อยละ 4.1-5.8 ในช่วงระยะ เวลาหลังการขายดินมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น แต่เป็นไปในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในระหว่างร้อยละ 9.6-11.6

ส่วนการปรับปรุงที่ดินเพื่อการเพาะปลูก เช่น การปรับระดับพื้นที่ การจัดระบบชลประทานเข้าไร่นานั้น ในช่วงก่อนการขายดินชาวชนบทส่วนใหญ่ระหว่างร้อยละ 49-51 ของทุกกลุ่มมีการปรับปรุงที่ดินไว้แล้ว แต่ภายหลังการขายดินมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นไม่มากนัก คือ อยู่ในระหว่างร้อยละ 54.2-59.3 ซึ่งเป็นไปในอัตราที่ใกล้เคียงกันทั้งผู้ขายดินระยะสั้นและผู้ไม่เคยขายดิน

ในเรื่องการไถพรวนเค็มก็เช่นเดียวกัน ชาวชนบทส่วนใหญ่กว่าครึ่ง คือ ระหว่างร้อยละ 52.7-56.2 มีการไถพรวนเค็มในการทำนาแล้วในช่วงก่อนการขายดิน แต่ในช่วงหลังการขายดินมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นมาก อยู่ในระหว่างร้อยละ 83.5-89.7 ของทุกกลุ่ม คือ เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 28 โดยเฉลี่ย ซึ่งนับว่าสูงกว่าการไถรดแทรกเค็มและการปรับปรุงที่ดินมาก

การใช้พันธุ์พืชชนิดใหม่ในการเพาะปลูก ซึ่งส่วนใหญ่จะไต่จากเจ้าหน้าที่การเกษตรที่เขาไปแนะนำ เป็นส่วนใหญ่ เช่น พันธุ์ข้าวส่วนใหญ่จะเป็นพันธุ์ที่เกิดจากการผสมพันธุ์ชาวชนคาวๆ ที่ให้ผลผลิตสูง มีความต้านทานโรคและความแห้งแล้งได้อ่อนชางดี ซึ่งรู้จักกันในนาม ของพันธุ์ กข. ทาง ๆ ในช่วงก่อนการขายดินมีใช้กันไม่มากนักในทุกกลุ่มและอยู่ในระดับเดียวกัน คือ มีอยู่ระหว่างร้อยละ 19.8-22.7 แต่หลังจากการขายดินมีการเปลี่ยนแปลงมาใช้พันธุ์พืชชนิดใหม่กันสูงขึ้น โดยเฉพาะผู้ไม่เคยขายดินที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายเปลี่ยนขึ้นมาสูงที่สุดถึงร้อยละ 60.7 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงประมาณร้อยละ 38.6 ผู้ขายดินระยะสั้นในเขตเดียวกัน เปลี่ยนมาใช้พันธุ์พืชชนิดใหม่ร้อยละ 53.6 อัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 33.8 ส่วนในกลุ่มของผู้ที่อยู่ในนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายผู้ขายดินระยะสั้นมีการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าผู้ไม่เคยขายดิน

ในเรื่องการใช้รถยนต์หรือรถบรรทุกขนส่งผลผลิตจากไร่นานั้น ในช่วงก่อนขายดินผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการใช้สูงกว่าผู้นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ทั้งผู้ขายดินระยะสั้น

และผู้นิคมยาดิน ส่วนในช่วงระยะเวลาหลังนิคมยาดินมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้น ในทำนองเดียวกัน คือ ผู้อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าผู้อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายทั้งในกลุ่มผู้นิคมยาดินระยะสั้นและผู้นิคมยาดิน

ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นในเรื่องของการใช้ปุ๋ยเคมี การใช้พันธุ์พืชชนิดใหม่ และการใช้รถยนต์ผลผลิตจากไรนา ซึ่งมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่ไม่แตกต่างกันนัก ในทุกกลุ่ม ยกเว้นการใช้รถยนต์ผลผลิตที่ผู้อยู่ในเขตหมู่บ้านยากจนสูง เปลี่ยนแปลงสูงกว่า ซึ่งจะเห็นแนวโน้มของการรับสิ่งใหม่ (Innovation) ของชาวชนบทว่าอัตราการรับขึ้นอยู่กับการมองเห็นประโยชน์ ความสะดวกรวดเร็ว และการลงทุนที่ไม่สูงนัก (Rogers 1962) แต่ในสิ่งที่ต้องลงทุนสูงและเห็นผลค่อนข้างช้าหรือไม่ชัดเจน เช่น การใช้รถแทรกเตอร์ การปรับระดับพื้นที่ มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อยมาก

3.5 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความสะดวกสบายในบ้านเรือน เกี่ยวกับความสะดวกสบายในบ้านเรือน พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงในเรื่องที่เกี่ยวกับสุขาภิบาลน้ำและการมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้านเรือน เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในตารางที่ 22 พบว่า การนิคมยาดินการมีส่วนร่วมใช้ ผู้นิคมยาดินมีแนวโน้มที่สูงกว่าผู้นิคมยาดินระยะสั้นเล็กน้อย ในช่วงระยะเวลาหลังการนิคมยาดินมีการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันนัก ระหว่างร้อยละ 9.1-6.9 โดยที่ผู้อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีแนวโน้มที่สูงกว่าผู้อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมาย ทั้งผู้นิคมยาดินระยะสั้นและไม่นิคมยาดิน ในเรื่องการใช้รักษาฟันแพทย์แผนปัจจุบัน พบว่าส่วนใหญ่เห็นความสำคัญไปรักษาฟันแพทย์แผนปัจจุบันกันเป็นจำนวนมาก คือ ร้อยละ 75.1-81.0 ในช่วงหลังการนิคมยาดินมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นในสัดส่วนระหว่าง 87.0-94.5 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่างร้อยละ 6.2-17.3 โดยที่ผู้นิคมยาดินในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงสูงสุด รองลงไปคือ ผู้นิคมยาดินระยะสั้นในเขตเดียวกัน และผู้นิคมยาดินระยะสั้นในเขตเดียวกันมีอัตราการเปลี่ยนแปลงรองลงมาใกล้เคียงกับผู้นิคมยาดินระยะสั้นที่อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมาย ส่วนผู้นิคมยาดินนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงต่ำสุด

ตารางที่ 22. เปรียบเทียบความพึงพอใจในบานเรือนของผู้ขายดินระยะสั้นและผู้ไม่เคยขายดิน
ระหว่างก่อนและหลังการขายดิน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ความพึงพอใจใน บานเรือน	ผู้ขายดิน				ผู้ไม่ขายดิน			
	ในเขต		นอกเขต		ในเขต		นอกเขต	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1. การมีส่วนร่วมใช้	9.9	16.8	9.2	18.4	12.4	19.3	14.9	24.0
2. การรักษาภัยพิบัติ ปัจจุบัน	77.5	91.6	75.1	87.0	77.2	94.5	81.0	87.2
3. มีภาระเก็บน้ำฝน	24.0	55.1	19.6	47.3	19.3	55.9	20.2	52.5
4. มีบ่อน้ำใช้ภายในบ้าน	3.3	7.8	13.8	19.8	6.2	7.6	9.5	15.7
5. มีส่วนในการปรับปรุง ชุมชนแออัด	24.9	49.1	25.6	53.1	29.7	53.1	39.3	58.3
6. มีวิทยุ/ เทป	50.9	66.5	57.5	65.2	44.1	57.9	52.1	64.0
7. มีโทรทัศน์	1.2	6.3	1.0	7.2	2.1	8.3	1.7	14.0
8. มีตู้เย็น	0.6	0.6	0.7	1.4	0.7	0.7	1.2	3.3
9. มีพัดลม	2.4	8.1	2.4	14.5	2.8	10.3	3.3	22.7
10. มีหม้อหุงข้าวไฟฟ้า	1.2	2.7	0.5	5.1	0.7	2.8	0.8	6.6
11. มีจักรเย็บผ้า	1.8	5.1	7.2	8.2	6.9	10.3	7.4	10.3
12. มีเตารีดไฟฟ้า	2.1	5.7	2.4	13.8	2.1	6.9	4.5	12.8
13. มีเฟอร์นิเจอร์รับแขก	0.9	1.8	0.7	3.1	2.8	6.2	1.7	5.4
จำนวนแต่ละรายการ	(334)	(334)	(414)	(414)	(145)	(145)	(242)	(242)

กัมพูชาจะเก็บน้ำฝนไว้ใช้ภายในบ้านเรือนที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ในช่วงก่อนย้ายถิ่นมี
ไม่สูงนักอยู่ในระหว่างร้อยละ 19.3-24.0 ในทุกกลุ่ม และมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นค่อนข้างมาก
ในสัดส่วนระหว่างร้อยละ 47.3-55.9 โดยผู้ไม่เคยย้ายถิ่นในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการเปลี่ยน
แปลงสูงสุดร้อยละ 36.6 ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นในเขตเดียวกันและผู้ไม่เคยย้ายถิ่นนอกเขตหมู่บ้าน
เป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงรองลงมาร้อยละ 31.1 และ 32.3 ตามลำดับ ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้น
นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 27.7

กัมพูชามีบ้านไม้ภายในบ้านมีอยู่ไม่มากนักในช่วงก่อนการย้ายถิ่น โดยผู้ที่อาศัยอยู่นอก
เขตหมู่บ้านเป้าหมายอยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายทั้งผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นและผู้
ไม่เคยย้ายถิ่นในช่วงระยะเวลาหลังการย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นแต่สูงที่สุดไม่เกินร้อยละ
19.8 และมีลักษณะเหมือนก่อนการย้ายถิ่น โดยผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการเปลี่ยน
แปลงสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายทั้งผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นและผู้ไม่เคยย้ายถิ่น

การปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเรือนในระยะก่อนและหลังการย้ายถิ่น ผู้ไม่ย้ายถิ่นมีสัดส่วน
ของการปรับปรุงสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นทั้งในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย แต่อัตราการ
เปลี่ยนแปลงพบว่า ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นมีอัตราการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าผู้ไม่เคยย้ายถิ่น โดยผู้ที่ย้าย
ถิ่นระยะสั้นนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงสูงสุดร้อยละ 27.5

ส่วนเรื่องวิทยุ/เทปนั้น ส่วนใหญ่ประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรทั่วทั้งมณฑลวิทยุ/เทป
ฟังก่อนการย้ายถิ่นแล้ว โดยผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นมีแนวโน้มของการมีสูงกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่น แต่ไม่แตก
ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ช่วงหลังจากการย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นเล็กน้อย คือ อยู่ใน
ระหว่างร้อยละ 57.9-66.5 โดยผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นมีสัดส่วนสูงกว่าผู้ไม่เคยย้ายถิ่นในเขตที่อยู่
อาศัยทั้ง 2 ประเภท

สำหรับเครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทพัดลม โทรทัศน์ เตาหุงข้าวไฟฟ้า หม้อหุงข้าวไฟฟ้า
นั้น จะมีอยู่ในหมู่บ้านที่มีการใช้ไฟฟ้า ซึ่งจะมีอยู่ในหมู่บ้านนอกเขตเป้าหมายมากกว่าหมู่บ้านในเขต
เป้าหมาย การใช้เครื่องใช้ดังกล่าวในช่วงก่อนการย้ายถิ่นมีน้อยมาก โดยเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ
ทั้งผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นและผู้ไม่เคยย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ในช่วง

หลังการย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่สูงขึ้นแต่ไม่สูงมากนัก และผู้โยกย้ายถิ่นมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่สูงกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้น ทว่าการเปลี่ยนแปลงมาก ได้แก่ การมีที่พัก เตารีดไฟฟ้า ส่วนตัวเป็น พ่อหญิงชาวไฟฟ้า มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก ซึ่งอาจจะเนื่องจากชาวชนบทยังไม่เห็นความจำเป็นเท่าใดนัก การมีชุดรับแขกก็เช่นเดียวกันมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก อาจจะเนื่องมาจากประเพณีของชาวชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่นิยมการรับแขกควหาปูเสื่อต้อนรับกับพื้นบ้านมากกว่าการนั่งเก้าอี้ จึงไม่เป็นที่นิยมใช้ชุดรับแขก เพราะจะต้องใช้เนื้อบางส่วนในการวางอย่างถาวรและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็นนักก็ได้

โดยสรุปในเรื่องความสะดวกสบายในบ้านเรือน มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นในหลายเรื่อง เช่น การซ่อมแซมปรับปรุงบ้าน การมีภาชนะขนาดใหญ่เก็บน้ำฝน การรักษากับแพทย์แผนปัจจุบัน การมีวิทยุ/เทป ส่วนอุปกรณ์เกี่ยวกับไฟฟ้ามีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สูงนักและมีสัดส่วนอยู่ไม่มาก โดยทั่วไปผู้โยกย้ายถิ่นมีสัดส่วนและอัตราการเปลี่ยนแปลงที่มีแนวโน้มสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้น

3.6 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความสะดวกสบายในการเดินทาง

ในเรื่องนี้พิจารณาถึงการใช้พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง เช่น รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ รถบรรทุกเล็ก รถบรรทุกขนาดกลาง ในสัดส่วนเช่นไร จากตารางที่ 23 พบว่าพาหนะส่วนใหญ่ที่ชาวชนบทคือ รถจักรยาน ซึ่งใช้สำหรับการเดินทางในระยะใกล้ ๆ เช่น ระหว่างหมู่บ้าน หรือการไปยังไรนาของตนเอง ในช่วงก่อนการย้ายถิ่นผู้โยกย้ายถิ่นในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีสัดส่วนอยู่สูงสุดร้อยละ 42.8 ส่วนกลุ่มที่เหลืออีก 3 กลุ่มอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คือ ระหว่างร้อยละ 32.0-34.5 ในช่วงหลังการย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น โดยผู้โยกย้ายถิ่นมีสัดส่วนและอัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูงกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นทั้งในเขตหมู่บ้านเป้าหมายและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย

รถจักรยานยนต์ มีการใช้กันน้อยมากในช่วงก่อนการย้ายถิ่นไม่ถึงร้อยละ 5 ในทุกกลุ่ม ในช่วงหลังการย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นไม่มากนัก คือ มีอยู่สูงสุดไม่เกินร้อยละ 15.2 และผู้โยกย้ายถิ่นมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่สูงกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้น

ตารางที่ 23. เปรียบเทียบความสะดวกสบายในการเดินทางของผู้ขายดินระยะสั้นและผู้ไม่เคยขายดินระหว่างก่อนและหลังการขยายดิน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ความสะดวกสบายในการเดินทาง	ผู้ขายดิน				ผู้ไม่เคยขายดิน			
	ในเขต		นอกเขต		ในเขต		นอกเขต	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1. มีรถจักรยาน	32.0	43.7	34.5	46.4	42.8	59.3	33.5	48.3
2. มีรถจักรยานยนต์	4.8	6.7	4.3	7.2	4.8	15.2	3.7	12.8
3. มีรถบรรทุกเล็ก (อื่นแทน)	0.3	0.6	—	—	0.7	1.4	—	1.7
4. มีรถปิคอัพ	0.3	—	0.7	0.2	0.7	1.4	0.8	1.7
5. มีรถบรรทุกขนาดกลาง	—	0.6	0.7	1.0	1.4	2.8	1.2	2.5
(จำนวนแต่ละรายการ)	(334)	(334)	(414)	(414)	(145)	(145)	(242)	(242)

สำหรับรถที่มีขนาดใหญ่ เช่น รถบรรทุกขนาดกลาง ๆ กล่าวคือความถี่ของรถบรรทุกทั้งในช่วงก่อนและหลังการขยายดิน คือ มีอยู่ไม่ถึงร้อยละ 3 ที่เป็นเช่นนั้นอาจจะเนื่องจากการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ นอกหมู่บ้านหรือชุมชนของตนเองนั้น ชาวบ้านนิยมใช้บริการสาธารณะ คือ รถประจำทาง ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่า ถ้ามีรถขนาดใหญ่ของลงทุนเป็นจำนวนมาก การไปทำงานในช่วงระยะ เวลาสั้นไม่สามารถทำให้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอจะซื้อรถขนาดใหญ่เป็นสมบัติของครอบครัวได้ การเดินทางต่าง ๆ จะสะดวกรวดเร็วเพียงใด ขึ้นอยู่กับสภาพถนนและ รถโดยสารที่วิ่งผ่านเส้นทางของชุมชนหรือหมู่บ้านนั้น ๆ

3.7 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความเป็นอิสระ การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความเป็นอิสระจะพิจารณาจากการมองเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมประชุม การกล่าวแสดงความคิดเห็น เสนอแนะต่อที่ประชุม หรือการคัดค้านความเห็นของผู้อื่น การเป็นผู้นำในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนทัศนคติต่อคำสั่งของผู้อาวุโส จากตารางที่ 24 พบว่า การเข้าร่วมประชุมของหมู่บ้านทุกครั้งนั้น ในช่วงก่อนย้ายถิ่นผู้ย้ายถิ่น ระยะสั้นและผู้ไม่ย้ายถิ่นมากกว่าครั้งหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญของการร่วมประชุมทุกครั้ง ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายผู้ไม่ย้ายถิ่นมีการเข้าร่วมประชุมทุกครั้งสูงกว่าผู้ย้ายถิ่น ระยะสั้นเล็กน้อย แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ มีอยู่ร้อยละ 65.5 และ 61.5 ตามลำดับ แต่ผู้ที่ย้ายถิ่นนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายเมื่อลักษณะที่กลับกัน คือ ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นเมื่ออยู่สูงกว่า คือ ร้อยละ 59.9 ในขณะที่ผู้ไม่เคยย้ายถิ่นมีอยู่ร้อยละ 50.4 ในช่วงเวลาหลังจากการย้ายถิ่น มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่สูงขึ้น ยกเว้นผู้ไม่ย้ายถิ่นในเขตหมู่บ้านเป้าหมายที่แนวโน้มว่าจะลดลง แต่ไม่ต่างกับระยะก่อนการย้ายถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ และผู้ย้ายถิ่นมีส่วนของการเข้าร่วมประชุมทุกครั้งสูงกว่าผู้ไม่เคยย้ายถิ่นทั้งในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย โดยเฉพาะผู้ย้ายถิ่น ระยะสั้น ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายเมื่ออัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ จากร้อยละ 59.9 เป็นร้อยละ 70.8

ในเรื่องการเสนอแนะความคิดเห็นต่อที่ประชุมในช่วงระยะเวลาก่อนการย้ายถิ่นเมื่ออยู่ประมาณ 1 ใน 4 ของทุกกลุ่ม คือ ระหว่างร้อยละ 25.2-28.7 ซึ่งไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในช่วงระยะเวลาหลังการย้ายถิ่นมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มสูงขึ้นในระดับเดียวกันอยู่ในระหว่างร้อยละ 31.2-34.1 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงในช่วงร้อยละ 5.1-7.6 ซึ่งไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในเรื่องการคัดค้านความคิดเห็นในที่ประชุมก็เช่นเดียวกัน มีอยู่ไม่สูงนักในช่วงก่อนการย้ายถิ่นไม่เกินร้อยละ 20 ในช่วงหลังการย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น ในระหว่างร้อยละ 24.0-26.8 คือ เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 5.2-8.2 ของทุกกลุ่ม ซึ่งไม่มีความแตกต่างกัน สาเหตุที่การเสนอความคิดเห็นหรือการคัดค้านในที่ประชุมมีสัดส่วนไม่สูงนัก อาจจะเนื่องมาจากลักษณะเฉพาะของพฤติกรรมของคนไทยที่ไม่ชอบกล่าวแสดงออกหรือขัดใจบุคคลอื่น และมักมีความเชื่อว่า

ตารางที่ 24. เปรียบเทียบความเป็นอิสระของผู้ขายดินระแะสันและผู้ไม่เคยขายดินระหว่างก่อน
และหลังการขายดิน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ความเป็นอิสระ	ผู้ขายดิน				ผู้ไม่เคยขายดิน			
	ในเขต		นอกเขต		ในเขต		นอกเขต	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1. การเข้าร่วมประชุม ของหมู่บ้านทุกครั้ง	61.7	68.3	59.9	70.8	65.5	61.4	50.4	56.6
2. เคยเสนอแนะความคิด เห็นต่อที่ประชุม	27.5	32.6	28.7	34.1	25.5	33.1	25.2	31.8
3. เคยคัดค้านความคิด เห็นในที่ประชุม	18.9	24.1	20.8	26.8	16.6	24.8	20.2	24.0
4. เคยเป็นผู้นำในการทำ กิจกรรมต่าง ๆ ของ หมู่บ้าน	12.0	19.2	15.0	21.3	19.3	29.0	19.4	27.3
5. คิดว่าคำสั่งของผู้อาวุโส ไม่ใช่สิ่งที่ต้องทำตาม เสมอไป	33.5	35.0	29.7	30.2	31.7	26.2	28.9	29.8
(จำนวนแต่ละรายการ)	(334)	(334)	(414)	(414)	(145)	(145)	(242)	(242)

การแสดงความคิดเห็นหรือคัดค้านในที่ประชุมมักเป็นเรื่อง ของผู้อาวุโสมากกว่า แม้จะเห็นความสำคัญของการประชุมควมการเข้าร่วมประชุมทุกครั้งเพิ่มสูงขึ้นก็ตาม

ในด้านการเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนหรือหมู่บ้าน พบว่าผู้อาวุโสมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำต่ำกว่าผู้ไม่ เคยย้ายถิ่นทั้งในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย และในช่วงระยะเวลาก่อนและหลังการย้ายถิ่น ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากสาเหตุการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมักจะทำในช่วงฤดูแล้งเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้อาวุโสไม่ค่อยอยู่ในหมู่บ้าน ทำให้บทบาทในคานาน้อยกว่าก็เป็นได้

สำหรับทัศนคติต่อคำสั่งสอนของผู้อาวุโส จะพบว่าในทุกกลุ่มยังมีความเห็นอยู่ในระดับเดิมไม่เปลี่ยนแปลง แม้จะมีแนวโน้มว่าในช่วงหลังมีการคิดเห็นว่าคำสั่งสอนของผู้อาวุโสไม่ใช่สิ่งที่ต้องทำตามเสมอไป มีสัดส่วนที่สูงขึ้นแต่ก็สูงกว่าเดิม เพียงร้อยละ 1-2 เท่านั้น ในบางกลุ่มคือ ผู้ไม่ย้ายถิ่นในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีแนวโน้มว่าจะต่ำลงด้วย แต่ยังไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งพอจะสรุปได้ว่าทุกกลุ่มมากกว่าร้อยละ 35 ขึ้นไปยังคงมีความเชื่อมั่นในระบบอาวุโสอยู่ค่อนข้างสูง

3.8 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ ในเรื่องนี้ต้องการจะศึกษาว่าผู้อาวุโสระดับและผู้ไม่ เคยย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับความอบอุ่นและขวัญกำลังใจแตกต่างกันอย่างไร โดยพิจารณาจากความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากเพื่อนบ้าน การมีคนไปมาหาสู่เยี่ยมเยียน มีคนมาขอคำแนะนำปรึกษาหารือ ความรู้สึกถึงความมั่นคงในชีวิต และการมีความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ จากตารางที่ 25 พบว่า ในเรื่องการมีความรู้สึกได้รับการยอมรับจากเพื่อนบ้านและการมีคนไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนมีอยู่สูงมากในช่วงก่อนย้ายถิ่น และไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ มีอยู่ระหว่างร้อยละ 86.9-90.9 ในช่วงหลังการย้ายถิ่นมีการเพิ่มในสัดส่วนที่สูงขึ้นระหว่างร้อยละ 89.8-94.6 โดยเมื่ออัตราการเปลี่ยนแปลงสูงสุดไม่เกินร้อยละ 4 ของทุกกลุ่ม ซึ่งอัตราการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่แตกต่างกันในทุกกลุ่ม

ตารางที่ 25. เปรียบเทียบความอบอุ่นและขวัญกำลังใจของผู้ขายถิ่นระยะสั้นและผู้ไม่เคยขายถิ่น
ระหว่างก่อนและหลังการขายถิ่น จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

ความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ	ผู้ขายถิ่น				ผู้ไม่ขายถิ่น			
	ในเขต		นอกเขต		ในเขต		นอกเขต	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1. การได้รับการยอมรับ จากเพื่อนบ้าน	87.7	89.8	87.2	93.7	88.3	93.1	90.9	93.0
2. การมีคนไปมาหาสู่ เยี่ยมเยียน	87.1	90.7	89.4	92.3	86.9	91.7	90.5	94.6
3. มีคนมาขอคำแนะนำ หรือปรึกษา	50.6	65.3	52.2	69.8	54.5	67.6	50.4	62.0
4. ความรู้สึกว่าชีวิต ความมั่นคง	32.3	57.5	30.7	62.8	40.0	71.0	37.6	65.7
5. มีความรู้สึกปลอดภัย ทาง ๗	15.0	77.2	20.0	82.9	28.3	59.3	27.3	61.2
(จำนวนแต่ละรายการ)	(334)	(334)	(414)	(414)	(145)	(145)	(242)	(242)

ถ้ามีคนมาขอคำปรึกษาหรือหรือขอคำแนะนำในระยะก่อนการขายที่ดินเมื่ออยู่ในระหว่างรอบละ 50.4-54.5 ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทุกกลุ่ม ในช่วงหลังการขายที่ดินพบว่ามี การเปลี่ยนแปลงที่สูงขึ้น โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่างรอบละ 11.6-17.6 โดยผู้ขายที่ดิน ระบายสินที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายเมื่อการเปลี่ยนแปลงสูงสุดรอบละ 17.6 ห่างจากผู้ไม่เคย ขายที่ดินในเขตเดียวกันซึ่งมีอยู่รอบละ 11.6 ส่วนผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายเมื่ออัตราการเปลี่ยนแปลง ในระหว่างรอบละ 13.1-14.7 ของผู้ไม่เคยขายที่ดินและผู้ขายที่ดินระบายสินตามลำดับ ซึ่งไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในเรื่องความรู้สึกรู้สึกว่ามีความมั่นคงในชีวิตนั้น ในช่วงก่อนการขายที่ดินมีสัดส่วนอยู่ก่อน ข้างค่าประมาณรอบละ 30-40 โดยผู้ขายที่ดินระบายสินมีสัดส่วนที่รู้สึกว่าจะมีความมั่นคงในชีวิตต่ำกว่า ผู้ไม่เคยขายที่ดินในเขตที่อยู่อาศัยทั้งสองประเภท แต่ในช่วงหลังการขายที่ดินมีการเปลี่ยนแปลงที่สูงขึ้น คือ มีความรู้สึกว่าจะมีความมั่นคงในชีวิตมากกว่ารอบละ 57 ในทุกกลุ่ม โดยผู้ขายที่ดินระบายสินในเขต หมู่บ้านเป้าหมายเมื่อการเปลี่ยนแปลงสูงสุด คือ เปลี่ยนจากรอบละ 30.7 เป็นรอบละ 62.8 มีอัตรา เปลี่ยนแปลงรอบละ 32.1 ผู้ไม่เคยขายที่ดินในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีสัดส่วนของความรู้สึกมั่นคง ในชีวิตที่สูงที่สุด คือ รอบละ 71.0 และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงใกล้เคียงกับผู้ขายที่ดินระบายสินนอก เขตหมู่บ้านเป้าหมาย คือ รอบละ 31 ส่วนผู้ขายที่ดินระบายสินในเขตหมู่บ้านเป้าหมายและผู้ไม่เคย ขายที่ดินนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ไม่แตกต่างกันนัก คือ รอบละ 25.2 และ 28.1 ของผู้ขายที่ดินระบายสินและผู้ไม่เคยขายที่ดินตามลำดับ

เกี่ยวกับการมีความรู้ประสบการณ์เพิ่มขึ้นนั้น พบว่าในช่วงก่อนขายที่ดินทั้งผู้ขายที่ดิน ระบายสินและผู้ไม่เคยขายที่ดินเมื่ออยู่ไม่สูงนัก โดยผู้ที่ไม่ขายที่ดินมีสัดส่วนที่สูงกว่าผู้ขายที่ดินระบายสินใน ทั้งสองเขต แต่ในช่วงหลังการขายที่ดินมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่สูงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ขาย ที่ดินระบายสินมีอยู่สูงมากและสูงกว่าผู้ไม่เคยขายที่ดินในทั้งสองเขต คือ ผู้ขายที่ดินระบายสินในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายเปลี่ยนจากรอบละ 15.0 เป็น 77.2 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงรอบละ 62.2 ผู้ที่อยู่ใน นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายเปลี่ยนจากรอบละ 20.0 เป็น 82.9 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงรอบละ 62.9 ไม่แตกต่างจากผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมาย สำหรับผู้ที่ไม่เคยขายที่ดินมีการเปลี่ยนแปลง

ที่ท่าและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ ผู้ไม่ย้ายถิ่นที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายเปลี่ยนจากร้อยละ 28.3 เป็น 59.3 มีอัตราการการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 31.0 ผู้ที่อยู่ในนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายเปลี่ยนจากร้อยละ 27.3 เป็น 61.2 มีอัตราการการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 33.9 ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการย้ายถิ่นระยะสั้นมีผลต่อการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ อาจจะเนื่องจากการเดินทางและการทำงานที่ทำให้ได้พบเห็นและได้รับประสบการณ์ใหม่มากกว่าผู้ไม่เคยย้ายถิ่นก็ได้

หากจะพิจารณาระดับของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาอยู่ในระดับใดระหว่างก่อนและหลังการย้ายถิ่นของประชากรตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์การวัดระดับคุณภาพชีวิตในบทที่ 2 ที่ว่าด้วยระเบียบวิธีการวิจัย หน้า 7 แล้ว จะได้ข้อมูลต่าง ๆ ดังตารางที่ 26 ซึ่งจะพบว่าเกี่ยวกับความมั่งคั่งในช่วงก่อนการย้ายถิ่น ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นทั้งในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายจะอยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 85 สูงกว่าผู้ไม่เคยย้ายถิ่นในทั้งสองเขตหมู่บ้านร้อยละ 67.8-75.2 ในระดับปานกลางผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นมีอยู่ไม่ เกิน ร้อยละ 12.8 ส่วนผู้ไม่เคยย้ายถิ่นมีอยู่ในระหว่างร้อยละ 24.1-27.2 ในระดับสูงแทบจะกล่าวได้ว่ามีน้อยมาก และผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีไม่เลย ส่วนผู้ที่อยู่ในนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีอยู่เพียงร้อยละ 1.7 แต่ผู้ไม่เคยย้ายถิ่นที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีความมั่งคั่งในระดับสูงมีไม่ถึงร้อยละ 1 แต่ผู้ที่อยู่ในนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีอยู่ร้อยละ 5.0

ในช่วงหลังการย้ายถิ่นมีการกระจายระดับของความมั่งคั่งขึ้นมาอยู่ในระดับปานกลางและสูงมากขึ้น โดยผู้ไม่ย้ายถิ่นมีการกระจายสัดส่วนอยู่ในระดับสูงและปานกลาง สูงกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นในทั้งสองเขตที่อยู่อาศัย แต่อัตราของการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในระดับต่ำและปานกลางผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงที่สูงกว่าผู้ไม่ย้ายถิ่นในเขตเดียวกัน ส่วนผู้ที่อยู่ในนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายทั้งผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นและผู้ไม่เคยย้ายถิ่น มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ไม่แตกต่างกัน

การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถานภาพนั้น ในช่วงก่อนการย้ายถิ่นกล่าวได้ว่าเกือบทั้งหมด คือ มากกว่าร้อยละ 94.5 มีสถานภาพอยู่ในระดับต่ำทุกกลุ่ม ในระดับปานกลางมีน้อยมากประมาณร้อยละ 3 เศษ ๆ ส่วนระดับสูงมีไม่ เกินร้อยละ 2 ในช่วงหลังการย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 26. เปรียบเทียบระดับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ระหว่างก่อนและหลังย้ายถิ่นของ
ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นและผู้ไม่เคยย้ายถิ่น จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

รายการ	ผู้ย้ายถิ่น				ผู้ไม่เคยย้ายถิ่น			
	ในเขต		นอกเขต		ในเขต		นอกเขต	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
<u>ความมั่งคั่ง</u>								
ต่ำ	89.2	58.1	85.5	55.3	75.2	36.6	67.8	47.9
ปานกลาง	10.8	37.1	12.8	40.6	24.1	57.2	27.2	45.9
สูง	—	4.8	1.7	4.1	0.7	6.2	5.0	6.2
<u>สถานภาพ</u>								
ต่ำ	97.9	85.6	95.6	82.8	94.5	84.1	95.0	83.1
ปานกลาง	1.5	12.6	3.4	14.2	3.4	10.3	3.7	12.4
สูง	0.6	1.8	1.0	3.0	1.8	5.6	1.3	4.5
<u>ความสะดวกในบ้านเรือน</u>								
ต่ำ	95.5	86.2	94.7	74.1	93.8	81.4	91.7	70.3
ปานกลาง	3.9	13.2	5.1	24.4	6.2	16.5	7.8	26.0
สูง	0.6	0.6	0.2	1.5	—	2.1	0.5	3.7
<u>ความสะดวกในการประกอบอาชีพ</u>								
ต่ำ	41.6	13.8	47.6	15.5	40.1	12.1	45.9	17.4
ปานกลาง	51.5	57.2	44.2	56.3	52.4	57.2	43.4	54.6
สูง	6.9	29.0	8.2	28.3	7.6	36.6	10.7	28.1

ตารางที่ 26. (ต่อ)

รายการ	ผู้ขายถิ่น				ผู้ไม่ขายถิ่น			
	ในเขต		นอกเขต		ในเขต		นอกเขต	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
<u>ความสะดวกในการเดินทาง</u>								
ต่ำ	96.1	95.2	96.4	94.7	93.1	86.2	97.5	90.5
ปานกลาง	3.9	4.8	3.6	5.3	6.9	13.8	2.5	9.1
สูง	—	—	—	—	—	—	—	0.4
<u>ความเป็นอิสระ</u>								
ต่ำ	45.2	39.5	43.0	32.6	42.1	33.8	54.1	46.3
ปานกลาง	41.3	40.7	40.1	46.4	45.5	43.4	26.9	28.5
สูง	13.5	19.8	16.9	21.0	12.4	22.8	19.0	25.2
<u>ความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ</u>								
ต่ำ	12.9	4.2	11.6	2.2	13.8	4.2	8.7	2.9
ปานกลาง	63.8	29.9	61.8	24.6	42.3	31.0	58.7	32.6
สูง	23.3	65.9	26.6	73.2	37.9	64.8	32.6	64.5
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(จำนวนแต่ละรายการ)	(334)	(334)	(414)	(414)	(145)	(145)	(242)	(242)

แปลงที่เป็นไปในลักษณะเดียวกัน แต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก คือ สถานภาพของทุกกลุ่มในระดับต่ำยังอยู่ในระหว่างร้อยละ 82.1-85.6 อยู่ในระดับปานกลางระหว่างร้อยละ 10.3-14.2 อยู่ในระดับสูงระหว่างร้อยละ 1.8-5.6 ของทุกกลุ่ม จะเห็นว่าในเรื่องสถานภาพส่วนใหญ่ทุกกลุ่มยังคงอยู่ในระดับต่ำไม่แตกต่างกันไปจากช่วงก่อนย้ายถิ่นเท่าไรนัก หรืออาจจะกล่าวได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้น้อยมาก

ความสะดวกในบ้านเรือนนั้น พบว่าส่วนใหญ่ในช่วงก่อนการย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีความสะดวกสบายในระดับที่ค่อนข้างต่ำมาก คือ สูงกว่าร้อยละ 91.7 ในทุกกลุ่มและทุกเขตพื้นที่ และผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่นมีแนวโน้มของความสะดวกสบายในระดับที่น้อยกว่าผู้ย้ายถิ่น ระยะสั้นทั้งสองเขต แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในระดับปานกลางและสูงผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่นมีแนวโน้มที่สูงกว่าผู้ย้ายถิ่น ระยะสั้น เล็กน้อย ในช่วงระยะเวลาหลังการย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่สูงขึ้น คือ มีการกระจายระดับของความสะดวกสบายในบ้านเรือนที่อยู่ในระดับปานกลางสูงขึ้น โดยเฉพาะการลดสัดส่วนของผู้ที่อยู่ในระดับต่ำลงในทุกกลุ่ม มาเพิ่มในระดับปานกลางสูงขึ้น แต่ก็ยังมีอยู่ในระดับต่ำที่ค่อนข้างสูงมากในทุกกลุ่ม คือ มีอยู่ในระดับต่ำมากกว่าร้อยละ 70 การเปลี่ยนแปลงในระดับสูงอยู่ในระดับที่เกือบคงที่หรือมีการเปลี่ยนแปลงที่น้อยมาก มีการเปลี่ยนแปลงเฉพาะในระดับต่ำและปานกลางเท่านั้น โดยที่ผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงในระดับต่ำลดลงมากกว่าผู้ย้ายถิ่น ระยะสั้น ส่วนในระดับปานกลางผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นมีการเปลี่ยนแปลงในระดับต่ำกว่าผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่น ถ้าพิจารณาเกี่ยวกับเขตที่อยู่อาศัยจะพบว่า ในช่วงก่อนและหลังการย้ายถิ่นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายเมื่อครั้งการเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ ที่สูงกว่าผู้อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายทั้งในกลุ่มผู้ย้ายถิ่น ระยะสั้นและผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่น

สำหรับความสะดวกสบายในกาประกอบอาชีพนั้น ในช่วงระยะก่อนการย้ายถิ่นส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ในระดับปานกลางและระดับต่ำในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันทุกกลุ่ม โดยผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีสัดส่วนที่อยู่ในระดับปานกลางสูงกว่าระดับต่ำเล็กน้อย แต่ผู้อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายมีลักษณะที่ตรงกันข้าม คือ อยู่ในระดับต่ำมากกว่าระดับปานกลางทั้งผู้ย้ายถิ่น ระยะสั้นและผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่น ส่วนผู้ที่มีความสะดวกสบายในระดับสูงในช่วงก่อนการย้ายถิ่นมีไม่มากนัก ไม่เกิน

ร้อยละ 10 ในทุกกลุ่ม โดยผู้ที่อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีสัดส่วนของความสะกดสลายในระดับสูงมากกว่าผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมาย ในช่วงหลังจากการย้ายถิ่นทุกกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงเข้ามาอยู่ในระดับของการมีความสะกดสลายปานกลางและสูงมากขึ้น เหลืออยู่ในระดับต่ำไม่เกินร้อยละ 17 โดยส่วนใหญ่จะเปลี่ยนมาอยู่ในระดับปานกลาง ระหว่างร้อยละ 54.6-57.2 ของทุกกลุ่มซึ่งไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปลี่ยนเข้ามาอยู่ในระดับสูงพบว่า ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นในทั้งสองเขตและผู้ไม่ย้ายถิ่นนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงเข้ามาระหว่างร้อยละ 28.1-29.0 ซึ่งไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ไม่เคຍย้ายถิ่นที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงที่สูงกว่าทุกกลุ่มคือ มีผู้ที่มีความสะกดสลายในระดับสูงถึงร้อยละ 36.6

เกี่ยวกับความสะกดในการเดินทาง กล่าวได้ว่าทั้งในช่วงระยะเวลาอันยาวนานและหลังย้ายถิ่น ประชากรที่เป็นตัวอย่างทุกกลุ่มส่วนใหญ่มีความสะกดสลายของตนเองอยู่ในระดับต่ำ คือ มากกว่าร้อยละ 90 ขึ้นไปในทุกกลุ่ม ยกเว้นผู้ไม่ย้ายถิ่นที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีระดับของความสะกดสลายสูงกว่ากลุ่มอื่น คือ อยู่ในระดับปานกลางในช่วงหลังการย้ายถิ่นร้อยละ 13.8 รองลงไปคือ ผู้ไม่ย้ายถิ่นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายร้อยละ 9.1 ซึ่งผู้ไม่ย้ายถิ่นมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูงกว่าผู้ย้ายถิ่นเล็กน้อย สำหรับความสะกดสลายในระดับสูง กล่าวได้ว่าไม่มีเลยทั้งในช่วงก่อนและหลังการย้ายถิ่น ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องจากการจำกัดโอกาสให้เกิดความสะกดสลายในการเดินทางเป็นปัจจัยภายนอก มากกว่าตัวของประชากรเอง ดังได้กล่าวไว้แล้วในหน้า

ในด้านความเป็นอิสระ พบว่าในระยะแรกมีการกระจายความรู้สึกเป็นอิสระในระดับสูง ปานกลาง และต่ำ ที่ใกล้เคียงกันในกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นระยะสั้น โดยที่ความเป็นอิสระอยู่ในระดับต่ำและปานกลางใกล้เคียงกัน คือ ระหว่างร้อยละ 40.1-45.2 และอยู่ในระดับสูงระหว่างร้อยละ 13.5-16.9 แต่ในกลุ่มของผู้ไม่เคຍย้ายถิ่นมีลักษณะของการกระจายที่ต่างกัน คือ ผู้ที่อยู่นอกเขตส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกเป็นอิสระในระดับต่ำ สูงร้อยละ 54.1 มีในระดับปานกลางและสูงร้อยละ 26.9 และ 19.0 ตามลำดับ แต่ผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน เป้าหมายมีสัดส่วนของความรู้สึกเป็นอิสระสูงในระดับปานกลางและต่ำใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 45.5 และ 42.1 ตาม

ลำดับ และมีอยู่ร้อยละ 12.4 ที่มีความรู้สึกเป็นอิสระในระดับสูงในช่วงหลังการย้ายถิ่น มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นในทุกกลุ่ม แต่อัตราของการเปลี่ยนแปลงในแต่ละระดับไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ การกระจายสัดส่วนของความรู้สึกเป็นอิสระจึงเป็นไปในรูปแบบเดียวกันกับช่วงก่อนการย้ายถิ่น

ส่วนความอบอุ่นและขวัญกำลังใจซึ่งเป็นด้านสุทธาภที่ใช้ในการศึกษารังนี้ พบว่าในช่วงก่อนการย้ายถิ่นผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นส่วนใหญ่มีความรู้สึกอบอุ่นและมีขวัญกำลังใจอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ คือ มากกว่าร้อยละ 61.8 รองลงไปอยู่ในระดับสูงประมาณร้อยละ 23.6 และมีอยู่ร้อยละ 11.6-12.9 ที่มีความรู้สึกอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งลักษณะดังกล่าวไม่แตกต่างกันทั้งในกลุ่มผู้ที่อยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย ในช่วงระยะหลังการย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงเข้ามาอยู่ในระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ อยู่ในระดับต่ำเป็นส่วนน้อยไม่เกินร้อยละ 5 ในทั้งสองกลุ่ม โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเป้าหมายเปลี่ยนมาอยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 73.2 ผู้ที่อยู่ในเขตหมู่บ้านเป้าหมายร้อยละ 65.9 ในกลุ่มผู้ไม่เคยย้ายถิ่นมีลักษณะในทำนองคล้ายกันกับผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นในช่วงหลังของการย้ายถิ่นที่เปลี่ยนมาอยู่ในระดับสูงมากในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นในเขตหมู่บ้านเป้าหมาย คือ ร้อยละ 64 เศษ ๆ ของผู้ที่อาศัยอยู่ในทั้งสองเขต แต่ในช่วงก่อนการย้ายถิ่นมีการกระจายอยู่ในระดับปานกลางมากกว่าระดับอื่นระหว่างร้อยละ 42.3-58.7 ของผู้ที่อยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย และรองลงมาอยู่ในระดับสูงที่สุดกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้น คือ ร้อยละ 37.9 และ 32.6 ตามลำดับ ส่วนในระดับต่ำก่อนและหลังการย้ายถิ่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

โดยสรุปในเรื่องการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับด้านต่าง ๆ จะพบว่า ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นและผู้ไม่เคยย้ายถิ่นไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องของสถานภาพ ความสะดวกในการเดินทาง และความสะดวกในการประกอบอาชีพ ส่วนความมั่งคั่ง ความสะดวกในบ้านเรือน ผู้ไม่เคยย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่สูงกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นในทั้งเขตที่อยู่อาศัยทั้งสองประเภท ความเป็นอิสระนั้นผู้ไม่ย้ายถิ่นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงต่ำกว่าทุกกลุ่ม และความอบอุ่นและขวัญกำลังใจผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นมีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่สูงกว่าผู้ไม่เคยย้ายถิ่นทั้งในเขตและนอกเขตหมู่บ้านเป้าหมาย

4. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในระยะต้นระหว่างก่อนและหลังการย้ายถิ่น

หากจะพิจารณาการเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ระหว่างก่อนและหลังการย้ายถิ่นเฉพาะในกลุ่มของผู้อยู่อาศัยระยะต้น จะพบว่าในช่วงหลังการย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มสูงขึ้นเกือบทุกด้าน แม้จะไม่แตกต่างจากผู้อยู่อาศัยระยะต้นอย่างมีนัยสำคัญนักในหลาย ๆ ด้านคงได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 3 ก็ตาม ในส่วนนี้จะพิจารณาถึงความสัมพันธ์เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของผู้อยู่อาศัยระยะต้นในเรื่องเพศ กลุ่มอายุ สถานภาพการสมรส และการเคยมุ่งทางเข้าตัวจังหวัด มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระดับของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นหรือแตกต่างกันเช่นไร?

4.1 เพศ เมื่อจำแนกผู้อยู่อาศัยระยะต้นที่เป็นชายและหญิง พบว่าในช่วงก่อนการย้ายถิ่น ระยะต้นทั้งชายและหญิงจะมีความมั่งคั่งอยู่ในระดับต่ำ เป็นส่วนใหญ่ โดยผู้อยู่อาศัยที่เป็นชายมีแนวโน้มของการกระจายความมั่งคั่งที่อยู่ในระดับต่าง ๆ ที่สูงกว่าหญิง แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญนัก ในช่วงหลังของการย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่สูงขึ้นและมีการกระจายความมั่งคั่งในระดับที่ไม่แตกต่างกันทั้งผู้อยู่อาศัยระยะต้นที่เป็นชายและหญิง ถ้าพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลง ผู้อยู่อาศัยระยะต้นที่เป็นหญิงมีแนวโน้มของการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ในอัตราที่สูงกว่าชายเล็กน้อยแต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านสถานภาพ จะพบว่าในช่วงก่อนการย้ายถิ่นทั้งชายและหญิงมีระดับของสถานภาพเกือบทั้งหมดอยู่ในระดับต่ำไม่แตกต่างกัน แต่หลังการเปลี่ยนแปลงผู้อยู่อาศัยระยะต้นมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูงกว่าหญิง มีการพัฒนาขึ้นมาในระดับปานกลางสูงขึ้น ในขณะที่หญิงมีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สูงนัก ที่เป็นลักษณะเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในสังคมไทยมีค่านิยมที่ให้ชายเป็นผู้นำในเรื่องต่าง ๆ การเข้าร่วมกลุ่มหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ชายมักเข้าร่วมมากกว่าหญิงทำให้สถานภาพของชายโดยทั่วไปสูงกว่าผู้อยู่อาศัยระยะต้นที่เป็นหญิง

เกี่ยวกับความสะดวกสบายในบ้านเรือนนั้น ส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับต่ำในช่วงก่อนการย้ายถิ่นทั้งชายและหญิง ในช่วงหลังมีการพัฒนาขึ้นมาอยู่ในระดับปานกลางบ้างแต่ไม่มากนัก และเป็นไปในลักษณะที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ความสละสลวยในการ ประกอบอาชีพที่ เช่นเดียวกัน ในระยะก่อนการ ย้ายถิ่นจะ
อยู่ในระดับต่ำและปานกลางใกล้เคียงกัน โดยฝ่ายชายมีแนวโน้มที่ค่อนข้างดีกว่า ในช่วงหลัง
การย้ายถิ่นมีลักษณะที่กระจายอยู่ใน ระดับปานกลางมากขึ้น และพัฒนามาอยู่ในระดับสูง เพิ่มขึ้นเป็น
ร้อยละ 28 เศษ แต่ทั้งชายและหญิงก็ไม่ได้มีความแตกต่างกันในเรื่องนี้อ่างมีนัยสำคัญ 2 ช่วง
เวลา

ความสละสลวยในการ เดินทาง พบว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นทั้งชายและหญิงแทบจะไม่
มีการ เปลี่ยนแปลง และ เกือบทั้งหมดมีความสละสลวยในการ เดินทางที่อยู่ในระดับต่ำ คือ มาก
กว่าร้อยละ 93 ทั้งก่อนและหลังการ ย้ายถิ่น ไม่มีใครมีการพัฒนาอยู่ใน ระดับสูงเลย

ในด้านความเป็นอิสระ นั้น พบว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่เป็นหญิงมีระดับของการพัฒนาใน
เรื่องการทำมาหากินอย่างมีนัยสำคัญทั้งในช่วงก่อนและ หลังการ ย้ายถิ่น

สำหรับความอบอุ่นและขวัญกำลังใจนั้น พบว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นส่วนใหญ่มีระดับของ
ความอบอุ่นในระดับปานกลางในช่วงก่อนการ ย้ายถิ่นและพัฒนาขึ้นมาอยู่ในระดับสูงในช่วงหลังการ
ย้ายถิ่น โดยผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่เป็นชายมีแนวโน้มของการกระจายการพัฒนาในเรื่องนี้สูงกว่าหญิง

กล่าวโดยสรุป ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นทั้งชายและหญิง ไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ในเรื่องของความมั่งคั่ง ความสะดวกในยานเรือน ความสะดวกในการ ประกอบอาชีพ และ
ความสะดวกในการ เดินทาง ทั้งก่อนและหลังการ ย้ายถิ่น แต่ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นมีแนวโน้มของการ
พัฒนาระดับของความเป็นอยู่ในเรื่องสถานภาพ ความเป็นอิสระ ความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ สูง
กว่าหญิงอย่างมีนัยสำคัญทั้งก่อนและหลังการ ย้ายถิ่น รายละเอียดของข้อมูลนำเสนอไว้ในตาราง
ที่ 27

4.2 กลุ่มอายุ ถ้าจะพิจารณาความแตกต่างของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับต่างๆ
ของผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุมากและน้อย โดยใช้การแบ่งออกเป็นกลุ่มผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปีและ
มากกว่า 30 ปีแล้ว จากตารางที่ 28 จะพบว่า ในเรื่องของความมั่งคั่ง ผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุมาก
กว่า 30 ปีมีการกระจายระดับของความมั่งคั่งที่สูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อยกว่า แต่ถ้ามองการวิเคราะห์
การเปลี่ยนแปลงในทั้งสองช่วงเวลา จะพบว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 27. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระดับคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ระหว่างก่อนและหลัง
การขายน้ําดินของผู้นาบดินระบะสัน จําแนกตามเพศ

รายการ	ชาย		หญิง		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
ความมั่งคั่ง						
ต่ำ	85.8	56.1	90.6	57.7	87.2	56.6
ปานกลาง	12.9	39.4	9.4	38.0	11.9	39.0
สูง	1.3	4.5	—	4.2	0.9	4.4
สถานภาพ						
ต่ำ	95.7	79.8	99.1	94.8	96.7	84.1
ปานกลาง	3.2	16.8	0.9	5.2	2.5	13.5
สูง	1.1	3.4	—	—	0.8	2.4
ความสะดวกสบายในบ้านเรือน						
ต่ำ	94.0	79.6	97.7	79.3	95.0	79.5
ปานกลาง	5.4	19.3	2.3	19.8	4.6	19.4
สูง	0.6	1.1	—	0.9	0.4	1.1
ความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพ						
ต่ำ	42.6	12.5	50.7	20.2	44.9	14.7
ปานกลาง	48.8	58.7	44.1	51.6	47.5	56.7
สูง	8.6	28.8	5.2	28.2	7.6	28.6

ตารางที่ 27. (ต่อ)

รายการ	ชาย		หญิง		ชาย	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
<u>ความสละสลวยในการเดินทาง</u>						
ต่ำ	96.1	95.3	96.7	93.9	96.3	94.9
ปานกลาง	3.9	4.7	3.3	6.1	3.7	5.1
สูง	-	-	-	-	-	-
<u>ความเป็นอิสระ</u>						
ต่ำ	33.6	25.8	70.0	60.5	44.0	35.7
ปานกลาง	46.9	48.8	24.9	31.5	40.6	43.9
สูง	19.5	25.4	5.2	8.0	15.4	20.4
<u>ความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ</u>						
ต่ำ	9.7	2.4	18.3	4.7	12.2	3.1
ปานกลาง	62.6	24.5	62.9	33.3	62.7	27.0
สูง	27.7	73.1	18.9	62.0	25.1	69.9
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(จำนวนแต่ละรายการ)	(535)	(535)	(213)	(213)	(748)	(748)

ตารางที่ 28. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระดับคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ระหว่างก่อนและหลัง
การย้ายถิ่นของผู้ย้ายถิ่น ระยะสั้น จำแนกตามกลุ่มอายุ

รายการ	น้อยกว่า 30 ปี		มากกว่า 30 ปี		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
<u>ความมั่นคง</u>						
ต่ำ	93.4	63.7	79.1	47.2	87.2	56.6
ปานกลาง	6.4	32.5	19.0	47.6	11.9	39.0
สูง	0.2	3.8	1.8	5.2	0.9	4.3
<u>สถานภาพ</u>						
ต่ำ	97.9	88.4	95.1	78.5	96.7	84.1
ปานกลาง	1.9	10.7	3.4	17.2	2.5	13.5
สูง	0.2	0.9	1.5	4.3	0.8	2.4
<u>ความสะดวกสบายในบ้านเรือน</u>						
ต่ำ	94.8	77.3	95.4	82.5	95.0	79.5
ปานกลาง	4.7	21.6	4.3	16.6	4.6	19.4
สูง	0.5	1.1	0.3	0.9	0.4	1.1
<u>ความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพ</u>						
ต่ำ	40.3	15.9	50.9	13.2	44.9	14.7
ปานกลาง	52.1	55.2	41.4	58.6	47.5	56.7
สูง	7.6	28.9	7.7	28.2	7.6	28.6

ตารางที่ 28. (ต่อ)

รายการ	น้อยกว่า 30 ปี		มากกว่า 30 ปี		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
<u>ความสะทกสทาบในการเดินทาง</u>						
ต่ำ	94.5	92.9	98.5	97.5	96.3	94.9
ปานกลาง	5.4	7.1	1.5	2.5	3.7	5.1
สูง	—	—	—	—	—	—
<u>ความเป็นอิสระ</u>						
ต่ำ	55.4	47.2	29.1	20.9	44.0	34.4
ปานกลาง	36.3	40.0	46.3	48.8	40.6	43.9
สูง	8.3	12.8	24.5	30.3	15.4	21.7
<u>ความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ</u>						
ต่ำ	14.2	3.3	9.5	2.8	12.2	3.1
ปานกลาง	64.7	28.2	60.1	25.5	62.7	27.0
สูง	21.1	68.5	30.4	71.8	25.1	69.9
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(จำนวนแต่ละรายการ)	(422)	(422)	(326)	(326)	(748)	(748)

ในเรื่องสถานภาพช่วงก่อนการย้ายถิ่นไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องกลุ่มอายุ แต่ในช่วงหลังการย้ายถิ่น พบว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นมีอายุมากกว่า 30 ปีมีการเปลี่ยนแปลงในอัตราที่สูงกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่อายุน้อยกว่า 30 ปีเล็กน้อย แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของระบบอาวุโสในชนบท

สำหรับความสะกดกลายในม้านเรือนั้น ในช่วงแรกผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นทุกกลุ่มอายุมีระดับของการพัฒนาในเรือนค่อนข้างต่ำเกือบทั้งหมด คือ มากกว่าร้อยละ 94 ขึ้นไป แต่ในช่วงหลังการย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงที่สูงขึ้น โดยผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่อายุน้อยกว่า 30 ปีมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นมาในระดับปานกลางที่สูงกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่มีอายุมากกว่า 30 ปี

ความสะกดกลายในการประกอบอาชีพนั้นมีการกระจายที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในช่วงก่อนการย้ายถิ่น คือ ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่อายุน้อยกว่า 30 ปีมีระดับของความสะกดกลายสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาก็คือ อยู่ในระดับต่ำ แต่ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่อายุมากกว่า 30 ปีมีการกระจายในลักษณะกลับกัน คือ มีมากที่สุดในระดับต่ำ รองลงมาคือ ปานกลาง แต่ในช่วงหลังการย้ายถิ่นมีการพัฒนาขึ้นมาในระดับเดียวกันและไม่แตกต่างกัน โดยที่ส่วนใหญ่มีการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลางประมาณร้อยละ 56 รองลงมาคือ พัฒนาอยู่ในระดับสูงร้อยละ 28 เกือบที่เหลืออยู่ในระดับต่ำ

ความสะกดกลายในการเดินทางก็เช่นเดิม คือ ผู้ย้ายถิ่นทั้ง 2 กลุ่มอายุเกือบทั้งหมดมีระดับการพัฒนาที่ต่ำและมีการเปลี่ยนแปลงที่น้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาความสะกดกลายในการเดินทางไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นก็อาจเป็นไปได้

ความเป็นอิสระนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่เห็นได้ชัดในทั้งสองกลุ่มอายุ คือ ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่มีอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไปมีการกระจายระดับของการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องนั้นในสัดส่วนที่ต่ำกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปีในทั้งสองช่วงเวลา

สำหรับความอบอุ่นและขวัญกำลังใจนั้น พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับระดับของการกระจายการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงในทั้ง 2 ช่วงเวลาของผู้ย้ายถิ่นในทั้งสองกลุ่มอายุ

โดยสรุปจะพบว่ากลุ่มอาณานิคมต่อการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องสถานภาพและความเป็นอิสระ โดยผู้ขายที่ดินที่มีอายุสูงพัฒนาได้ดีกว่า แต่ความ สะดวกสบายในบ้านเรือนผู้ขายที่ดินที่มีอายุน้อยเปลี่ยนแปลงในอัตราที่สูงกว่า ส่วนการพัฒนาบ้านอื่น ไม่แตกต่างกัน

4.3 สถานภาพการสมรส ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบผู้ขายที่ดิน ระดับชั้นที่เป็นโสดและ แต่งงานแล้วจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ อย่างไร จากตารางที่ 29 จะพบว่า ในเรื่องของความมั่งคั่งนั้นในช่วงก่อนการขายที่ดินที่เป็นโสดมีการกระจายระดับของความ มั่งคั่งที่ต่ำกว่าผู้แต่งงานแล้วในช่วงหลังการขายที่ดินก็มีลักษณะ เช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่อง จากผู้ขายที่ดินระดับชั้นที่แต่งงานแล้วมีการรับผิดชอบครอบครัวมาก จึงต้องพยายามสร้างหลัก- ฐานเพื่อความมั่นคงในชีวิตครอบครัว ในขณะที่ผู้ขายที่ดินที่เป็นโสดไม่ต้องห่วงในเรื่องนี้มากนัก

เกี่ยวกับการพัฒนาสถานภาพ พบว่าส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับต่ำ เช่นเดียวกันทั้งผู้ ขายที่ดินระดับชั้นที่เป็นโสดและแต่งงานแล้วในช่วงก่อนการขายที่ดิน และในช่วงหลังการขายที่ดินแล้ว จะมีการเปลี่ยนแปลงที่สูงขึ้นมาอยู่ในระดับปานกลางบ้างแต่ก็ไม่มากนัก และไม่มี ความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

ความสะดวกสบายในบ้านเรือนนั้น ในช่วงก่อนการขายที่ดินไม่มีความแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญ แต่ในช่วงหลังการขายที่ดินผู้ขายที่ดินระดับชั้นที่เป็นโสดมีการเปลี่ยนแปลงของการกระจาย ในระดับต่าง ๆ ที่สูงกว่าผู้ขายที่ดินระดับชั้นที่แต่งงานแล้ว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ขายที่ดินระดับชั้นที่เป็นโสดชอบสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในชีวิตของตนเองในอัตราที่สูงกว่า

ความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพนั้น ผู้ขายที่ดินทั้งสองกลุ่มมีลักษณะของการ กระจายอยู่ในระดับต่าง ๆ ที่ไม่แตกต่างกันทั้งก่อนและหลังการขายที่ดิน

ความสะดวกสบายในการเดินทางนั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ต่ำมาก คือ มากกว่าร้อยละ 91 ของทุกกลุ่มมีความสะดวกสบายในเรื่อง นี้อยู่ในระดับต่ำไม่มีอยู่ในระดับสูงเลย

ตารางที่ 29. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระดับคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ระหว่างก่อนและหลัง
การย้ายถิ่นของผู้อพยพระยะสั้น จำแนกตามสถานภาพการสมรส

รายการ	โสด		แต่งงานแล้ว		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
<u>ความมั่งคั่ง</u>						
ต่ำ	92.9	65.7	84.0	51.4	87.2	56.6
ปานกลาง	7.1	30.6	14.6	43.8	11.9	39.0
สูง	—	3.7	1.4	4.8	0.9	4.4
<u>สถานภาพ</u>						
ต่ำ	98.1	88.4	95.8	81.7	96.7	84.1
ปานกลาง	1.9	10.8	2.9	15.0	2.5	13.5
สูง	—	0.8	1.3	3.3	0.8	2.4
<u>ความสะดวกสบายในบ้านเรือน</u>						
ต่ำ	93.6	72.8	95.8	83.4	95.0	79.5
ปานกลาง	5.6	25.4	4.0	16.0	4.6	19.4
สูง	0.8	1.8	0.2	0.6	0.4	1.1
<u>ความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพ</u>						
ต่ำ	42.9	17.9	46.0	12.9	44.9	14.7
ปานกลาง	50.4	52.6	45.8	59.0	47.5	56.7
สูง	6.7	29.5	8.2	28.1	7.6	28.6

ตารางที่ 29. (ต่อ)

รายการ	โศก		แต่งงานแล้ว		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
<u>ความสละสลวยในการเดินทาง</u>						
ต่ำ	95.5	91.8	96.7	96.7	96.3	94.9
ปานกลาง	4.5	8.2	3.3	3.3	3.7	5.1
สูง	—	—	—	—	—	—
<u>ความเป็นอิสระ</u>						
ต่ำ	60.5	50.4	34.8	27.5	44.0	35.7
ปานกลาง	32.8	38.4	45.0	46.9	40.6	43.8
สูง	6.7	11.2	20.2	25.6	15.4	20.5
<u>ความขบถและขวัญกำลังใจ</u>						
ต่ำ	16.0	2.6	10.0	3.3	12.2	3.1
ปานกลาง	63.1	28.0	62.5	26.5	62.7	27.0
สูง	20.9	69.4	27.5	70.2	25.1	69.9
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(จำนวนแต่ละรายการ)	(268)	(268)	(480)	(480)	(748)	(748)

ด้านความเป็นอิสระ พบว่าผู้ขายที่ดินระยะสั้นที่แต่งงานแล้วมีการกระจายระดับของความเป็นอิสระที่สูงกว่าผู้ขายที่ดินที่เป็นโสดทั้งก่อนและหลังการขายที่ดิน

การพัฒนาความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ พบว่าในช่วงก่อนการขายที่ดินจะอยู่ในระดับปานกลาง รองลงไปอยู่ในระดับสูง และอยู่ในระดับต่ำไม่มากนัก พอขายที่ดินกลับมาแล้วมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นไปอยู่ในระดับสูงเป็นส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 69 รองลงไปคือ ระดับปานกลาง และระดับต่ำมีน้อยมากไม่ถึงร้อยละ 4 ลักษณะการกระจายไม่แตกต่างกันทั้งผู้ที่เป็นโสดและแต่งงานแล้ว

โดยสรุปพบว่าผู้ขายที่ดินระยะสั้นที่แต่งงานแล้วมีการพัฒนาความเป็นอยู่ในด้านความมั่นคง และความเป็นอิสระที่สูงกว่าผู้ขายที่ดินระยะสั้นที่เป็นโสด แต่ผู้ขายที่ดินระยะสั้นที่เป็นโสดมีการพัฒนาในเรื่องความสะดวกสบายในบ้านเรือนที่สูงกว่า ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4.4 การเคยเดินทางเข้าตัวจังหวัด เป็นการพิจารณาว่าผู้ขายที่ดินระยะสั้นที่เคยเดินทางเข้าไปถึงตัวจังหวัดบ่อยแค่ไหนหรือพบกับสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างจากหมู่บ้านของตนเอง และอาจจะรับเอาสิ่งใหม่ประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้แตกต่างจากหมู่บ้านที่เคยเดินทางเข้าไปถึงตัวจังหวัดหรือตัวเมืองเลยหรือไม่ จากตารางที่ 30 พบว่า ในเรื่องของความมั่นคงนั้นผู้ขายที่ดินระยะสั้นที่เคยเดินทางเข้าตัวจังหวัดมีการกระจายการพัฒนาในระดับต่าง ๆ สูงกว่าผู้ขายที่ดินระยะสั้นที่ไม่เคยเดินทางเข้าตัวจังหวัดทั้งสองช่วงเวลา โดยเฉพาะในช่วงหลังการขายที่ดินมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

ในเรื่องของสถานภาพที่เร่ร่อนเก็บกัน ผู้ที่เคยเดินทางเข้าไปถึงตัวจังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาขึ้นมาอยู่ในระดับปานกลางสูงกว่าผู้ขายที่ดินระยะสั้นที่ไม่เคยเดินทางเข้าตัวจังหวัด แม้ว่าส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับต่ำเหมือนกันก็ตาม

สำหรับความสะดวกสบายในบ้านเรือนนั้น ในช่วงก่อนการขายที่ดินมีความแตกต่างกันไม่มากนัก แต่ในช่วงหลังการขายที่ดินผู้ขายที่ดินระยะสั้นที่เคยเดินทางเข้าตัวจังหวัดมีการเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 30. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระดับคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ระหว่างก่อนและหลัง
ขายที่ดินของหมู่บ้านดินระบะสัน จำแนกตามการเคยเดินทางเข้าตัวจังหวัด

รายการ	เคย		ไม่เคย		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
<u>ความมั่นคง</u>						
ต่ำ	85.7	53.8	92.3	66.1	87.2	56.6
ปานกลาง	13.1	41.4	7.7	31.0	11.8	39.0
สูง	1.2	4.8	—	2.9	1.0	4.4
<u>สถานภาพ</u>						
ต่ำ	95.7	80.7	100.0	95.8	96.7	84.1
ปานกลาง	3.3	16.4	—	3.6	2.5	13.5
สูง	1.0	2.9	—	0.6	0.8	2.4
<u>ความสะดวกสบายในบ้านเรือน</u>						
ต่ำ	93.8	77.6	99.4	86.3	95.1	79.5
ปานกลาง	5.7	21.0	0.6	13.7	4.5	19.4
สูง	0.5	1.4	—	—	0.4	1.1
<u>ความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพ</u>						
ต่ำ	44.8	13.8	45.2	17.9	44.9	14.7
ปานกลาง	47.2	56.7	48.2	56.5	47.5	56.7
สูง	7.9	29.5	6.5	25.6	7.6	28.6

ตารางที่ 30. (ต่อ)

รายการ	เคย		ไม่เคย		รวม	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
<u>ความสะทกสหายในการเดินทาง</u>						
ต่ำ	95.2	94.1	100.0	97.6	96.3	94.9
ปานกลาง	4.8	5.9	—	2.4	3.7	5.1
สูง	—	—	—	—	—	—
<u>ความเป็นอิสระ</u>						
ต่ำ	38.5	30.7	63.1	52.9	43.9	35.7
ปานกลาง	43.6	45.5	30.4	38.2	40.6	43.8
สูง	17.9	23.8	6.5	8.9	15.5	20.5
<u>ความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ</u>						
ต่ำ	11.4	2.6	14.9	4.7	12.2	3.1
ปานกลาง	61.0	24.7	68.5	35.1	62.7	27.0
สูง	27.6	72.8	16.7	60.1	25.1	69.9
รวมแต่ละรายการ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(จำนวนแต่ละรายการ)	(580)	(580)	(168)	(168)	(748)	(748)

ระดับของการพัฒนาจาก ระดับต่ำขึ้นมาอยู่ใน ระดับปานกลางที่แนวโน้มสูงกว่าผู้ขายอื่น ระดับนั้นไม่เคยเห็นทาง เขาคัวจังหวัด

สำหรับความสะดวกในการ ประกอบอาชีพและความสะดวกสบายในการ เดินทางนั้น กล่าวได้ว่าไม่มีความแตกต่างกันทั้งสองกลุ่ม ทั้งในช่วง ระยะเวลา ก่อนและหลังการ ย้ายถิ่น

ในด้านความเป็นอิสระและความอบอุ่นและขวัญกำลังใจนั้น พบว่าผู้ขายอื่น ระดับนั้นที่เคยเห็นทาง เขาไปยังตัวจังหวัดมีการพัฒนาในทั้งสอง ด้านในอัตราที่สูงกว่าผู้ ไม่ เคยเห็นทาง เขาคัวจังหวัด

จะ เห็นว่าประสบการณ์ในการ เดินทาง เขาคัวจังหวัดมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนา เกี่ยวกับความมั่งคั่ง สถานภาพ ความสะดวกสบายในการ ประกอบอาชีพ ความเป็นอิสระ ความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ ของผู้ขายอื่น ระดับนั้นที่แนวโน้มสูงกว่าผู้ขายอื่น ระดับนั้นที่ไม่ เคยเห็นทาง เขาคัวจังหวัด

5. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ ข้อมูลโดยวิธีสมการ รดถอย

การวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ โดยวิธีการของสมการ รดถอยของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านความมั่งคั่ง สถานภาพ ความสะดวกสบายในบ้านเรือน ความสะดวกในการ ประกอบอาชีพ ความสะดวกในการเดินทาง ความเป็นอิสระ และความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ ทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น ระดับนั้นนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ตัวแปรต่าง ๆ ทำการทดสอบ 10 ตัวแปรตัวกัน คือ เพศ อายุ ขนาดของครอบครัว สถานภาพการสมรส การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย อาชีพรอง ขนาดที่ดินถือครอง การเดินทาง เขาคัวจังหวัด หรือประสบการณ์ในการเดินทาง และประสบการณ์การย้ายถิ่น ได้ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 31 ซึ่งจะแยกพิเคราะห์ดังนี้

5.1 ความมั่งคั่ง

5.1.1 ในช่วงก่อนการย้ายถิ่นตัวแปรทั้ง 10 ตัวดังกล่าวข้างต้น สามารถอธิบายความมั่งคั่งได้ก่อน ย้ายถิ่นและมีความสำคัญทางสถิติในระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าที่สามารถอธิบายความมั่งคั่งได้ประมาณร้อยละ 16 เมื่อพิจารณาจากตัวแปรอิสระแต่ละ

ตารางที่ 31. ค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ระหว่างก่อนและหลังการย้ายถิ่นระยะสั้น

ตัวแปรอิสระ	ความมั่นคง		สถานภาพ	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
เพศ	0.03537 (0.595)	0.03701 (0.549)	0.22566 (3.797)**	0.65437 (7.564)**
อายุ	0.12234 (7.506)**	0.02137 (1.156)	0.08163 (5.011)**	0.08555 (3.607)**
ขนาดครอบครัว	-0.00595 (0.502)	-0.00175 (0.130)	0.00256 (0.217)	-0.00552 (0.321)
สถานภาพสมรส	-0.10195 (1.392)	-0.31486 (3.791)**	-0.13921 (1.902)*	-0.10908 (1.024)
การศึกษา	0.03120 (0.404)	0.16714 (1.905)*	0.17051 (2.205)*	0.24745 (2.198)*
ถิ่นที่อยู่	-0.16167 (2.986)**	-0.06249 (1.018)	0.08062 (1.490)	0.05751 (0.730)
อาชีพรวม	0.15851 (2.717)**	0.08836 (1.336)	-0.50545 (0.867)	-0.11808 (1.391)
ขนาดที่ดิน	0.03057 (2.263)*	0.04419 (2.884)**	0.04094 (3.033)**	0.07470 (3.802)**
ประสบการณ์ท่องเที่ยว	0.15694 (2.464)**	0.16367 (2.266)*	0.21246 (3.337)**	0.48727 (5.258)**
ประสบการณ์ขายถิ่น	-0.29336 (4.589)**	-0.13058 (1.801)*	-0.07512 (1.176)	-0.04476 (0.482)
ค่าคงที่	0.34999	1.58390	-0.02606	0.13128
R ²	0.15637	0.04741	0.09749	0.13693
Standard error	0.89102	1.01028	0.89055	1.29639
F	20.83316**	5.59364**	12.14125**	17.83309**
d.f.	10,1124	10,1124	10,1124	10,1124

หมายเหตุ ก. ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t-statistics

* มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .05

ข.-ตัวแปรที่มีเครื่องหมายในสมการ

** มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .01

ตารางที่ 31. (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ความสัทธิในการประกอบอาชีพ		ความสัทธิในบ้านเรือน	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
เพศ	0.19327 (2.356)**	0.18790 (2.397)**	-	-0.10651 (0.942)
อายุ	-0.00811 (0.361)	-0.02620 (1.219)	0.09622 (3.772)**	0.06604 (2.137)*
ขนาดครอบครัว	-0.01164 (0.712)	-0.00858 (0.550)	-0.01602 (0.846)	0.00927 (0.411)
สถานภาพสมรส	-0.04072 (0.402)	-0.16060 (1.663)*	0.06139 (0.524)	0.07954 (0.571)
การศึกษา	0.23148 (2.168)*	0.06462 (0.633)	0.53190 (4.307)**	1.17958 (8.017)**
ถิ่นที่อยู่	-0.09582 (1.283)	-0.22256 (3.119)**	0.11611 (1.343)	0.25191 (2.447)**
อาชีพรอง	-0.02937 (0.365)	0.10892 (1.416)	0.30813 (3.303)**	0.26579 (2.395)**
ขนาดที่ดิน	0.09713 (5.214)**	0.12417 (6.975)**	0.14131 (6.548)**	0.17289 (6.732)**
ประสบการณ์ทางทหาร	0.05993 (0.682)	0.11152 (1.329)	0.56795 (5.675)**	0.46299 (3.823)**
ประสบการณ์ทางเดิน	-0.07086 (0.803)	-0.13395 (1.589)	-0.15450 (1.580)	-0.33045 (2.718)**
ค่าคงที่	1.55991	2.46906	1.66926	3.63618
R ²	0.03946	0.06413	0.11881	0.14001
Standard error	1.22917	1.17447	1.42463	1.69437
F	4.61776**	7.70276**	16.85441**	18.29879**
d.f.	10,1124	10,1124	9,1125	10,1124

หมายเหตุ ก. ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t-statistics
* มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .05

ข. ตัวแปรที่มีเครื่องหมายในสมการ
** มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .01

ตารางที่ 31. (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ความสละสลวยในการเดินทาง		ความเป็นอิสระ	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
เพศ	-0.02139 (0.585)	0.00776 (0.190)	0.74290 (9.576)**	0.89142 (10.682)**
อายุ	-0.00515 (0.567)	-0.00916 (0.815)	0.21047 (9.887)**	0.19838 (8.664)**
ขนาดครอบครัว	0.01331 (1.847)	0.03097 (3.794)**	-0.01665 (1.077)	-0.00732 (0.439)
สถานภาพสมรส	-	0.02244 (0.445)	-0.22683 (2.371)**	-0.18056 (1.755)*
การศึกษา	0.15083 (3.235)**	0.16561 (3.107)**	0.10872 (1.077)	0.12860 (1.184)
ถิ่นที่อยู่	-0.04585 (1.337)	-0.05695 (1.527)	-	-
อาชีพครอง	0.09158 (2.551)**	0.05978 (1.487)	-0.09536 (1.251)	-0.11896 (1.451)
ขนาดที่ดิน	0.04146 (4.996)**	0.03223 (3.464)**	0.06209 (3.526)**	0.05472 (2.889)**
ประสบการณ์ของเที่ยว	0.22603 (5.767)**	0.20452 (4.661)**	0.46051 (5.561)**	0.46761 (5.249)**
ประสบการณ์ขายถิ่น	-0.09151 (2.341)	-0.25058 (5.689)**	0.15597 (1.870)*	0.06441 (0.718)
ค่าคงที่	0.24749	0.47236	0.19359	0.42977
R ²	0.08466	0.08677	0.27157	0.25529
Standard error	0.54836	0.61386	1.16378	1.25189
F	11.56155**	10.68023**	46.60249**	42.84966**
d.f.	9,1125	10,1124	9,1125	9,1125

หมายเหตุ ก. ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t-statistics
* มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .05

ข. - ตัวแปรที่มีได้รวมอยู่ในสมการ
** มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .01

ตารางที่ 31. (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ	
	ก่อน	หลัง
เพศ	0.08814 (1.124)	0.23950 (3.329)**
อายุ	0.11762 (5.474)**	0.06971 (3.535)**
ขนาดครอบครัว	-0.03036 (1.944)*	-0.01062 (0.741)
สถานภาพสมรส	-0.04559 (0.472)	-0.01503 (0.170)
การศึกษา	0.11994 (1.176)	0.24827 (2.652)**
ถิ่นที่อยู่	0.00797 (0.110)	0.08863 (1.353)
อาชีพครอง	-0.05747 (0.747)	-0.09612 (1.362)
ขนาดที่ดิน	0.04073 (2.287)**	0.06763 (4.139)**
ประสบการณ์ทองเที่ยว	0.28247 (3.363)**	0.28745 (3.730)**
ประสบการณ์ขายดิน	-0.06123 (0.727)	0.16440 (2.125)*
ค่าคงที่	2.30800	3.19807
R ²	0.06783	0.07587
Standard error	1.17481	1.07802
F	8.17829**	9.22824**
d.f.	10,1124	10,1124

หมายเหตุ ก. ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t-statistics

* มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .05

ข. - ตัวแปรที่มีเครื่องหมายอยู่ในสมการ

** มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .01

ตัวจะพบว่า อายุ อาชีพพรอง ขนาดที่ดินถือครอง เขตที่อยู่อาศัย และประสบการณ์ในการท่องเที่ยวหรือเดินทาง เข้าตัวจังหวัด มีความสัมพันธ์ เป็นปฏิภาคตรงกับความมั่งคั่งก่อนขายดิน แต่ประสบการณ์เกี่ยวกับการขายดินมีความสัมพันธ์ เป็นปฏิภาคผกผันกับความมั่งคั่งอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนตัวแปรเกี่ยวกับเพศ ขนาดครอบครัว สถานภาพการสมรส และการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ในช่วงหลังการขายดิน ตัวแปรทั้ง 10 ตัวสามารถอธิบายความมั่งคั่งได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าที่สามารถอธิบายความมั่งคั่งได้ร้อยละ 4 ตัวแปรอิสระในเรื่องการศึกษา ขนาดที่ดินถือครอง ประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ เป็นปฏิภาคตรงกับความมั่งคั่งหลังการขายดิน แต่สถานภาพการสมรสและประสบการณ์การขายดินมีความสัมพันธ์ เป็นปฏิภาคผกผันกับความมั่งคั่งอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนเพศ อายุ ขนาดครอบครัว เขตที่อยู่อาศัย และอาชีพพรอง ไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่งคั่งอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อเปรียบเทียบสมการทั้งสอง พบว่าขนาดที่ดิน ประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยว และประสบการณ์การขายดิน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อความมั่งคั่งทั้งก่อนและหลังการขายดิน นอกจากนั้นค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าของความมั่งคั่งก่อนขายดิน ระดับมีสูงกว่าในช่วงหลังการขายดิน

5.2 สถานภาพ

ในช่วงก่อนการขายดินตัวแปรทั้ง 10 ตัวสามารถอธิบายสถานภาพของประชากรตัวอย่างได้อย่างดี โดยเฉพาะระดับของความเชื่อมั่นอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าที่สามารถอธิบายสถานภาพได้ประมาณร้อยละ 9 เมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวพบว่าเพศ อายุ การศึกษา ขนาดที่ดิน และประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ เป็นปฏิภาคตรงกับสถานภาพ ส่วนสถานภาพการสมรสมีความสัมพันธ์ เป็นปฏิภาคผกผันกับสถานภาพอย่างมีนัยสำคัญ ตัวแปรเกี่ยวกับขนาดครอบครัว เขตที่อยู่อาศัย อาชีพพรอง และประสบการณ์การขายดิน ไม่มีความสัมพันธ์กับสถานภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในช่วงหลังการย้ายถิ่นตัวแปรทั้งหมดยังสามารถอธิบายสถานภาพได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01 มีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าที่อธิบายสถานภาพได้ร้อยละ 13 ตัวแปรเกี่ยวกับเพศ การศึกษา ขนาดที่ดินถือครอง และประสบการณ์ทางเทียว มีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคตรงกับสถานภาพอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนขนาดครอบครัว สถานภาพการสมรส เขตที่อยู่อาศัย อาชีพพร่อง และประสบการณ์การย้ายถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับสถานภาพในช่วงหลังการย้ายถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบสถานภาพของประชากรตัวอย่างทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น กล่าวคือว่าตัวแปรเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดที่ดินถือครอง และประสบการณ์การเดินทางทางเทียว มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อสถานภาพในทั้งสองช่วงเวลา และค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าอธิบายเกี่ยวกับสถานภาพในช่วงหลังการย้ายถิ่นสูงกว่าในช่วงก่อนการย้ายถิ่น

5.3 ความสะดวกสบายในบ้านเรือน

ในช่วงก่อนการย้ายถิ่นมีตัวแปรที่อธิบายความสะดวกสบายในบ้านเรือนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01 9 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าอธิบายความสะดวกสบายในบ้านเรือนประมาณร้อยละ 12 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกหรือเป็นปฏิภาคตรงกับความสะดวกสบายในบ้านเรือนอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ อายุ การศึกษา ขนาดที่ดินถือครอง อาชีพพร่อง และประสบการณ์ในการเดินทางทางเทียว ส่วนขนาดครอบครัว สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย และประสบการณ์การย้ายถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในช่วงหลังการย้ายถิ่นตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความสะดวกสบายในบ้านเรือนได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01 มีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการอธิบายได้ร้อยละ 14 ตัวแปรเกี่ยวกับประสบการณ์การย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์ในเชิงลบหรือยกยั้งกับความสะดวกสบายในบ้านเรือน ส่วนตัวแปรเกี่ยวกับอายุ การศึกษา ขนาดที่ดินถือครอง อาชีพพร่อง เขตที่อยู่อาศัย และประสบการณ์การเดินทางทางเทียว มีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคตรงกับความสะดวกสบายในบ้านเรือนอย่างมีนัยสำคัญ ตัวแปรเกี่ยวกับเพศ ขนาดครอบครัว และสถานภาพการสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับความสะดวกสบายในบ้านเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบความสะดวกสบายในบ้านเรือนในช่วงก่อนและหลังการย้ายถิ่น พบว่า อายุ การศึกษา อาชีพครองชีพ ขนาดที่ดินถือครอง และประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยว มีผลอย่างสำคัญต่อความสะดวกสบายในบ้านเรือนทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น ส่วนค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าอธิบายความสะดวกสบายใน 2 ช่วงเวลาไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก

5.4 ความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพ

ในช่วงก่อนการย้ายถิ่นตัวแปรทั้ง 10 ตัวสามารถอธิบายความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าซึ่งสามารถอธิบายความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพได้เพียงร้อยละ 3 ตัวแปรเกี่ยวกับเพศ การศึกษา และขนาดที่ดินถือครอง มีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคตรงกับความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ คือ อายุ ขนาดครอบครัว สถานภาพการสมรส เขตที่อยู่อาศัย อาชีพครองชีพ ประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยว และการย้ายถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในช่วงหลังการย้ายถิ่นตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01 มีสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าการอธิบายได้ร้อยละ 6 ตัวแปรที่สำคัญคือ เพศ และขนาดที่ดินถือครอง มีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคตรงกับความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพอย่างมีนัยสำคัญ .01 สถานภาพการสมรสและ เขตที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 ส่วนอายุ ขนาดครอบครัว การศึกษา อาชีพครองชีพ ประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยว และการย้ายถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น พบว่า เพศ และขนาดที่ดินถือครอง มีผลอย่างมีนัยสำคัญ ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าในการอธิบายความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพอยู่ค่อนข้างต่ำและไม่แตกต่างกันนัก

5.5 ความสะดวกสบายในการเดินทาง

ในช่วงก่อนการย้ายถิ่นมีตัวแปร 9 ตัวที่อธิบายความสะดวกสบายในการเดินทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .01 มีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าในการอธิบายได้ประมาณร้อยละ 8 ตัวแปรที่สำคัญ คือ การศึกษา อาชีพครอง ขนาดครอบครัว ขนาดที่ดิน ถือครอง และประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ เป็นปฏิภาคตรงกับความสะดวกสบายในการเดินทาง แต่ประสบการณ์การย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงปฏิภาคผกผันกับความสะดวกสบายในการเดินทางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรเกี่ยวกับเพศ อายุ เขตที่อยู่อาศัย ไม่มีความสัมพันธ์กับความสะดวกสบายในการเดินทางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในช่วงหลังการย้ายถิ่นตัวแปรทั้งหมดใน 10 ตัวสามารถอธิบายความสะดวกสบายในการเดินทางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01 มีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าในการอธิบายได้ประมาณร้อยละ 9 ถ้าพิจารณาจากตัวแปรแต่ละตัวพบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในเชิงปฏิภาคตรงกับความสะดวกสบายในการเดินทางมี 4 ตัวแปร คือ ขนาดครอบครัว การศึกษา ขนาดที่ดินถือครอง และประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยว ส่วนตัวแปรเกี่ยวกับประสบการณ์การย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงปฏิภาคผกผันกับความสะดวกสบายในการเดินทางอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนตัวแปรเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพการสมรส เขตที่อยู่อาศัย และอาชีพครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับความสะดวกสบายในการเดินทางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบความสะดวกสบายในการเดินทางทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น พบว่าขนาดครอบครัว การศึกษา ขนาดที่ดินถือครอง ประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยว และประสบการณ์การย้ายถิ่น มีผลต่อความสะดวกสบายในการเดินทางอย่างมีนัยสำคัญทั้งสองช่วงเวลา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าในการอธิบายทั้งสองช่วงเวลาที่ไม่แตกต่างกันนัก

5.6 ความ เป็นอิสระ

ในช่วงก่อนการย้ายถิ่นมีตัวแปร 9 ตัวที่สามารถอธิบายความเป็นอิสระของประชากรตัวอย่างได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01 มีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่า

อธิบายความเป็นอิสระ ครอบคลุม 27 ตัวแปรเกี่ยวกับเพศ อายุ ขนาดที่ดินถือครอง ประสบ-
การณ์การเดินทางท่องเที่ยว และประสบการณ์การย้ายถิ่น มีความสัมพันธ์ เป็นปฏิภาคตรงกับความ
เป็นอิสระอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพการสมรสมีความ
สัมพันธ์ เป็นปฏิภาคผกผันกับความ เป็นอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .01 ส่วน
ขนาดครอบครัว การศึกษา และอาชีพครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับความ เป็นอิสระอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ

ในช่วงหลังการย้ายถิ่นก็เช่นเดียวกัน ตัวแปร 9 ตัวอธิบายความเป็นอิสระ ครอบคลุม
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .01 มีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าอธิบายความเป็น
อิสระ ครอบคลุม 26 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความ เป็นอิสระในเชิงบวกหรือปฏิภาคตรงที่มีนัยสำคัญ
ในระดับความเชื่อมั่น .01 คือ เพศ อายุ ขนาดที่ดินถือครอง และประสบการณ์การเดินทาง
ท่องเที่ยว ส่วนตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพการสมรสมีความสัมพันธ์ เป็นปฏิภาคผกผันกับความ เป็น
อิสระอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ส่วนตัวแปรเกี่ยวกับขนาดครอบครัว การศึกษา
อาชีพครอง และประสบการณ์การย้ายถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับความ เป็นอิสระอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติ

เมื่อเปรียบเทียบความเป็นอิสระในช่วงก่อนและหลังการย้ายถิ่น พบว่าตัวแปรเกี่ยวกับ
เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ขนาดที่ดินถือครอง และประสบการณ์ท่องเที่ยว มีผลอย่าง
มีนัยสำคัญต่อความเป็นอิสระในทั้งสองช่วงเวลา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าอธิบาย
ความเป็นอิสระทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่นไม่แตกต่างกัน

5.7 ความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ

ในช่วงก่อนการย้ายถิ่นตัวแปรทั้ง 10 ตัวสามารถอธิบายความอบอุ่นและขวัญ
กำลังใจของประชากรตัวอย่างได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01 มีค่าสัมประสิทธิ์แห่ง
การกำหนดค่าซึ่งสามารถอธิบายได้ประมาณร้อยละ 7 ตัวแปรที่เกี่ยวกับอายุ ขนาดที่ดินถือครอง
และประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ เป็นปฏิภาคตรงกับความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ
อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01 ตัวแปรเกี่ยวกับขนาดครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิง

ปรากฏการณ์กับความอบอุ่นและขวัญกำลังใจที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ส่วนเพศ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพครอง และประสพการณ์การย้ายถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ

ในช่วงหลังการย้ายถิ่น เช่นเดียวกันกับก่อนการย้ายถิ่น ตัวแปรที่กำหนดทั้ง 10 ตัวสามารถอธิบายความอบอุ่นและขวัญกำลังใจได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น .01 มีค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าในการอธิบายประมาณร้อยละ 8 ตัวแปรเกี่ยวกับเพศ อายุ การศึกษา ขนาดที่ดินถือครอง ประสบการณ์การท่องเที่ยว และประสบการณ์การย้ายถิ่น มีความสัมพันธ์กับความอบอุ่นและขวัญกำลังใจเป็นปรากฏการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรเกี่ยวกับขนาดของครอบครัว สถานภาพการสมรส เขตที่อยู่อาศัย และอาชีพครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับเรื่องดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบในช่วงเวลาก่อนและหลังการย้ายถิ่น พบว่าอายุ ขนาดที่ดินถือครอง และประสบการณ์การท่องเที่ยว มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ และค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าในการอธิบายทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่นไม่แตกต่างกัน

จากข้อมูลดังกล่าวมาตั้งข้อ 5.1-5.7 อาจสรุปได้ดังนี้

1. ขนาดที่ดินถือครอง เป็นตัวแปรที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกด้านทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น
2. ประสบการณ์การท่องเที่ยว มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกือบทุกด้าน ยกเว้นความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น
3. เพศ มีผลอย่างสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสถานภาพ ความสะดวกสบายในการประกอบอาชีพ ความเป็นอิสระทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น และมีผลต่อความอบอุ่นและขวัญกำลังใจหลังการย้ายถิ่น
4. อายุ มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสถานภาพ ความสะดวกสบายในบ้านเรือน ความเป็นอิสระ และความอบอุ่นและขวัญกำลังใจทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น

ตารางที่ 32. ตัวแปรความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ของประชากรวัยอย่าง

รายการ	เพศ	อายุ		ขนาดครอบครัว	สถานภาพการสมรส		การศึกษา	เขตที่อยู่อาศัย		อาชีพ	ขนาดพื้นที่อยู่อาศัย		ประเภทของที่อยู่อาศัย	ประเภทของพื้นที่
		ก่อน	หลัง		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง		
ความมั่งคั่ง		+					+	+		+	+		+	-
สถานภาพ	+	+	+		-		+				+	+		
ความสะดวกสบายใน บ้านเรือน			+				+	+		+	+		+	-
ความสะดวกในการ ประกอบอาชีพ	+						+				+	+		
ความสะดวกสบายใน การเดินทาง				+			+						+	-
ความเป็นอิสระ	+	+											+	+
ความอบอุ่นและ ขวัญกำลังใจ	+	+	+	-									+	+

หมายเหตุ + การมีความสัมพันธ์ เป็นปฏิภาคตรง - การมีความสัมพันธ์ เป็นปฏิภาคกลับ

5. ธนาคารครอบครัว มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านความ สะดวกสบายในการเดินทางทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น และมีผลต่อความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ ในช่วงก่อนการย้ายถิ่น

6. สถานภาพการสมรส มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในเรื่องความเป็น อิสระทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น มีผลต่อสถานภาพในช่วงก่อนการย้ายถิ่น และมีผลต่อความมั่นคง และความสะดวกในการประกอบอาชีพหลังการย้ายถิ่น

7. การศึกษา มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับสถานภาพ ความสะดวกสบายในบ้าน-เรือน และความสะดวกสบายในการเดินทางทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น มีผลต่อความสะดวกสบาย ในการประกอบอาชีพก่อนการย้ายถิ่น และมีผลต่อความมั่นคงและ ความอบอุ่นและขวัญกำลังใจหลัง การย้ายถิ่น

8. เขตที่อยู่อาศัย มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่องความมั่นคงก่อนการย้ายถิ่น และมีผลต่อความ สะดวกสบายในการประกอบอาชีพ และความสะดวก สบายในบ้าน เรือนในช่วงหลัง การย้ายถิ่น

9. อาชีพว่าง มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความมั่นคงและความสะดวกสบายในการเดินทางในช่วงก่อนการย้ายถิ่น และมีผลต่อความ สะดวกสบายในบ้านเรือนในทั้งสองช่วงเวลา

10. ประสบการณ์การย้ายถิ่น มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความมั่นคง ความ สะดวกสบายในการเดินทางทั้งก่อนและหลังย้ายถิ่น มีผลต่อความเป็นอิสระในช่วงก่อนการย้ายถิ่น และมีผลต่อความ สะดวกสบายในบ้าน เรือน และความอบอุ่นและขวัญกำลังใจในช่วงหลังการย้ายถิ่น

ถ้าเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดค่าในการอธิบายการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในทั้งสองช่วงเวลา พบว่าในเรื่องความมั่นคงในช่วงเวลาก่อนย้ายถิ่นมีค่าสูงกว่าหลังย้ายถิ่น และ ในเรื่องสถานภาพในช่วงเวลาหลังย้ายถิ่นมีค่าสูงกว่าก่อนการย้ายถิ่นเล็กน้อย ส่วนในเรื่องอื่นๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ